

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
ΜΑΘΗΜΑ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ-ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: ΨΥΧΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ-
ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΟΛΓΑ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΜΑΛΑΜΑΚΗΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2010

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η διοίκηση του κράτους οργανώνεται σύμφωνα με το **αποκεντρωτικό σύστημα**. Για αυτό το λόγο η Ελλάδα έχει διαιρεθεί σε περιφέρειες, νομούς, δήμους και κοινότητες με γεωγραφικά, συγκοινωνιακά, οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια. Η χώρα διαιρείται σε 13 περιφέρειες, 51 νομούς και 1.031 δήμους και κοινότητες

Τα περιφερειακά κρατικά όργανα έχουν αποφασιστική αρμοδιότητα για όλες τις υποθέσεις της περιφέρειας τους, ενώ ελέγχονται και συντονίζονται από την κεντρική διοίκηση.

Τα όργανα της Περιφέρειας είναι ο **Γενικός Γραμματέας** (εκπρόσωπος της Κυβέρνησης) και το **Περιφερειακό Συμβούλιο** (συμμετέχουν εκπρόσωποι των δύο βαθμών αυτοδιοίκησης, των επιμελητηρίων, συνδικαλιστικών φορέων κ.α.).

Με το Ν.2503/97 ενισχύθηκε η αποκέντρωση και η Περιφέρεια μετατράπηκε σε ενιαία μονάδα διοίκησης με δικό της προσωπικό, προϋπολογισμό και αρμοδιότητες. Οι διανομαρχιακές, οι περιφερειακές και οι νομαρχιακές υπηρεσίες των υπουργείων μετατράπηκαν σε υπηρεσίες των Περιφερειών και το προσωπικό τους μεταφέρθηκε στις τελευταίες.

Τμήμα ΣΤ' : Διοίκηση - Κεφάλαιο Πρώτο : Οργάνωση της διοίκησης

Άρθρο 101

1. Η διοίκηση του Κράτους οργανώνεται σύμφωνα με το αποκεντρωτικό σύστημα.
2. Η διοικητική διαίρεση της Χώρας διαμορφώνεται με βάση τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες.
3. Τα περιφερειακά όργανα του Κράτους έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της περιφέρειάς τους. Τα κεντρικά όργανα του Κράτους, εκτός από ειδικές αρμοδιότητες, έχουν τη γενική κατεύθυνση, το συντονισμό και τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων, όπως νόμος ορίζει.

Ερμηνευτική δήλωση : Ο κοινός νομοθέτης και η διοίκηση όταν δρούν κανονιστικά έχουν υποχρέωση να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες των νησιωτικών περιοχών.

Άρθρο 102

1. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού. Υπέρ των ΟΤΑ συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επί μέρους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους ΟΤΑ η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του Κράτους.
2. Οι ΟΤΑ έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως νόμος ορίζει.
3. Με νόμο μπορεί να προβλέπονται για την εκτέλεση έργων ή την παροχή υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ αναγκαστικοί ή εκούσιοι σύνδεσμοι οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που διοικούνται από αιρετά όργανα.
4. Το Κράτος ασκεί στους ΟΤΑ εποπτεία που συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Ο έλεγχος νομιμότητας ασκείται, όπως νόμος ορίζει. Πειθαρχικές ποινές στα αιρετά όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, εκτός από τις περιπτώσεις που συνεπάγονται αυτοδικαίως έκπτωση ή αργία, επιβάλλονται μόνο ύστερα από σύμφωνη γνώμη συμβουλίου που αποτελείται κατά πλειοψηφία από τακτικούς δικαστές, όπως νόμος ορίζει.
5. Το Κράτος λαμβάνει τα νομοθετικά, κανονιστικά και δημοσιονομικά μέτρα που απαιτούνται για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των πόρων που είναι αναγκαίοι για την εκπλήρωση της αποστολής και την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ με ταυτόχρονη διασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων αυτών. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή, μεταξύ των ΟΤΑ, των φόρων ή τελών που καθορίζονται υπέρ αυτών και εισπράττονται από το Κράτος. Κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από κεντρικά ή περιφερειακά όργανα του Κράτους προς την τοπική αυτοδιοίκηση συνεπάγεται και τη μεταφορά των αντίστοιχων πόρων. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τον

καθορισμό και την είσπραξη τοπικών εσόδων απευθείας από τους ΟΤΑ.

Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση

Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης είναι τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (νομικά πρόσωπα που ασκούν εξουσία) που διοικούν τις **τοπικές υποθέσεις**, διευθύνονται από αιρετά όργανα και έχουν διοικητική αυτοτέλεια (αυτονομία). Οι τοπικές υποθέσεις αποτελούν τις **αρμοδιότητές τους**.

Οι **δήμοι** και οι **κοινότητες** αποτελούν τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης και οι **νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις** τον δεύτερο.

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι :

Πολιτικός θεσμός γιατί διαθέτει εκλεγμένα όργανα με τυπικές και ουσιαστικές εξουσίες, τα οποία παίρνουν και υλοποιούν αποφάσεις για όλες τις πλευρές της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής (**τοπικές υποθέσεις**) των κατοίκων και των δημοτών.

Διοικητικός θεσμός γιατί έχει αρμοδιότητες, παρέχει υπηρεσίες και διαθέτει τα μέσα να τις υλοποιεί (οργάνωση, προσωπικό, οικονομικούς πόρους).

Αναπτυξιακός θεσμός γιατί παίρνει αποφάσεις που επηρεάζουν την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της περιοχής της, συμμετέχει στις διαδικασίες του εθνικού προγραμματισμού, κατασκευάζει έργα και παρέχει υπηρεσίες.

Αρα λοιπόν η τοπική αυτοδιοίκηση έχει άμεση σχέση με το **δημοκρατικό πολίτευμα** και την αρχή της **λαϊκής κυριαρχίας** : οι έλληνες και οι ελληνίδες δεν συμμετέχουν μόνο στις εθνικές εκλογές για να αναδείξουν τους εκπροσώπους τους στη Βουλή, αλλά και στις δημοτικές / νομαρχιακές εκλογές για να αποφασίσουν ποιούς/ές θα αναλάβουν την διοίκηση των τοπικών τους υποθέσεων.

Οι τοπικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις (**αρμοδιότητες**) σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας.

Δομή

Ο **Νόμος 2539/97** επέλυσε με ριζικό τρόπο το πρόβλημα του κατακερματισμού της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης, εφαρμόζοντας τις **σχεδιασμένες συνενώσεις** (από 5.775 πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α. σε 1.031 - 82% μείωση) και υλοποιήθηκε με το πρόγραμμα **«Ι. Καποδίστριας»**, ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Δημοτική αποκέντρωση : κάθε δήμος ή κοινότητα που προήλθε από συνένωση, απαρτίζεται από **τοπικά διαμερίσματα**, με αιρετά τοπικά συμβούλια, τα οποία έχουν διαδεχθεί τους Ο.Τ.Α. που συνενώθηκαν.

Οι δήμοι με πληθυσμό πάνω από 100.000 κατοίκους - Αθήνα (7), Θεσσαλονίκη (5), Πειραιάς (5), Πάτρα, Περιστερί, Ηράκλειο, Λάρισα από 4, Καλλιθέα (3) - διαιρούνται επίσης σε δημοτικά διαμερίσματα με αιρετά συμβούλια.

Διοικητική Διαίρεση	1997 (απογραφή 1991)	2001 (απογραφή)	2007
Δήμοι	457	901	914
Κοινότητες	5.318	130	120
Σύνολο	5.775	1.031	1.034
Οικισμοί	12.548	13.274	13.231
Τοπικά Διαμερίσματα	-	6.129	6.129

ΑΙΡΕΤΑ ΟΡΓΑΝΑ	
Δήμαρχοι	914
Δημοτικοί Σύμβουλοι	16.310
Πρόεδροι Κοινοτήτων	120
Κοινοτικοί Σύμβουλοι	1.114
Σύνολο	18.458

ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ	Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων (ΚΕΔΚΕ)
	Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ) : 51

Όργανα

Οι δήμοι διοικούνται από το Δημοτικό Συμβούλιο, τη Δημορχιακή Επιτροπή και το Δήμαρχο.

I. Το Δημοτικό Συμβούλιο αποφασίζει για κάθε θέμα σχετικό με τις αρμοδιότητες του δήμου, εκτός από τα θέματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα του Δημάρχου ή της Δημορχιακής Επιτροπής. Ενδεικτικά αποφασίζει :

- α) Για την εκλογή του Προεδρείου, τον κανονισμό λειτουργίας του και τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας.
- β) Για την επιβολή φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών.
- γ) Για τον ετήσιο προϋπολογισμό και απολογισμό του δήμου, των δημοτικών ιδρυμάτων και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου.
- δ) Για την εκποίηση, ανταλλαγή, εκμίσθωση δημοτικών ακινήτων και την αγορά και μίσθωση ακινήτων.
- ε) Για τη σύναψη δανείων.
- στ) Για το τεχνικό πρόγραμμα.

- ζ) Για την ίδρυση και λειτουργία επιχειρήσεων του δήμου ή τη συμμετοχή σε επιχειρήσεις, τη σύσταση και λειτουργία δημοτικών ιδρυμάτων και λοιπών δημοτικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

II. Η Δημορχιακή Επιτροπή

Αποτελείται από το δήμαρχο ή τον αντιδήμαρχο που έχει ορίσει αυτός ως πρόεδρο και από τέσσερα μέλη αν το Δ.Σ. έχει έως και 17 μέλη, έξι μέλη αν έχει έως και 33 μέλη, καθώς και στους δήμους που είναι πρωτεύουσες νομών με πληθυσμό μέχρι 10.000 κατοίκους και οκτώ μέλη αν το Δ.Σ. έχει πάνω από 33 μέλη. Είναι αποφασιστικό όργανο και έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες :

- α) Συντάσσει τον **προϋπολογισμό** του δήμου και προελέγχει τον **απολογισμό** και τις **οικονομικές καταστάσεις**.
- β) Αποφασίζει για την έγκριση των δαπανών και τη **διάθεση των πιστώσεων** που είναι εγγεγραμμένες στον προϋπολογισμό.
- γ) Καταρτίζει τους όρους, συντάσσει τη διακήρυξη, διεξάγει και κατακυρώνει όλες τις **δημοπρασίες**.
- δ) Μελετά την ανάγκη συνάψεως **δανείων**, καταρτίζει τους όρους τους και εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο.
- ε) Αποφασίζει για την άσκηση όλων των **ενδίκων μέσων**, την υποβολή **προσφυγών** στις διοικητικές αρχές, την αποδοχή κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών και για το συμβιβασμό ή την κατάργηση δίκης μέχρι ποσού 30.000 €.

III. Ο Δήμαρχος

- α) **Εκτελεί** τις **αποφάσεις** του Δημοτικού Συμβουλίου, της Δημορχιακής Επιτροπής και **υπογράφει** τις **συμβάσεις** που συνάπτει ο δήμος.
- β) Είναι **προϊστάμενος** των υπηρεσιών του δήμου και τις διευθύνει, καθώς και του προσωπικού (διορισμοί, υπηρεσιακές μεταβολές, άσκηση πειθαρχικού ελέγχου).
- γ) Ορίζει τους **Αντιδημάρχους** και τους μεταβιβάζει αρμοδιότητες
- δ) **Συνογράφει** τους βεβαιωτικούς καταλόγους και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής των δαπανών, που έχουν εκκαθαριστεί από την αρμόδια υπηρεσία,
- ε) **Εκπροσωπεί** το δήμο στα δικαστήρια, σε κάθε δημόσια αρχή και **εκδίδει πιστοποιητικά** προσωπικής και οικογενειακής καταστάσεως

Οργάνωση υπηρεσιών – προσωπικό

Με τον **Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας** καθορίζονται η εσωτερική διάρθρωση των υπηρεσιών σε οργανικές μονάδες, οι αρμοδιότητες τους και οι θέσεις του προσωπικού κατά κατηγορίες και κλάδους. Κάθε οργανισμός περιλαμβάνει πέντε κεφάλαια :

- 1) Διάρθρωση των υπηρεσιών σε **διευθύνσεις, τμήματα και γραφεία**.
- 2) **Αρμοδιότητες** των οργανικών μονάδων και των προϊσταμένων (διευθυντές, τμηματάρχες κλπ).
- 3) **Κλάδοι και κατηγορίες** του προσωπικού.
- 4) Προβλεπόμενες **θέσεις προσωπικού**.
- 5) Επιλογή - τοποθέτηση **προϊσταμένων** με κλάδους και βαθμούς προέλευσης.

Το προσωπικό των δήμων και των Ν.Π.Δ.Δ. διακρίνεται σε :

- **Τακτικό προσωπικό** : Μόνιμο προσωπικό με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου, προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου.
- **Έκτακτο προσωπικό** : με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου για την αντιμετώπιση εποχικών, περιοδικών, πρόσκαιρων, απρόβλεπτων και επείγουσών αναγκών (8 ή 2 μήνες), για την εκτέλεση έργων με αυτεπιστασία (4,5 μήνες), με σύμβαση μίσθωσης έργου (12 μήνες).
- **Προσωπικό ειδικών θέσεων** (Γενικός γραμματέας, ιδιαίτερος γραμματέας, σύμβουλοι).

Για τα προσόντα του προσωπικού εφαρμόζονται οι διατάξεις των Π.Δ. 50/01 - 347/03 και επικουρικά των Π.Δ. 37^α/87 και 22/90. Το τακτικό και έκτακτο προσωπικό προσλαμβάνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2190/94 (Α.Σ.Ε.Π.).

Εποπτεία

Το Κράτος ασκεί στους Ο.Τ.Α. εποπτεία, μέσω του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, που συνίσταται αποκλειστικά σε **έλεγχο νομιμότητας** και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους. Οι αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου είναι **εκτελεστές αφότου εκδοθούν**.

Πρώτο επίπεδο ελέγχου

- Α) Οι αποφάσεις των δημοτικών συμβουλίων, της δημορχιακής επιτροπής και των οργάνων διοίκησης των ιδρυμάτων, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των συνδέσμων που αφορούν : α) κανονιστικές ρυθμίσεις, β) ανάθεση έργων, υπηρεσιών, μελετών, προμηθειών, γ) αγορά - εκποίηση ακινήτων, δ) κήρυξη αναγκαστικών απαλλοτριώσεων, ε) επιβολή φόρων, τελών, δικαιωμάτων, στ) σύναψη κάθε μορφής συμβάσεων, η) σύναψη δανείων και θ) διενέργεια τοπικού δημοψηφίσματος, αποστέλλονται στον Γενικό Γραμματέα, μέσα **10 ημέρες** από τη λήψη τους, ο οποίος μέσα σε **20 ημέρες** ελέγχει τη νομιμότητά τους και αν διαπιστώσει ότι είναι παράνομες τις ακυρώνει.
- Β) Μπορεί, επίσης **αυτεπάγγελα** να ακυρώσει οποιαδήποτε απόφαση των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων δημοσίου δικαίου μέσα σε **1 μήνα** από τη λήψη της.
- Γ) Οποιοσδήποτε έχει **έννομο συμφέρον** μπορεί να προσφύγει στον Γενικό Γραμματέα και να προσβάλει, **αποφάσεις** ή **παραλείψεις** των συλλογικών ή μονομελών οργάνων των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων, μέσα σε **10 ημέρες** από τη δημοσίευση τους ή αφότου έλαβε γνώση τους. Ο Γενικός Γραμματέας αποφαινεται μέσα σε **1 μήνα** από την υποβολή της προσφυγής.

Δεύτερο επίπεδο ελέγχου

Στην έδρα κάθε Περιφέρειας λειτουργεί τουλάχιστον μία τριμελής **Ειδική Επιτροπή** που αποτελείται από ένα δικαστικό λειτουργό διοικητικών ή πολιτικών Εφετειών, ένα μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και έναν αιρετό εκπρόσωπο της Τ.Ε.Δ.Κ. του πολυπληθέστερου νομού.

Οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να προσβάλει τις αποφάσεις του Γενικού Γραμματέα, στην Επιτροπή μέσα σε **1 μήνα** από την έκδοση της απόφασης. Η Επιτροπή αποφασίζει μέσα σε **30 ημέρες** από την υποβολή της προσφυγής. Οι αποφάσεις της προσβάλλονται μόνο στα αρμόδια δικαστήρια

Τα αιρετά όργανα των Ο.Τ.Α. και οι διοικήσεις των νομικών προσώπων υποχρεούνται να συμμορφώνονται άμεσα στις αποφάσεις του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας και της Ειδικής Επιτροπής

Ν.Π.Δ.Δ. - Ιδρύματα - Σύνδεσμοι

Τα **νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου** συνιστώνται από τους Ο.Τ.Α. με σκοπό την οργάνωση και λειτουργία ορισμένης υπηρεσίας για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αναγκών των κατοίκων. Τα **ιδρύματα** συστήνονται με προεδρικό διάταγμα με σκοπό την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Τους **συνδέσμους** συστήνουν δύο ή περισσότεροι Ο.Τ.Α. με αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την παροχή υπηρεσιών, καθώς και το σχεδιασμό και την κατάρτιση προγραμμάτων για την ανάπτυξη του χώρου τους.

Αυτά τα νομικά πρόσωπα αποτελούν αυτόνομους, διοικητικά και οικονομικά, θυγατρικούς φορείς δημοσίου δικαίου των Ο.Τ.Α. και ως προς την οργάνωση και λειτουργία τους, ακολουθούν τις ρυθμίσεις που ισχύουν για τους δήμους.

Με βάση το νέο Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων επέρχονται ουσιαστικές αλλαγές στη σύσταση, διοίκηση, οικονομική διαχείριση και οργάνωση των Ν.Π.Δ.Δ. (σύνθεση διοικητικών συμβουλίων, εκπόνηση Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας και κανονισμών λειτουργίας).

Οι κυριότερες κατηγορίες Ν.Π.Δ.Δ. έχουν ως εξής : Παιδικοί - βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΑΠΗ, Νομικά πρόσωπα κοινωνικής πολιτικής, Αθλητικά κέντρα, Λιμενικά Ταμεία, Πνευματικά - Πολιτιστικά Κέντρα, Μουσεία - Πινακοθήκες, Φιλαρμονικές, Βιβλιοθήκες, Ωδεία, Σχολές χορού, εικαστικών τεχνών κ.α

Επιχειρηματική δραστηριότητα

Στο νέο Κώδικα προβλέπονται **τρεις** κατηγορίες επιχειρήσεων Ο.Τ.Α., οι οποίες αποτελούν **νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου** και συστήνονται, αφού προηγηθεί οικονομοτεχνική μελέτη βιωσιμότητας, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου η οποία λαμβάνεται με απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του :

1. Οι δημοτικές ή κοινοτικές **κοινοφελείς** επιχειρήσεις
2. Οι ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α. (τρεις τύποι) :
  - **Ανώνυμες εταιρείες** Ο.Τ.Α. (κοινές)
  - **Αναπτυξιακές** ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α.
  - **Δημοτικές ή κοινοτικές** ανώνυμες εταιρείες (μονομετοχικές)
3. Οι επιχειρήσεις Ο.Τ.Α. **ειδικού σκοπού** που συστήνονται με ειδικούς νόμους (επιχειρήσεις ύδρευσης – αποχέτευσης, δημοτική ραδιοφωνία κ.α.)

Οι σκοποί των **κοινοφελών** επιχειρήσεων δεν έχουν **εμπορικό ή βιομηχανικό χαρακτήρα** και αφορούν την οργάνωση δημοτικών **λειτουργιών ή δραστηριοτήτων**, την **παροχή υπηρεσιών** στους τομείς της **κοινωνικής προστασίας** και **αλληλεγγύης**, της **παιδείας**, του **πολιτισμού** και του **αθλητισμού** και του **περιβάλλοντος** (εξαιρείται η καθαριότητα των κοινοχρήστων χώρων, η αποκομιδή

των απορριμμάτων, η λειτουργία κοιμητηρίων και το πράσινο), την οργάνωση της **δημοτικής συγκοινωνίας**, την εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων **έρευνας και τεχνολογίας**, καθώς και προγραμμάτων και πολιτικών **προώθησης της απασχόλησης** για την ανάπτυξη της περιοχής τους.

Οι **κοινές ανώνυμες εταιρείες** έχουν εμπορικό ή βιομηχανικό χαρακτήρα και η πλειοψηφία του μετοχικού τους κεφαλαίου ελέγχεται από Ο.Τ.Α. πρώτου και δεύτερου βαθμού και φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Οι **αναπτυξιακές ανώνυμες εταιρείες** έχουν ως αποκλειστικό αντικείμενο την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη των Ο.Τ.Α., των ενώσεων τους και της περιφερειακής διοίκησης, την προώθηση της τοπικής επιχειρηματικής και οικονομικής ανάπτυξης, τη συμμετοχή τους σε αντίστοιχα προγράμματα κ.λπ.

Οι **μονομετοχικές ανώνυμες εταιρείες** έχουν ως αποκλειστικό σκοπό την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας των Ο.Τ.Α. ή την εκμετάλλευση κοινόχρηστων χώρων.

Άρθρο 75 : Αρμοδιότητες

Οι αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως τους τομείς :

α) **Ανάπτυξης**, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η προστασία, η αξιοποίηση και η εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών, των ιαματικών πηγών και των ήπιων ή ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, καθώς και η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση των σχετικών έργων και εγκαταστάσεων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
2. Η μελέτη, κατασκευή, συντήρηση, εκμετάλλευση και διαχείριση των δικτύων φυσικού αερίου, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
3. Ο εξηλεκτρισμός, η επέκταση ηλεκτρικών δικτύων και γενικότερα δικτύων ενέργειας, εντός των διοικητικών τους ορίων, για κοινωφελείς σκοπούς, καθώς και για την τόνωση της ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας.
4. Η μελέτη, κατασκευή και εκμετάλλευση βιοτεχνικών κέντρων και κτιρίων στις ειδικές βιοτεχνικές και βιομηχανικές ζώνες που καθορίζονται στο πλαίσιο του πολεοδομικού και του χωροταξικού σχεδιασμού.
5. Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής τους.
6. Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογίας για την ανάπτυξη της περιοχής τους.
7. Ο σχεδιασμός, η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση υποδομών για τη στήριξη της τοπικής οικονομίας, όπως έργων οδοποιίας, συστημάτων άρδευσης, αντιπλημμυρικών και εγγειοβελτιωτικών έργων.
8. Η εκπόνηση, υλοποίηση και η συμμετοχή σε προγράμματα για την τουριστική ανάπτυξη των περιοχών τους και την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, καθώς και η δημιουργία θέρετρων και άλλων εγκαταστάσεων αναψυχής και διακοπών.
9. Η διοίκηση και εκμετάλλευση των χώρων της ζώνης λιμένα δικαιοδοσίας τους, καθώς και η κατασκευή και συντήρηση των αναγκαίων λιμενικών έργων.
10. Η ίδρυση, κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση δημοτικών / κοινοτικών αγορών.
11. Η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση αποθηκευτικών χώρων υγρών καυσίμων.
12. Η διαχείριση, η αξιοποίηση και η εκμετάλλευση της δημοτικής / κοινοτικής περιουσίας, η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση δημοτικών / κοινοτικών κτιρίων.
13. Η εκμετάλλευση δημοτικών / κοινοτικών δασών.
14. Η διαχείριση και εκμετάλλευση δημοτικών / κοινοτικών καλλιεργητικών εκτάσεων και βοσκοτόπων, καθώς και αποκαλυπτόμενων καλλιεργητικών εκτάσεων που τους παραχωρούνται από το Δημόσιο.

β) **Περιβάλλοντος**, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η εκπόνηση τοπικών προγραμμάτων για την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.
2. Η προστασία και διαχείριση των υδάτινων πόρων, η προστασία του εδάφους και των εσωτερικών υδάτων από την αλιεία (λιμνοθάλασσες, λίμνες, ιχθυοτροφεία, ποταμοί) και η καταπολέμηση της ρύπανσης στην περιφέρειά τους.
3. Η ίδρυση και λειτουργία δημοτικών / κοινοτικών εργαστηρίων.

4. Η καθαριότητα όλων των κοινόχρηστων χώρων της εδαφικής τους περιφέρειας, η αποκομιδή και διαχείριση των αποβλήτων, καθώς και η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση συστημάτων αποχέτευσης και βιολογικού καθαρισμού και η λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων για την προστασία των κοινόχρηστων χώρων και ιδιαίτερα των χώρων διάθεσης απορριμμάτων από εκδήλωση πυρκαγιάς, σύμφωνα με την κείμενη σχετική νομοθεσία.

5. Η παροχή συνδρομής στην αρμόδια πυροσβεστική υπηρεσία, με κάθε πρόσφορο μέσο που διαθέτουν, για την αντιμετώπιση πυρκαγιών, ιδίως σε περιοχές που έχουν δασικό χαρακτήρα.

6. Η ίδρυση και λειτουργία σφαγείων.

7. Η μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης.

8. Η λήψη μέτρων για την αποκατάσταση και ανάπλαση των περιοχών της περιφέρειάς τους, κυρίως σε περιοχές όπου αναπτύσσεται εκμετάλλευση ορυκτού πλούτου και εγκαθίστανται μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων.

9. Η συμμετοχή τους σε θέματα πολεοδομίας, χωροταξίας και χρήσεων γης, όπως αυτή προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία.

10. Ο καθορισμός των χώρων για τη δημιουργία κοιμητηρίων και η παροχή γνώμης για τον καθορισμό χώρων αποτέφρωσης νεκρών.

γ) Ποιότητας Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των πόλεων και των οικισμών, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η εξασφάλιση και διαρκής βελτίωση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών στις πόλεις και τα χωριά όπως η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση συστημάτων ύδρευσης, αφαλάτωσης, τηλεθέρμανσης, έργων ηλεκτροφωτισμού των κοινόχρηστων χώρων, η δημιουργία χώρων πρασίνου, χώρων αναψυχής, πλατειών και λοιπών υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων.

2. Η συμμετοχή στο έργο της αστικής συγκοινωνίας και η διενέργεια μεταφοράς για τη μετακίνηση κατοίκων της περιοχής τους, καθώς και η μεταφορά για την εξυπηρέτηση και την αναψυχή τους, όπως ορίζεται στο άρθρο 83 και στη σχετική νομοθεσία.

3. Ο καθορισμός, η κατασκευή, συντήρηση και εκμετάλλευση υπόγειων και υπέργειων χώρων στάθμευσης, καθώς και ο έλεγχος της στάθμευσης των αυτοκινήτων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

4. Η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρόμων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, η απομάκρυνση εγκαταλελειμμένων οχημάτων και γενικότερα η λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

5. Ο καθορισμός των χώρων και των όρων λειτουργίας των λαϊκών αγορών και των εμποροπανηγύρεων, για άσκηση υπαίθριων εμπορικών δραστηριοτήτων, που διενεργούνται στην περιφέρειά τους, κατά τη σχετική νομοθεσία, καθώς και των χώρων για την προσωρινή διαμονή μετακινούμενων πληθυσμιακών ομάδων.

6. Ο καθορισμός χώρων για την τοποθέτηση πλαισίων προβολής υπαίθριας διαφήμισης, καθώς και ο προσδιορισμός ειδικότερων προδιαγραφών κατασκευής και προϋποθέσεων τοποθέτησης διαφημιστικών πλαισίων, σύμφωνα με τις τοπικές ιδιαιτερότητες στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας.

7. Η προστασία του καταναλωτή με τη δημιουργία Γραφείων Ενημέρωσης του καταναλωτή σχετικά με θέματα που αφορούν τα δικαιώματά του, την ποιότητα των προσφερόμενων αγαθών και υπηρεσιών και τις επιπτώσεις τους στην υγεία και το περιβάλλον, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές.

8. Ο προσδιορισμός ειδικότερων όρων και προϋποθέσεων της ίδρυσης και εγκατάστασης καταστημάτων, επιχειρήσεων και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων της δικαιοδοσίας τους που επηρεάζουν το φυσικό, πολιτιστικό και αρχιτεκτονικό περιβάλλον, καθώς και την αισθητική, φυσιογνωμία και τις εν γένει λειτουργίες της πόλης.

9. Ο προσδιορισμός των όρων και των ωρών λειτουργίας μουσικής σε καταστήματα, τα οποία λειτουργούν στην πόλη, στο πλαίσιο των υγειονομικών και κανονιστικών διατάξεων της διοίκησης.

10. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, όπως ο υγειονομικός έλεγχος των δημοτικών και κοινοτικών δεξαμενών νερού, ο υγειονομικός έλεγχος των καταστημάτων και επιχειρήσεων που λειτουργούν στην περιφέρειά τους, ο έλεγχος της ηχορύπανσης, της κοινής ησυχίας και της εκπομπής ρύπων, θορύβων και άλλων επιβαρύνσεων του περιβάλλοντος από τροχοφόρα, η περισυλλογή και εν γένει η μέριμνα για τα αδέσποτα ζώα και η δημιουργία καταφυγίων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

11. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία της ζωής και της παρουσίας των κατοίκων, όπως ο έλεγχος σήμανσης των εργασιών που εκτελούνται στις οδούς και της τήρησης των υποχρεώσεων αυτών που εκτελούν έργα και εναποθέτουν υλικά και εργαλεία στις οδούς του δημοτικού ή κοινοτικού δικτύου, η λήψη μέτρων και ο έλεγχος για την προστασία από επικίνδυνες οικοδομές, από έλλειψη μέτρων ασφάλειας και υγιεινής σε εργασίες που εκτελούνται και γενικότερα από δραστηριότητες που εγκυμονούν κινδύνους για τη ζωή και την παρουσία των κατοίκων.

12. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής των πόλεων και των οικισμών.

13. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την απρόσκοπτη πρόσβαση στους κοινόχρηστους χώρους.

14. Η ονομασία των οδών, πλατειών, η τοποθέτηση πινακίδων πληροφορίας και η αρίθμηση κτισμάτων.

δ) **Απασχόλησης**, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η υλοποίηση ή η συμμετοχή σε ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια και προγράμματα δράσης και πρωτοβουλίες για την εφαρμογή και ανάπτυξη πολιτικών προώθησης της απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης διαφόρων κατηγοριών ανέργων, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.

2. Προώθηση και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης, με την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης προσαρμοσμένα στις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες και κυρίως των πληθυσμών των ορεινών, αγροτικών και νησιωτικών περιοχών, στο πλαίσιο του εθνικού και ευρωπαϊκού σχεδιασμού.

3. Συμβολή στην απορρόφηση του εργατικού δυναμικού της περιοχής τους με την ανάπτυξη συμβουλευτικών δράσεων που παρέχονται δωρεάν προς τους ανέργους, με στόχο την υποστήριξη και την ενθάρρυνσή τους για την εξεύρεση απασχόλησης, καθώς και στην προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας, με τη δημιουργία Δημοτικών / Κοινοτικών Γραφείων Ενημέρωσης για την Απασχόληση, σε συνεργασία με αρμόδιους δημόσιους φορείς και τις επιχειρήσεις της περιοχής τους.

ε) **Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης**, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων και ιδρυμάτων όπως

παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, κέντρων ανοικτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας, ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, γηροκομείων κ.λπ. και τη μελέτη και εφαρμογή σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων.

2. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα, που στοχεύουν στη μέριμνα, υποστήριξη και φροντίδα ευπαθών κοινωνικών ομάδων με την παροχή υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή ψυχικής υγείας, όπως δημιουργία δημοτικών και κοινοτικών ιατρείων, κέντρων αγωγής υγείας, υποστήριξης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία, κέντρων ψυχικής υγείας, συμβουλευτικής στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων και κέντρων πρόληψης κατά εξαρτησιογόνων ουσιών.

3. Η μέριμνα για τη στήριξη αστέγων και οικονομικά αδύνατων δημοτών, με την παραχώρηση δημοτικών και κοινοτικών οικοπέδων σε αυτούς ή με την παροχή χρηματικών βοηθημάτων, ειδών διαβίωσης και περίθαλψης σε κατοίκους που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα διαβίωσης κατά τις προβλέψεις αυτού του Κώδικα. Η σχεδίαση, η οργάνωση, ο συντονισμός και η εφαρμογή προγραμμάτων και πρωτοβουλιών για την πρόληψη της παραβατικότητας στην περιφέρειά τους, με τη δημιουργία Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας.

5. Ο σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων ή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη αθίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας.

6. Η προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη δημιουργία τοπικών δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, εθελοντικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών που θα δραστηριοποιούνται για την επίτευξη των στόχων και την υποβοήθηση του έργου της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης του Δήμου και της Κοινότητας.

στ) **Παιδείας, πολιτισμού και αθλητισμού**, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η κατασκευή, διαχείριση και βελτίωση των υλικοτεχνικών υποδομών του εθνικού συστήματος της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας παιδείας και ιδιαίτερα η συντήρηση, η καθαριότητα και η φύλαξη των σχολικών κτιρίων.

2. Η ίδρυση και λειτουργία βιβλιοθηκών.

3. Η ίδρυση και λειτουργία κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών.

4. Η ίδρυση και λειτουργία άρκων κυκλοφοριακής αγωγής.

5. Η εφαρμογή πολιτικών για την ανάδειξη και προστασία του τοπικού πολιτισμού, η προβολή των πολιτιστικών αγαθών και των σύγχρονων πολιτιστικών έργων που παράγονται σε τοπικό επίπεδο, με τη δημιουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, μουσείων, πινακοθηκών, κινηματογράφων και θεάτρων, φιλαρμονικών και σχολών διδασκαλίας μουσικής, σχολών χορού, ζωγραφικής, γλυπτικής κ.λπ., καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων.

6. Η προστασία μουσείων, μνημείων, σπηλαίων, καθώς και αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής και των εγκαταστάσεων αυτών.

7. Η επισκευή, συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών και ιστορικών σχολικών κτιρίων και κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.

8. Η διοργάνωση συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων ή η συμμετοχή τους σε αυτά.

9. Η προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών, σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

10. Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.

11. Η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση αθλητικών εγκαταστάσεων, όπως δημοτικών / κοινοτικών γυμναστηρίων, αθλητικών κέντρων και δημοτικών και κοινοτικών χώρων άθλησης.

12. Η προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων ενίσχυσης μαζικού αθλητισμού και διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων.

ζ) **Πολιτικής Προστασίας**, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Ο συντονισμός και η επίβλεψη του έργου της πολιτικής προστασίας για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών που συμβαίνουν στα διοικητικά τους όρια.

2. Η διατύπωση εισήγησης για το σχεδιασμό πολιτικής προστασίας της περιοχής τους, στο πλαίσιο του ετήσιου εθνικού σχεδιασμού και η εφαρμογή των προγραμμάτων, μέτρων και δράσεων που αφορούν την περιοχή τους στο πλαίσιο του εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού.

3. Η διάθεση και ο συντονισμός δράσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών της περιφέρειάς τους.

Π. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες ασκούν, σε τοπικό επίπεδο, **κρατικού χαρακτήρα** αρμοδιότητες, οι οποίες τους έχουν ανατεθεί για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία.

Οι αρμοδιότητες αυτές είναι, ειδικότερα, οι ακόλουθες:

1. Η τήρηση του δημοτολογίου και του μητρώου αρρένων, η έκδοση των σχετικών πιστοποιητικών που απορρέουν από αυτό, καθώς και η τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την κείμενη νομοθεσία για τη δημιουργία και τήρηση του Εθνικού Δημοτολογίου.

2. Η τήρηση των ληξιαρχικών βιβλίων, στα οποία καταχωρούνται τα ληξιαρχικά γεγονότα που συμβαίνουν στην περιφέρειά τους και η έκδοση αποσπασμάτων των ληξιαρχικών πράξεων.

3. Η τήρηση αρχείων επίσημων εγγράφων και η έκδοση αντιγράφων.

4. Η περιοδική ενημέρωση των δημοσίων υπηρεσιών για τις μεταβολές προσωπικής κατάστασης, που προκύπτουν από τα τηρούμενα στοιχεία.

5. Η τήρηση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την ισχύουσα εκλογική νομοθεσία.

6. Η τήρηση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την ισχύουσα νομοθεσία περί ιθαγένειας και αλλοδαπών και μετανάστευσης.

7. Η χορήγηση άδειας πολιτικού γάμου και η τέλεση των γάμων αυτών.

8. Η δημιουργία, συντήρηση και λειτουργία κοιμητηρίων και κέντρων αποτέφρωσης νεκρών, καθώς και η χορήγηση άδειας ταφής και αποτέφρωσης νεκρών.

9. Η χορήγηση βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας.

10. Ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν τους χώρους προσωρινής εγκατάστασης μετακινούμενων πληθυσμιακών ομάδων. Ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν τα ζώα συντροφιάς.

12. Ο έλεγχος τήρησης των διατάξεων που αφορούν το Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό και τις οικοδομές που χαρακτηρίζονται επικίνδυνες.

13. Η χορήγηση, ανάκληση και αφαίρεση των αδειών ίδρυσης, λειτουργίας και εγκατάστασης των καταστημάτων και επιχειρήσεων, οι όροι λειτουργίας και εγκατάστασης των οποίων καθορίζονται από την κείμενη νομοθεσία και τους αντίστοιχους υγειονομικούς κανονισμούς και διατάξεις, καθώς και ο έλεγχος της τήρησης αυτών.

14. Η τήρηση των διατάξεων που αφορούν το ωράριο λειτουργίας των καταστημάτων.

15. Η χορήγηση, ανάκληση και αφαίρεση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας κινηματογράφων, θεάτρων και παρεμφερών επιχειρήσεων και η διενέργεια των προβλεπόμενων επιθεωρήσεων.
16. Η χορήγηση, ανάκληση και αφαίρεση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας παιδότοπων και διάφορων ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, όπως λουνα-πάρκ, τσίρκο, πίστες αυτοκινητιδίων, μουσικών συναυλιών και άλλων καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία, καθώς και ο έλεγχος τήρησης των σχετικών διατάξεων της.
17. Η χορήγηση, ανάκληση, αφαίρεση αδειών τεχνικών ψυχαγωγικών παιγνίων και παροχής υπηρεσιών διαδικτύου και ο έλεγχος τήρησης των σχετικών διατάξεων.
18. Η χορήγηση και ανάκληση άδειας λειτουργίας μουσικών οργάνων, καθώς και ο έλεγχος τήρησης των σχετικών διατάξεων.
19. Η χορήγηση και ανάκληση αδειών για την άσκηση υπαίθριου στάσιμου εμπορίου, η χορήγηση αδειών εμποροπανηγύρεων και υπαίθριων χριστουγεννιάτικων αγορών, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 3377/05, καθώς και ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν το υπαίθριο εμπόριο και τις λαϊκές αγορές.
20. Η χορήγηση άδειας κυκλοφορίας ζωήλατου οχήματος στην περιφέρειά τους.
21. Η αφαίρεση της άδειας από τις οικοδομές για μη εξόφληση ασφαλιστικών εισφορών στο Ι.Κ.Α.
22. Η χορήγηση και ανάκληση άδειας εγκατάστασης και χρήσης του οικήματος για την άσκηση δραστηριότητας από εκδιδόμενα πρόσωπα, καθώς και ο έλεγχος τήρησης των σχετικών διατάξεων.
23. Ο έλεγχος τήρησης της τουριστικής νομοθεσίας από τις επιχειρήσεις τουριστικού ενδιαφέροντος, κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του νόμου.
24. Η χορήγηση αδειών διενέργειας διαφήμισης, τοποθέτησης πλαισίων υπαίθριας διαφήμισης, τοποθέτησης επιγραφών προσδιορισμού επαγγελματικής δραστηριότητας σε φυσικά και νομικά πρόσωπα, καθώς και η παραχώρηση χώρων για την προβολή δραστηριοτήτων σε νομικά πρόσωπα, που επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς, όπως επίσης ο έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων περί υπαίθριας διαφήμισης των προδιαγραφών των διαφημιστικών πλαισίων και επιγραφών, η αφαίρεση των παράνομων υπαίθριων διαφημίσεων και επιγραφών και η επιβολή των προβλεπόμενων προστίμων, με τις προϋποθέσεις και τους όρους που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία.
25. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας καταστημάτων εκμίσθωσης μοτοποδηλάτων.

Άρθρο 76 : Άσκηση αρμοδιοτήτων

1. Οι δημοτικές και κοινοτικές αρχές ασκούν τις αρμοδιότητές τους, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των νόμων, των κανονιστικών διατάξεων της διοίκησης και των κανονιστικών διατάξεων που θεσπίζουν οι ίδιες, σύμφωνα με το άρθρο 79. Κατά την άσκηση των ανωτέρω αρμοδιοτήτων θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη:
- α. Τις εθνικές, περιφερειακές και ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται με τις αρμοδιότητές τους.
- β. Την ανάγκη συνεργασίας και συντονισμού με άλλες τοπικές ή δημόσιες αρχές και οργανισμούς, οι οποίοι έχουν την αρμοδιότητα να δρουν και να διαθέτουν πόρους στην περιφέρειά τους.
- γ. Τους διαθέσιμους πόρους για την κάλυψη της αρμοδιότητας και την ανάγκη να διασφαλισθεί η επωφελής, η αποτελεσματική χρήση και η ισόρροπη κατανομή τους.

- δ. Την ανάγκη να οργανώνουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες με τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η επάρκεια, η ποιότητα και αποτελεσματικότητά τους, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των κατοίκων.
- ε. Την ανάγκη για υψηλής ποιότητας περιβαλλοντική προστασία και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και την ανάγκη προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης των περιοχών τους.
2. Οι αρμοδιότητες της παρ. Ι του άρθρου 75 μπορούν να ασκηθούν προς όφελος:
- α. ολόκληρης ή τμήματος της εδαφικής τους περιφέρειας,
- β. όλων ή μέρους των κατοίκων της περιφέρειάς τους.
- γ. σε διαδημοτικό επίπεδο μέσω σχετικών συμβάσεων ή διαδημοτικής συνεργασίας, σύμφωνα με τις προβλέψεις του παρόντος.
- 3.α. Για τη διασφάλιση της απρόσκοπτης κοινωνικής διαβίωσης των κατοίκων των Δήμων και Κοινοτήτων και για την εύρυθμη λειτουργία των πόλεων και των οικισμών μπορεί να συσταθεί, με τους Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας, Δημοτική Αστυνομία, η οποία λειτουργεί ως αυτοτελής υπηρεσία.

Άρθρο 79 : Κανονιστικές Αποφάσεις

1. Οι δημοτικές και κοινοτικές αρχές ρυθμίζουν θέματα της αρμοδιότητάς τους εκδίδοντας τοπικές κανονιστικές αποφάσεις, στο πλαίσιο της κείμενης νομοθεσίας, με τις οποίες:
- α) Θέτουν κανόνες:
- α.1. Για την προστασία του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, των θαλασσών από πηγές ξηράς και των υπόγειων και επίγειων υδάτινων αποθεμάτων από τη ρύπανση.
- α.2. Για την προστασία της υγείας των κατοίκων από οχλούσες δραστηριότητες και ειδικότερα στις τουριστικές περιοχές κατά την τουριστική περίοδο.
- α.3. Για την τήρηση της καθαριότητας σε κοινόχρηστους και ιδιωτικούς υπαίθριους χώρους της εδαφικής τους περιφέρειας και γενικότερα για τη διασφάλιση και αναβάθμιση της αισθητικής των πόλεων και των οικισμών, λαμβάνοντας υπόψη ιδιαίτερα τη διατήρηση και ανάδειξη των παραδοσιακών, ιστορικών και τουριστικών περιοχών.
- α.4. Για τη ρύθμιση της κυκλοφορίας, των μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, τον προσδιορισμό και τη λειτουργία των χώρων στάθμευσης των οχημάτων, καθώς και για την τοποθέτηση και λειτουργία μετρητών ή εγκαταστάσεων ρύθμισης της στάθμευσης οχημάτων σε κοινόχρηστους χώρους.
- β) Καθορίζουν τον τρόπο εφαρμογής των αναγκαίων, κατά περίπτωση, μέτρων για την πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών σε κοινόχρηστους χώρους και ιδιαίτερα στους χώρους διάθεσης των απορριμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές πυροσβεστικές διατάξεις.
- γ) Προσδιορίζουν τους όρους και τις ώρες λειτουργίας μουσικής σε καταστήματα που λειτουργούν στην πόλη, λαμβάνοντας υπόψη τις χρήσεις γης, τις ιδιαίτερες τοπικές συνθήκες και την προστασία των κατοίκων από την ηχορύπανση.
- δ) Καθορίζουν τους όρους και τις προϋποθέσεις:
- δ.1. Για τη χρήση και λειτουργία των δημοτικών και κοινοτικών αγορών, των εμποροπανηγύρεων, παραδοσιακού ή μη χαρακτήρα, των ζωοπανηγύρεων, των χριστουγεννιάτικων αγορών και γενικά των υπαίθριων εμπορικών δραστηριοτήτων.
- δ.2. Για τη χρήση των αλσών και των κήπων, των πλατειών, των παιδικών χαρών και των λοιπών κοινόχρηστων χώρων.

δ.3. Για τη χρήση και λειτουργία των συστημάτων ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης.

δ.4. Για τη λειτουργία των δημοτικών και κοινοτικών κατοικιών, των θέρετρων, των κατασκηνώσεων και τουριστικών εγκαταστάσεων.

ε) Καθορίζουν τους χώρους λειτουργίας των λαϊκών αγορών, τις θέσεις που επιτρέπεται η άσκηση υπαίθριου στάσιμου εμπορίου και τους κοινόχρηστους, δημοτικούς ή κοινοτικούς χώρους, που επιτρέπεται να τοποθετηθούν τα μέσα προβολής υπαίθριας διαφήμισης. Μπορούν επίσης να καθορίζουν ειδικότερες προδιαγραφές και προϋποθέσεις κατασκευής και τοποθέτησης διαφημιστικών πλαισίων και επιγραφών σε επαγγελματικούς χώρους, ανάλογα με τις τοπικές ιδιαιτερότητες, λαμβάνοντας υπόψη τη φυσιογνωμία και την αισθητική του χώρου.

στ) Προσδιορίζουν τους όρους και τις προϋποθέσεις για την εγκατάσταση και λειτουργία καταστημάτων, επιχειρήσεων και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, για τη χορήγηση της άδειας των οποίων είναι αρμόδιοι, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις για την προστασία του περιβάλλοντος, του αιγιαλού και της παραλίας, της δασικής νομοθεσίας, της νομοθεσίας για την πυροπροστασία, για τους αρχαιολογικούς και ιστορικούς τόπους, τις διατάξεις του γενικού πολεοδομικού σχεδίου, του οικοδομικού κανονισμού και τους γενικούς όρους που προβλέπονται από τις σχετικές υγειονομικές διατάξεις.

Μπορούν, επίσης, πέραν των ανωτέρω, να προσδιορίζουν ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις για την ίδρυση και εγκατάσταση των ανωτέρω επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων σε περιοχές, που επηρεάζουν το φυσικό, πολιτιστικό και αρχιτεκτονικό περιβάλλον, την αισθητική φυσιογνωμία και τις εν γένει λειτουργίες των πόλεων και των οικισμών, εκτός των περιοχών, για τις οποίες έχουν προσδιορισθεί ειδικότεροι όροι χρήσεων γης.

2. Οι αποφάσεις της ανωτέρω παραγράφου λαμβάνονται από τα δημοτικά ή κοινοτικά συμβούλια με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών τους, το συντομότερο δυνατό διάστημα από την έναρξη της δημοτικής ή κοινοτικής περιόδου. Την έκδοση των τοπικών κανονιστικών αποφάσεων των Δήμων εισηγείται στο δημοτικό συμβούλιο η δημοτική επιτροπή.

Εάν η κανονιστική διάταξη αφορά αποκλειστικά την περιφέρεια ενός τοπικού διαμερίσματος ή οικισμού, η δημοτική επιτροπή διαμορφώνει την εισήγησή της, μετά από γνώμη του οικείου τοπικού συμβουλίου.

Για τη διαμόρφωση της εισήγησης, η δημοτική επιτροπή λαμβάνει υπόψη τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις των αρμόδιων κοινωνικών και επαγγελματικών φορέων και ομάδων πολιτών της περιφέρειας του Δήμου, με τους οποίους έρχεται σε διαβούλευση, καθώς και τυχόν ειδικές μελέτες που έχουν εκπονηθεί για την αντιμετώπιση των ανωτέρω ζητημάτων.

3. Με τις κανονιστικές αποφάσεις της παραγράφου 1 μπορεί να καθορίζονται οι περιπτώσεις, για τις οποίες επιβάλλονται διοικητικά μέτρα και πρόστιμα, ορίζοντας το ύψος του προστίμου και τη διαδικασία επιβολής τους.

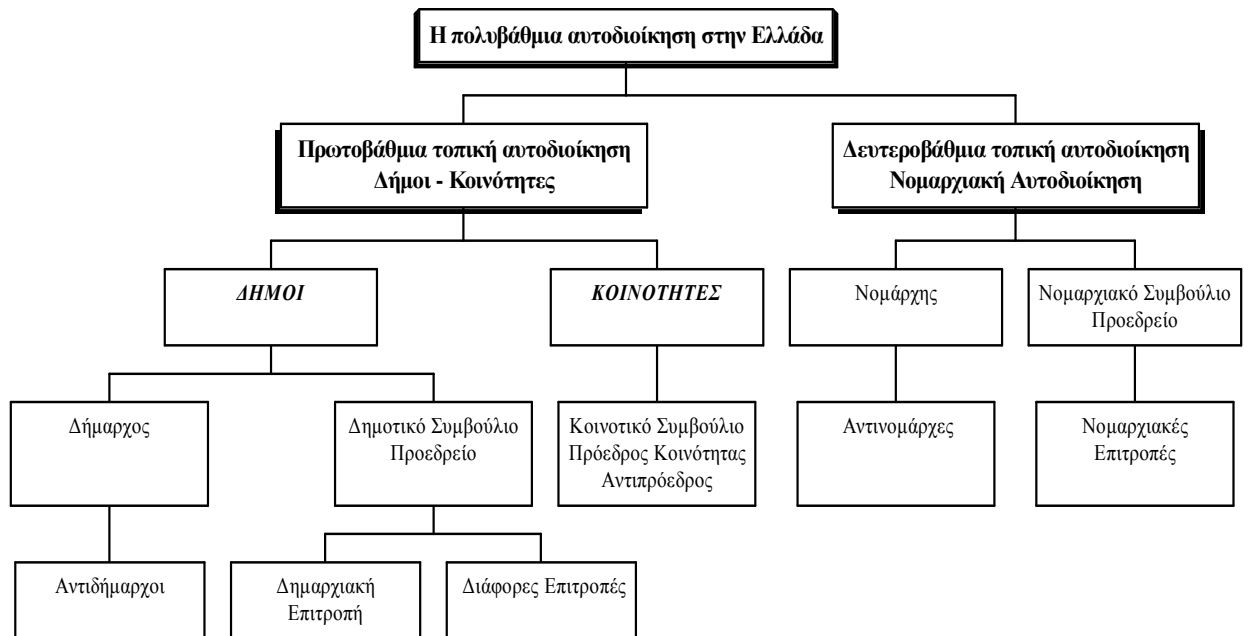
4. Οι τοπικές κανονιστικές αποφάσεις δημοσιεύονται υποχρεωτικά, κατά το πλήρες κείμενό τους, στο δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα του Δήμου ή της Κοινότητας, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 284 και περίληψη αυτών σε μια ημερήσια ή εβδομαδιαία τοπική εφημερίδα. Οι αποφάσεις αυτές παραμένουν συνεχώς εκτεθειμένες σε χώρο του δημοτικού ή κοινοτικού καταστήματος, που είναι προσιτός στο κοινό. Οι ίδιες αποφάσεις, με φροντίδα του προέδρου του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, μπορεί να καταχωρούνται στην ιστοσελίδα του Δήμου ή της Κοινότητας.

Επιπλέον, το δημοτικό και κοινοτικό συμβούλιο λαμβάνει μέτρα για την όσο το δυνατόν ευρύτερη δημοσιοποίηση των αποφάσεων αυτών, μέσω των τοπικών μέσων μαζικής ενημέρωσης, εκδίδοντας ειδικούς οδηγούς ενημέρωσης των κατοίκων και των οικείων επαγγελματικών τάξεων και χρησιμοποιεί, για τον ίδιο σκοπό, οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο μέσο.

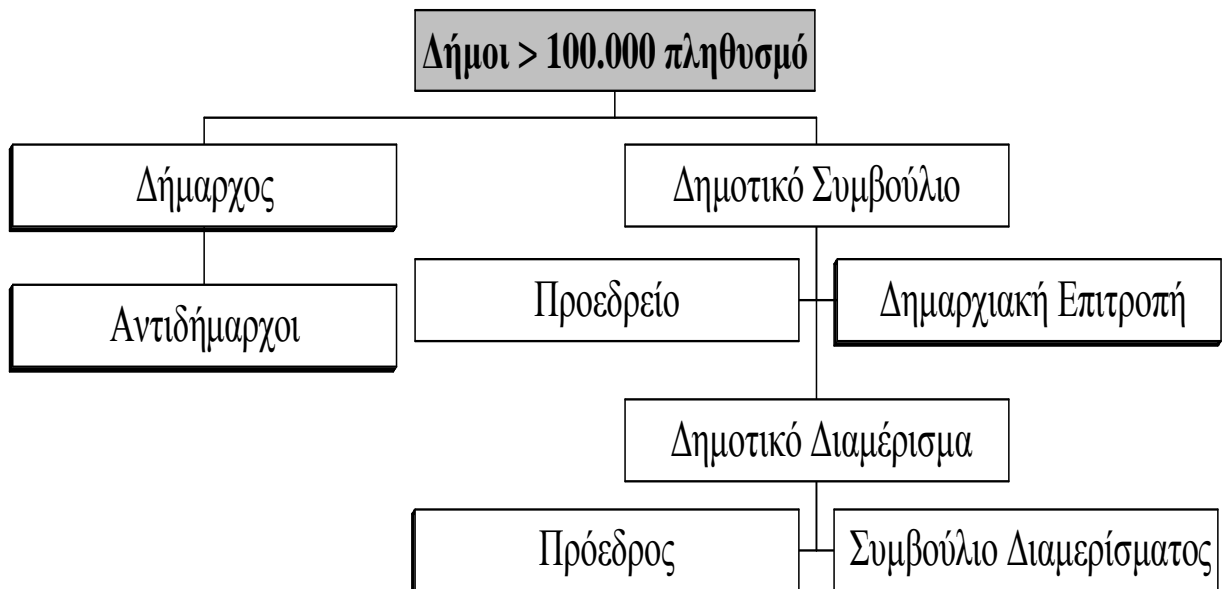
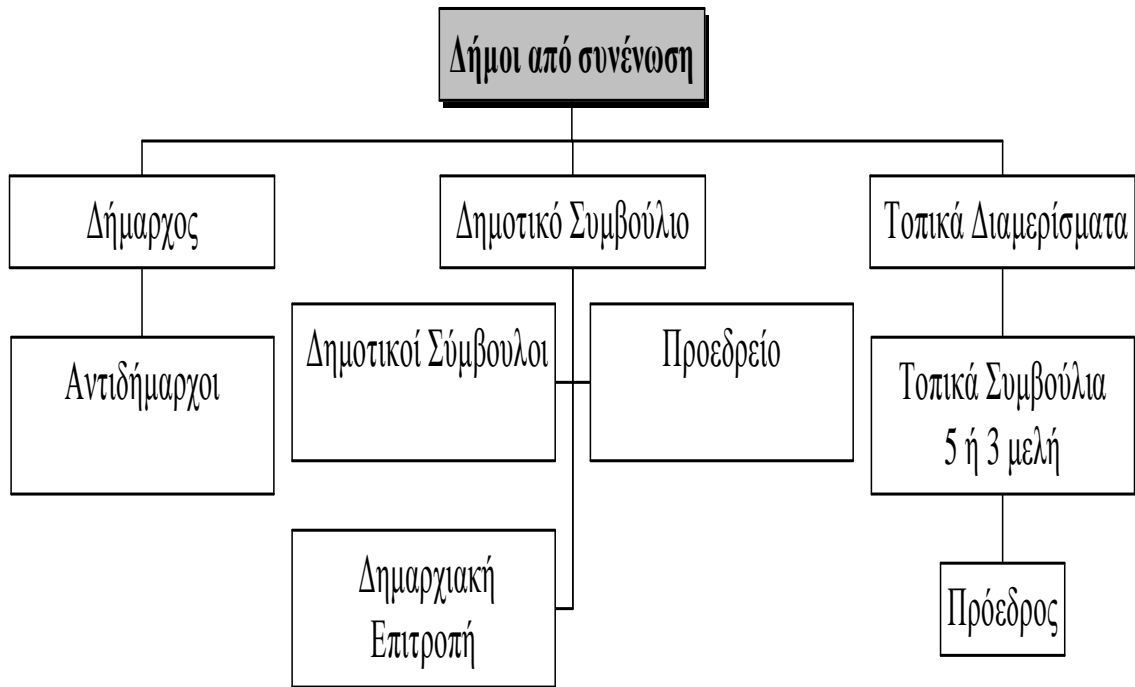
Ο.Τ.Α. – Ν.Π.Δ.Δ. – Ιδρύματα – Σύνδεσμοι :						
Εργαζόμενοι ανά σχέση εργασίας και επίπεδο εκπαίδευσης						
Εργασιακή σχέση	Π.Ε.	Τ.Ε.	Λ.Ε.	Υ.Ε.	Σύνολο	%
Δημοσίου Δικαίου	6.495	5.331	25.856	15.335	53.017	78,9%
Ι.Δ.Α.Χ.	227	442	1.528	5.692	4.889	7,3%
Έκτακτοι *	938	403	2.406	4.916	8.663	12,9%
Ειδικές θέσεις	415	45	170	6	636	0,9%
Σύνολο	8.075	6.221	29.960	25.949	67.205	100,00%
%	12%	9,3%	44,6%	34,1%	100%	-
Άνδρες 62%			Γυναίκες 38%			
Άνδρες προϊστάμενοι 40%			Γυναίκες προϊστάμενοι 60%			

* α) Για εποχιακές ανάγκες (οκτώ μήνες), β) για επείγουσες και απρόβλεπτες ανάγκες (οκτώ μήνες), γ) προσωπικό με αυτεπιστασία (4,5 μήνες), δ) για ανταποδοτικές υπηρεσίες (οκτώ μήνες) ε) συμβάσεις μίσθωσης έργου, στ) κατεπείγουσες, εποχιακές, πρόσκαιρες ανάγκες (δύο μήνες), ζ) λοιποί

Πηγή : Μητρώο εργαζομένων ΟΤΑ 2004, ΥΠΕΣΔΔΑ – Ε

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση

Οι Νόμοι 2218/94 και 2240/94, θεσμοθέτησαν οριστικά τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και υλοποίησαν μια μεταρρύθμιση που εκκρεμούσε από την ίδρυση του ελληνικού κράτους. Η εισαγωγή του δεύτερου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης αποτέλεσε μια μεγάλη τομή αποκέντρωσης εξουσιών, κρατικών αρμοδιοτήτων και πόρων και συνέβαλε σημαντικά στον εκδημοκρατισμό του κράτους.

Οι νομαρχίες μετατράπηκαν σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεύτερου βαθμού, απέκτησαν νομική προσωπικότητα, διοικούνται από αιρετό Νομάρχη και αιρετό νομαρχιακό συμβούλιο, που εκλέγονται απ' ευθείας από τους πολίτες της περιφέρειάς τους, με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία.

Στα αιρετά όργανα μεταφέρθηκαν οι περισσότερες αρμοδιότητες που ασκούσε η κρατική νομαρχία. Η Ν.Α. είναι η κατ' εξοχήν **διοικητική βαθμίδα παροχής υπηρεσιών** στους πολίτες. Η βελτίωση της επικοινωνίας των υπηρεσιών της με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις και η ποιότητα στις υπηρεσίες που προσφέρουν, είναι το μεγάλο στοίχημα.

Οι Ν.Α. παρουσιάζουν τα εξής χαρακτηριστικά :

- Εμφανίζουν σημαντικές γεωγραφικές, πληθυσμιακές και αναπτυξιακές διαφορές.
- Υπάρχει ασάφεια ως προς το εύρος των αρμοδιοτήτων τους και λόγω της επαναφοράς ορισμένων στην κεντρική διοίκηση με δικαστικές αποφάσεις.
- Το προσωπικό τους είναι γενικά μεγάλης ηλικίας και υπάρχουν σημαντικά κενά στους δυσπρόσιτους και νησιώτικους νομούς.

Οι Ν.Α. αποτελούν αυτοδιοικούμενα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και έχουν προορισμό την **οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη** της περιφέρειάς τους. Δεν ασκούν εποπτεία στον πρώτο βαθμό και δεν θίγουν τις αρμοδιότητές του.

Στις Ν.Α. ανήκει η διοίκηση των **τοπικών υποθέσεων νομαρχιακού επιπέδου** και έχουν περιέλθει όλες οι σχετικές αρμοδιότητες των κρατικών νομαρχών και των νομαρχιακών υπηρεσιών, με εξαίρεση θέματα δημόσιας περιουσίας και αρμοδιότητες :

Α) των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών, Οικονομικών, Δικαιοσύνης

Β) της εποπτείας των Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού και της Ε.Σ.Υ.Ε.

Γ) του Υπουργείου Γεωργίας : κέντρα ελέγχου και πιστοποίησης πολλαπλασιαστικού υλικού και λιπασμάτων, αμπελουργικά φυτώρια, κρατικά κτήματα, συνοριακοί σταθμοί υγειονομικού - κτηνιατρικού ελέγχου.

Στη συνέχεια με νεότερους νόμους - Ν.2647/98, Ν.3013/02, Π.Δ.161/02 -

μεταβιβάστηκαν αρμοδιότητες των Υπουργείων Ανάπτυξης, Γεωργίας, Μεταφορών και Παιδείας. Παράλληλα όμως παρατηρήθηκε, είτε μέσω δικαστικών αποφάσεων είτε μέσω νεότερων νόμων, μία τάση επανασυγκέντρωσης είτε στο επίπεδο της περιφέρειας είτε σε κεντρικό επίπεδο. Τα Υπουργεία Γεωργίας και Παιδείας ιδιαίτερα πίεσαν και σε κάποιο βαθμό πέτυχαν την επαναφορά ορισμένων αρμοδιοτήτων.

Όργανα των Ν.Α.

- Όργανα των Ν.Α. είναι το **Νομαρχιακό Συμβούλιο** (Ν.Σ.), ο **Νομάρχης** και οι **Νομαρχιακές Επιτροπές** (Ν.Ε.)¹. Στις Ενιαίες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις όργανο αποτελεί και ο **Πρόεδρος** τους.
- Ο **αριθμός των μελών** του Νομαρχιακού Συμβουλίου προσδιορίζεται με βάση τον πραγματικό πληθυσμό της τελευταίας απογραφής και ο αριθμός των Ν.Ε. κυμαίνεται από 2 έως 6, ανάλογα με τον πληθυσμό της Ν.Α. ή του Ν.Δ.
- Ο Νομάρχης προΐσταται του προσωπικού και των υπηρεσιών της Ν.Α. Οι **Αντινομάρχες** βοηθούν το Νομάρχη στην άσκηση των καθηκόντων του.
- Τα **μέλη των Ν.Ε.**, συμπεριλαμβανομένου του Προέδρου, ο οποίος ορίζεται με απόφαση του Νομάρχη από τους νομαρχιακούς συμβούλους, είναι από 3 ως 6, ανάλογα με τον αριθμό των μελών του Ν.Σ., ενώ στις Ενιαίες Ν.Α. συνιστώνται δύο Ν.Ε., που αποτελούνται από τον Πρόεδρο και 4 μέλη. Δεν επιτρέπεται να ορισθεί Πρόεδρος, νομαρχιακός σύμβουλος που έχει ορισθεί Αντινομάρχης.

Εποπτεία των πράξεων της Ν.Α.

Οι πράξεις όλων των οργάνων της Ν.Α. είναι εκτελεστές αφότου εκδοθούν. Όλες οι πράξεις του Νομαρχιακού Συμβουλίου, του Συμβουλίου της Ενιαίας Ν.Α., των Νομαρχιακών Επιτροπών, των Επαρχιακών Συμβουλίων και των Διοικητικών Συμβουλίων των ΝΠΔΔ και ιδρυμάτων της Ν.Α. αποστέλλονται στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας μέσα σε δέκα ημέρες από τη λήψη τους. Ο Γενικός Γραμματέας παραπέμπει στην τριμελή επιτροπή που προβλέπει ο Ν. 2218/94, όσες θεωρεί μη νόμιμες.

Ιδρύματα – ΝΠΔΔ – Επιχειρήσεις

Οι Ν.Α. μπορούν να συνιστούν Ιδρύματα, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και επιχειρήσεις για την καλύτερη παροχή υπηρεσιών στους πολίτες.

Οργάνωση Υπηρεσιών – Προσωπικό

Το Νομαρχιακό Συμβούλιο καταρτίζει τον **Οργανισμό Εσωτερικών Υπηρεσιών** με τον οποίο καθορίζονται :

- Η διάρθρωση σε οργανικές μονάδες (γενικές διευθύνσεις, διευθύνσεις, τμήματα, αυτοτελή γραφεία), ο τίτλος, η έδρα και οι αρμοδιότητές τους,
- Οι οργανικές θέσεις του μόνιμου προσωπικού (κατηγορίες, κλάδοι, ειδικότητες, βαθμοί) και ειδικά αυτές από τις οποίες κρίνονται οι θέσεις των προϊσταμένων.
- Οι θέσεις του προσωπικού ειδικών θέσεων και ιδιαίτερα η θέση του μετακλητού **Γενικού Γραμματέα**, ο οποίος προΐσταται μετά τον Νομάρχη όλων των υπηρεσιών.
- Οι θέσεις του ειδικού επιστημονικού, του τεχνικού και του βοηθητικού προσωπικού που προσλαμβάνεται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου,

Ο Υπαλληλικός Κώδικας και οι διατάξεις του Π.Δ.50/01, όπως ισχύει, για τα προσόντα διορισμού εφαρμόζονται και στους υπαλλήλους των Ν.Α. Για τις προσλήψεις εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν. 2190/94.

Αρμοδιότητες και πολιτικές

Αν και παρατηρούνται πολλά προβλήματα στην άσκηση των αρμοδιοτήτων και την στελέχωση των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, τα αιρετά τους όργανα έχουν σημαντικές δυνατότητες, για να ασκούν **πολιτικές νομαρχιακού επιπέδου** που επηρεάζουν τις οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες του νομού τους και για να κατασκευάζουν **νομαρχιακές υποδομές** με αναπτυξιακές επιπτώσεις.

Το μεγαλύτερο τμήμα των αρμοδιοτήτων των Ν.Α. έχει σχέση με την παροχή αδειών και την άσκηση ελέγχων κυρίως στις οικονομικές αλλά και σε ευρύτερες κοινωνικές δραστηριότητες. Η ισχύουσα νομοθεσία καθορίζει το περιεχόμενο αυτής της δραστηριότητας, αλλά η **ποιότητα** των παρεχομένων **υπηρεσιών**, η **ένταση** των **ελέγχων** σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις και προτεραιότητες, ο συντονισμός των τοπικών φορέων αποτελούν αντικείμενο των αιρετών οργάνων και των πολιτικών που ασκούν σε νομαρχιακό επίπεδο.

Τα συνοπτικά παραδείγματα που ακολουθούν, δείχνουν το εύρος των δυνατοτήτων που έχει μια Ν.Α. για να ασκήσει τις αρμοδιότητες της.

1. Η **προστασία του καταναλωτή**, με ένταση των ελέγχων στις επιχειρήσεις τροφίμων και ποτών και γενικότερα στη **διατροφική αλυσίδα**, αποτελεί παράδειγμα όχι μόνο επιτυχούς άσκησης συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων, αλλά συγκρότησης και άσκησης αντίστοιχης πολιτικής σε νομαρχιακό επίπεδο.
2. Η δραστηριοποίηση πολλών Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων την περίοδο καταπολέμησης της γρίπης των πτηνών προφύλαξε την **δημόσια υγεία**, αλλά ταυτόχρονα έδειξε στους πολίτες ότι η κεντρική διοίκηση δεν μπορεί από μόνη της να αντιμετωπίσει ανάλογα προβλήματα.
3. Οι προσπάθειες Ν.Α. σε **τουριστικούς νομούς** να διαμορφώσουν συγκεκριμένη τουριστική φυσιογνωμία και ταυτότητα, συντονίζοντας τις υπηρεσίες τους και ασκώντας ελέγχους ανάλογα με τις προτεραιότητές τους, ενίσχυσαν την τοπική οικονομία.
4. Ο τρόπος με τον οποίο μια Ν.Α. ασκεί εποπτεία και έλεγχο σε φορείς **κοινωνικής πρόνοιας** και παροχής **υπηρεσιών υγείας**, τόσο ιδιωτικούς όσο και δημόσιους, αφενός μεν καταξιώνει το ρόλο της, αφετέρου δε υποδηλώνει ότι τα αιρετά όργανα έχουν διαμορφώσει συγκεκριμένη πολιτική στα θέματα αυτά.
5. Ανάλογες επισημάνεις ισχύουν για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ν.Α. σε **ιδιωτικούς φορείς** εκπαίδευσης και προσχολικής αγωγής κάθε είδους.

6. Οι αδειοδοτήσεις, οι πιστοποιήσεις και οι έλεγχοι σε θέματα **μεταφορών** συμβάλλουν σημαντικά στις ασφαλείς μεταφορές ατόμων και εμπορευμάτων, εφόσον δεν ασκούνται με γραφειοκρατικό τρόπο αλλά προκύπτουν ως αποτέλεσμα σχεδιασμού και πολιτικής βούλησης των αιρετών οργάνων.

Στατιστικά στοιχεία

Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (απλές)	47
Ενιαίες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις	3
Νομαρχιακά Διαμερίσματα	7
Σύνολο	57
Επαρχεία	19

Προσωπικό Ν.Α.	2004	2005	2006	Αιρετά όργανα	
Τακτικοί υπάλληλοι	15.563	15.487	15.872	Νομάρχες	57
Αορίστου χρόνου	802	778	1024	Νομαρχ. Σύμβουλοι	1.450
Ορισμένου χρόνου	322	177	810	Σύνολο	1.507
Σύνολο	16.687	16.442	17.706		

Οικονομικά των Ν.Α.

Με το Ν.2672/98 κατοχυρώθηκε η **οικονομική αυτοτέλεια** των Ν.Α. με τη θεσμοθέτηση των **Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων** (ΚΑΠ) και διευρύνθηκε με το Ν.3345/05. Οι Κ.Α.Π. αποτελούνται από τα **τέλη κυκλοφορίας** σε ποσοστό **10%** και τον **Φ.Π.Α.** σε ποσοστό **2%**. Επιπλέον οι Ν.Α. επιχορηγούνται για την κάλυψη των δαπανών μεταφοράς των μαθητών, τις δαπάνες λειτουργίας των προνοιακών ιδρυμάτων, των Κ.Ε.Π. κ.α.

Ίδιους πόρους των Ν.Α. αποτελούν : α) ο **φόρος** διενέργειας **τεχνικών ελέγχων οχημάτων** και τα **τέλη αδειας οχήματος** και **μεταβίβασης** των αυτοκινήτων σε ποσοστό 100% και β) τα **παράβολα** που εισπράττουν και τα **πρόστιμα** που επιβάλλουν κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους (ποσοστό ορισμένων αποδίδεται στα αντίστοιχα Υπουργεία).

Το Νομαρχιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αποτελεί τμήμα του Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους, κοινοτικές επιχορηγήσεις, τους Κ.Α.Π. και ίδιους πόρους. Τα επενδυτικά προγράμματα των Ν.Α. (ΣΑΝΑ/3) περιλαμβάνουν έργα των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής.

Από το 2% του **Φ.Π.Α.** που αποδίδεται στις Ν.Α., το **μισό** διατίθεται για την κάλυψη λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών και το υπόλοιπο **μισό** διατίθεται για την κάλυψη των επενδύσεων. Τα έσοδα από τα **τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων** διατίθενται αποκλειστικά για την κάλυψη δαπανών που αφορούν στη βελτίωση, συντήρηση και αποκατάσταση του οδικού τους δικτύου. Επίσης οι Ν.Α. επιχορηγούνται από το Υπουργείο Παιδείας για τη **σχολική στέγη**, από το Ταμείο Εθνικής Οδοποιίας για ανάλογα έργα, από το ΥΠΕΣΔΔΑ για έκτακτες ανάγκες (**θεομηνίες κλπ**) και από άλλα Υπουργεία.

Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι

Κριτήρια κατανομής

Το 2006 οι Κ.Α.Π. που εγγράφηκαν στον τακτικό προϋπολογισμό για λειτουργικές δαπάνες, κατανεμήθηκαν με τις Κ.Υ.Α. 12145/06 και 30241/06. Τα κριτήρια κατανομής που εφαρμόστηκαν στις κατανομές των Κ.Α.Π. του 2005 και 2006, με βάση τα πορίσματα της μελέτης που εκπόνησε η Ε.Ε.Τ.Α.Α. και υιοθέτησε η Ε.Ν.Α.Ε. έχουν ως εξής :

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	Είδος κριτηρίου - Συντελεστής βαρύτητας (μελέτη)		ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ (ΚΥΑ)
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	Πληθυσμός	27,5%	<i>Τα κριτήρια κατανομής έγιναν αποδεκτά, με την προσθήκη του κριτηρίου των επισκεπτών</i>
	Έκταση	12,5%	
	Οικισμοί	2%	
	Πυκνότητα	2%	
	Έσοδα τελών οχημάτων	12,5%	
	ΑΕΠ	15%	
	Ανεργία	5%	
	Ιδιωτ. Καταθέσεις	5%	
	Ορεινότητα	5%	
	Νησιωτικότητα	3,5%	
	Οδικό Δίκτυο - Βατότητα	10%	
ΔΑΠΑΝΕΣ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	Πληθυσμός	7%	<i>Τα κριτήρια κατανομής έγιναν αποδεκτά</i>
	Οδικό Δίκτυο – Βατότητα	75%	
	I.X./100 κατοίκους	5%	
	Επισκέπτες	4%	
	Ορεινότητα	6%	
	Νησιωτικότητα	3%	
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	Πληθυσμός	40%	<i>Τα κριτήρια κατανομής έγιναν αποδεκτά, με την προσθήκη του κριτηρίου των εσόδων από τα τέλη οχημάτων</i>
	Προσωπικό Ν.Α.	42,5%	
	Έκταση	7,5%	
	Ορεινότητα	6%	
	Νησιά	4%	

Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	Ποσά
Συγχρηματοδοτούμενο Ν.Π.Δ.Ε.	340.000.000
Λοιπό Ν.Π.Δ.Ε.	750.000.000
Κ.Α.Π. ΦΠΑ 1%	162.200.000
Κ.Α.Π. τέλη κυκλοφορίας	78.600.000

Σύνολο	1.330.800.000
Περιφέρειες (συγ. + λοιπό)	1.420.000.000
Ο.Τ.Α.(ΚΑΠ, ΣΑΤΑ, ΘΗΣΕΑΣ)	1.155.000.000

Κρατικές επιχορηγήσεις

Μέσω των κρατικών επιχορηγήσεων καλύπτονται δαπάνες που αφορούν :

α) Τη **μισθοδοσία** του προσωπικού της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης το οποίο δεν πληρώνεται από τα έσοδα του προϋπολογισμού τους, στον οποίο δεν προβλέπονται αντίστοιχες πιστώσεις. Η μισθοδοσία πληρώνεται από τον κρατικό προϋπολογισμό (ΥΠΕΣΔΔΑ) μέσω των ΔΟΥ, στις οποίες οι Ν.Α. αποστέλλουν τις μισθοδοτικές καταστάσεις.

β) **Μεταβιβαστικές πληρωμές**

γ) **Λειτουργικές δαπάνες και επενδύσεις των Ν.Α.**

Βοηθήματα υγειονομικής περίθαλψης και επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας

Από τον κρατικό προϋπολογισμό καλύπτεται το σύνολο των δαπανών των Ν.Α. για την καταβολή βοηθημάτων υγειονομικής περίθαλψης και επιδομάτων κοινωνικής πρόνοιας, (προνοιακά επιδόματα) καθώς και οποιαδήποτε αύξηση των λειτουργικών δαπανών τους, που προκαλείται από αποφάσεις της κεντρικής διοίκησης. Για το 2007 έχουν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 593,1 εκατ. €. Επισημαίνεται ότι η επιχορήγηση αυτή είναι ανεξάρτητη από τα έσοδα που διατίθενται στις Ν.Α. από τους Κ.Α.Π. Τα προνοιακά επιδόματα χορηγούνται στα άτομα που πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις (Α.Μ.Ε.Α., τυφλοί, κωφάλαλοι, απροστάτευτα παιδιά κλπ). Η αρμόδια υπηρεσία της Ν.Α. εκδίδει τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής. (συνηθίζεται να εκδίδονται εντάλματα προπληρωμής στο όνομα υπόλογου υπαλλήλου, οι δικαιούχοι να παίρνουν τα χρήματα μέσω του συστήματος ταχυπληρωμής των ΕΛΤΑ και στο τέλος ο υπόλογος να αποδίδει λογαριασμό). Η Υ.Δ.Ε. υποβάλλει ανά δίμηνο τον σχετικό πίνακα (αριθμός δικαιούχων, δαπάνη ανά κατηγορία επιδόματος) στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους.

Η καταβολή των προνοιακών επιδομάτων χαρακτηρίζεται, ως **μεταβιβαστική πληρωμή**, που επιχορηγείται από τον κρατικό προϋπολογισμό, γιατί αποτελεί ουσιαστικά άσκηση κρατικής αρμοδιότητας. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται επίσης και οι επιχορηγήσεις για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας των διάφορων **προνοιακών ιδρυμάτων** που έχει αναλάβει η Ν.Α. (προϋπολογισμός 2007, 22,5 εκατ. €).

Πίνακας επιδομάτων - προϋπολογισμός Ν.Α.			
Κατηγορία	ΚΑΕ	Κατηγορία	ΚΑΕ
Χανσενικοί	2711	Νοητικά καθυστερημένοι	2725
Αιμολυτική αναιμία κλπ	2712	Βαριά ανάπηροι	2726
Νεφροπαθείς	2713	Επίδομα καυσίμων	2727
Παραπληγικοί Δημοσίου	2719	Σπαστικοί	2728
Απροστάτευτοι ανήλικοι	2721	Βοηθήματα στέγης	2734

Τυφλοί	2722	Προστασία μητρότητας	2736
Κωφάλαλοι	2723	Ομογενείς-πρόσφυγες	2739
Παραπληγικοί κλπ	2724		

Μεταφορές Μαθητών

Με το Π.Δ.161/2000 η αρμοδιότητα της μεταφοράς μαθητών στα σχολεία τους μεταβιβάστηκε στις Ν.Α. Οι Περιφέρειες επιχορηγούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό και στη συνέχεια κατανέμουν τα ποσά στους νομούς (προϋπολογισμός 2007, 92 εκατ. €).

Αποδοχές προσωπικού μερικής απασχόλησης

Οι πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α. χρηματοδοτούνται κατά 60% περίπου για τη μισθοδοσία του προσωπικού μερικής απασχόλησης του Ν.3250/04 (8.000 € το χρόνο ανά άτομο), ενώ η Ν.Α. για το αντίστοιχο προσωπικό χρηματοδοτείται εξ' ολοκλήρου από τον κρατικό προϋπολογισμό (39727/4-8-05 απόφαση της τριμελούς υπουργικής επιτροπής).

Επιχορήγηση για αμοιβή προσωπικού των Κ.Ε.Π.

Για τη λειτουργία των Κ.Ε.Π. των Ν.Α. προσλήφθηκε προσωπικό με σύμβαση μίσθωσης έργου. Η αμοιβή του ορίστηκε σε 12.000 € το χρόνο ανά άτομο και οι Ν.Α. χρηματοδοτούνται από τον τακτικό προϋπολογισμό (για το 2007, 8,3 εκατ. €).

Παράβολα αδειών αλλοδαπών

Αποδίδεται στις Ν.Α. το 15% των παραβόλων που εισπράττονται για χορήγηση και ανανέωση αδειών παραμονής και εργασίας αλλοδαπών και κατανέμεται με αποφάσεις του ΥΠΕΣΔΔΑ (προϋπολογισμός 2007, 3,38 εκατ. €).

Δράσεις αγροτικής ανάπτυξης

Η προβλεπόμενη δαπάνη για το 2007, ύψους 1,2 εκατ. €, αφορά κυρίως δαπάνες δακοκτονίας και γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα και κατανέμεται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης στις Ν.Α., οι οποίες χρηματοδοτούνται επίσης από το Κεντρικό Ταμείο Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Δασών για δαπάνες προγραμμάτων φυτοπροστασίας, ακριδοκτονίας, γεωργικής ενημέρωσης κλπ (σχετικές διατάξεις: Β.Δ. 284/61, Ν. 2218/94, Ν. 2732/99, Ν. 3208/03)

Αναπλήρωση των εσόδων που χάθηκαν από τα εισιτήρια των λεωφορείων

Οι Ν.Α. επιχορηγούνται με πιστώσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό (2,9 εκατ. € το 2007) για την αναπλήρωση των εσόδων που χάθηκαν με την κατάργηση των νομαρχιακών ταμείων, τις αρμοδιότητες και τους πόρους των οποίων έχουν αναλάβει (σχετικές διατάξεις : Ν.33/75 και άρθρο 36 Ν.2218/94).

Επιχορηγήσεις για σχολική στέγη

Η κατασκευή των σχολικών κτιρίων αποτελεί αρμοδιότητα της Ν.Α. σε όλη τη χώρα πλην Αττικής. Ο Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων χρηματοδοτεί τις Ν.Α. από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, μέσω του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, για κατασκευές και αναβαθμίσεις σχολικών μονάδων. Επιπλέον

πολλές Ν.Α., για να καλύψουν τις ανάγκες σε σχολικές αίθουσες, εντάσσουν ανάλογα έργα στα Π.Ε.Π.

Ταμείο Εθνικής Οδοποιίας

Με απόφαση του Δ.Σ. του Τ.Ε.Ο. ποσοστό των άμεσων και έμμεσων φόρων, τελών κλπ που εισπράττει το Ταμείο κατατίθενται σε ειδικό λογαριασμό και αποδίδονται στις Ν.Α. σε μηνιαίες δόσεις. Τα έσοδα αυτά χρησιμοποιούνται για έργα οδοποιίας του επαρχιακού δικτύου και συντηρήσεις μηχανημάτων. (σχετικές διατάξεις: άρθρο 17 Π.Δ. 25/28-11-1929, άρθρο 7 Ν. 3155/55, άρθρο 16 Ν. 1473/84)

Έκτακτες χρηματοδοτήσεις

Η Ν.Α. χρηματοδοτείται από τις πιστώσεις διάφορων Υπουργείων για την αντιμετώπιση διάφορων εκτάκτων και απρόβλεπτων αναγκών, μέσω του Π.Δ.Ε., του τακτικού προϋπολογισμού και ειδικών λογαριασμών. Για την χρηματοδότηση, μετά από αίτημα της Ν.Α., απαιτείται απόφαση του αρμόδιου υπουργού ή κοινή απόφαση συναρμοδίων υπουργών και ακολουθεί η χρηματική εντολή για την κατάθεση των χρημάτων στο λογαριασμό που προβλέπεται από την νομοθεσία κατά περίπτωση. Ενδεικτικά στο άρθρο 118 παρ.5 του Π.Δ.30/96 αναφέρεται ότι το ΥΠΕΣΔΔΑ μπορεί να επιχορηγεί τις Ν.Α. για την κάλυψη δαπανών μίσθωσης μηχανημάτων-οχημάτων, καθώς και αποκατάστασης ζημιών σε περιπτώσεις πλημμύρων, θεομηνιών κλπ σε βάρος του λογαριασμού του άρθρου 68 του Ν.3033/54 και σε ποσοστό, που δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20% των προϋπολογιζόμενων ετήσιων εσόδων του λογαριασμού αυτού.

Ίδια έσοδα

Τα ίδια έσοδα της Ν.Α. - τα έσοδα δηλαδή που επιβάλλει, βεβαιώνει και εισπράττει η ίδια - είναι ελάχιστα. Οι Κ.Α.Π. έχουν βελτιώσει σημαντικά τα οικονομικά της, αλλά τόσο αυτοί όσο και οι άλλες κρατικές επιχορηγήσεις καλύπτουν δαπάνες που καθορίζονται από τη νομοθεσία ή από τους κρατικούς φορείς που τις χορηγούν. Στην πράξη σήμερα, ίδιοι πόροι της Ν.Α. είναι τα τέλη αδειας οχήματος και μεταβίβασης των αυτοκινήτων, τα παράβολα και τα πρόστιμα (εκτίμηση 2007 111,7 εκατ. €).

Τέλος αδειας οχήματος και τέλος μεταβίβασης αυτοκινήτου οχήματος

Τα τέλη αυτά καταβάλλονται πριν την έκδοση της άδειας ή της μεταβίβασης αντίστοιχα, σε ειδικό λογαριασμό τράπεζας, ο οποίος έχει συσταθεί από τις Ν.Α. για τον σκοπό αυτό. Αποτελούν έσοδο των Ν.Α., που εγγράφεται στον προϋπολογισμό τους και διατίθεται με απόφαση της αντίστοιχης Νομαρχιακής Επιτροπής κατά προτεραιότητα για την κάλυψη αναγκών των Διευθύνσεων Μεταφορών - Επικοινωνιών και των Κ.Τ.Ε.Ο.

Παράβολα

Τα κυριότερα παράβολα που εισπράττει η Ν.Α. είναι:

- 1) Παράβολα για άδεια εγκατάστασης βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων (Ν. 3325/05). Διακρίνονται σε :
  - Παράβολα για άδεια εγκατάστασης ανάλογα με την αξία του μηχανολογικού εξοπλισμού και την ισχύ (πρώτη εγκατάσταση, επέκταση, εκσυγχρονισμός κ.λπ.).
  - Παράβολα για άδεια εγκατάστασης αποθηκών ανάλογα με την χωρητικότητα.
  - Παράβολα για χορήγηση άδειας λειτουργίας (30% του πρώτου παραβόλου).
- 2) Παράβολα για άδεια άσκησης διαφόρων επαγγελμάτων.
- 3) Παράβολα για την ίδρυση και λειτουργία μονάδων φροντίδας προσχολικής αγωγής από ιδιωτικούς φορείς (βρεφικοί - παιδικοί - βρεφονηπιακοί σταθμοί, μονάδες φύλαξης βρεφών και νηπίων).

Πρόστιμα

Τα έσοδα αυτά διακρίνονται σε πρόστιμα που επιβάλλουν και εισπράττουν απ' ευθείας οι Ν.Α. σε ποσοστό 100% και σε πρόστιμα που εισπράττουν οι Δ.Ο.Υ. και αποδίδουν ένα ποσοστό, κατά κανόνα 50%, στις Ν.Α. που τα έχουν επιβάλλει.

Πρόστιμα για παράβαση των διατάξεων του Ν. 3325/05 : Αποτελούν έσοδο της οικείας Ν.Α. Όταν επιβάλλονται από κεντρικές ή περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Ανάπτυξης, αποτελούν έσοδο της Ν.Α. όπου εδρεύει η αντίστοιχη επιχείρηση.

Πρόστιμα στους παραβάτες των κανονισμών λειτουργίας ραδιοτηλεοπτικών συστημάτων (Ν. 2801/2000)

Μικτά κλιμάκια ελέγχου οχημάτων (Ν. 3446/06) : Σε κάθε Ν.Α. συνιστώνται ένα ή περισσότερα κλιμάκια που είναι αρμόδια για τον έλεγχο νομιμότητας και ασφάλειας της κυκλοφορίας και των εκπομπών καυσαερίων των οχημάτων, τον έλεγχο νομιμότητας των μεταφορών και την επιβολή διοικητικών κυρώσεων.

Τα έσοδα από την είσπραξη των προστίμων που επιβάλλονται από τα Μ.Κ.Ε. περιέρχονται στην οικεία Ν.Α. σε ποσοστό 70% και χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την κάλυψη των δαπανών λειτουργίας και εξοπλισμού των κλιμακίων, των Διευθύνσεων Μεταφορών - Επικοινωνιών και των Κ.Τ.Ε.Ο. Το υπόλοιπο 30% αποτελεί έσοδο του κρατικού προϋπολογισμού.

Απόδοση στις Ν.Α. ποσοστού των εισπραττόμενων προστίμων που επιβάλλουν

Στο Ν. 2946/01 (παρ. 1, άρθρο 16) προβλέπεται ότι το **50%** των πάσης φύσεως **προστίμων, χρηματικών ποινών και προσαυξήσεων**, που επιβάλλουν οι Ν.Α., αποτελεί **έκτακτο έσοδο**, εφόσον από άλλη διάταξη δεν ορίζεται μεγαλύτερο ποσοστό και αποδίδεται σε αυτές σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην Κ.Υ.Α.31404/05 (ΦΕΚ 868 Β' / 27-06-05).

Σε μια προσπάθεια καταγραφής των διαφόρων προστίμων που επιβάλλονται από τις Ν.Α. και emπίπτουν στην εφαρμογή της Κ.Υ.Α., καταρτίστηκε από το ΥΠ.ΕΣ. ο παρακάτω πίνακας, με την επισήμανση ότι ενδεχομένως να μην είναι πλήρης.

Διατάξεις επιβολής προστίμου	Είδος προστίμου	Αρμόδια Διεύθυνση Ν.Α.
------------------------------	-----------------	------------------------

Διατάξεις επιβολής προστίμου	Είδος προστίμου	Αρμόδια Διεύθυνση Ν.Α.
N. 1732/87, άρθρα 1, 2	Αγορανομικές παραβάσεις	Δ/νση Ανάπτυξης
N.Δ. 136/46, άρθρα 33 - 38, 57	Αγορανομικές παραβάσεις	»»»»»»»»
N. 2190/20, άρθρο 63	Πρόστιμα Ανωνύμων Εταιρειών	»»»»»»»»
N. 3054/02, άρθρο 17	Πρόστιμα θεμάτων πετρελαϊκής πολιτικής	»»»»»»»»
N.2093/92, άρθρα 1 - 2	Πρόστιμα διάθεσης πετρελαίου θέρμανσης σε άλλες χρήσεις	»»»»»»»»
N. 2300/95, άρθρο 23, N. 1512/85, άρθρο 9, N. 1577/85, άρθρο 22	Πρόστιμα αυθαιρέτων	Δ/νση Πολεοδομίας
N. 3109/03, άρθρο 20	Πρόστιμα παραβάσεων αυτοκινήτων Ε.Δ.Χ.	Δ/νση Μεταφορών
Π.Δ. 170/03, άρθρα 2 και 3	Πρόστιμα στους ιδιοκτήτες λεωφορείων και στους φορείς παροχής συγκοινωνιακού έργου	»»»»»»»»
N. 3881/58, άρθρο 39	Πρόστιμα φθοράς εγγείων βελτιώσεων	Δ/νση Γεωργίας
N. 2332/95, άρθρο 8	Πρόστιμα που αφορούν τη χορήγηση αδειών αλιευτικών σκαφών, αλιείας και δυτών στα εσωτερικά ύδατα	Δ/νση Αλιείας
Π.Δ. 247/91, άρθρα 4, 20, 21	Εποπτεία - έλεγχος ιδιωτικών κλινικών	Δ/νση Δημόσιας Υγείας
N.Δ. 185/73, άρθ. 14 ^α	Διοικητικές κυρώσεις για την παρασκευή και κυκλοφορία ζωοτροφών	Δ/νση Κτηνιατρικής
Π.Δ. 126/2000	Πρόστιμα μη κατοχής προβλεπόμενων βεβαιώσεων από τους ιδιοκτήτες κρεοπωλείων	»»»»»»»»

Συμπεράσματα - προτάσεις

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις κατά την ίδρυσή τους το 1994 οργανώθηκαν πάνω στο ισχύον νομαρχιακό πλαίσιο. Έτσι «κληρονόμησαν» ένα ανομοιογενές σύστημα και μια πληθώρα αρμοδιοτήτων, πολλές από τις οποίες δεν ήταν παρά η λειτουργική κατάληξη της οργανωτικής ανάπτυξης των νομαρχιακών υπηρεσιών, ως αποκεντρωμένων δομών της κεντρικής (δηλ. κατά Υπουργεία χωρισμένης) διοίκησης.

Οι Ν.Α. ιδρύθηκαν βέβαια ως αυτοδιοικούμενα Ν.Π.Δ.Δ. και δευτεροβάθμιοι Ο.Τ.Α., οι οποίοι έχουν τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων νομαρχιακού επιπέδου. Η λειτουργία όμως του βασικού κριτηρίου της τοπικής υπόθεσης «νομαρχιακό τοπικό συμφέρον» είναι δυσχερής στην περίπτωση τους. Η Ν.Α. στερείται ιδίων εσόδων, γιατί το σύνολο σχεδόν των πόρων της αποτελείται από κρατικές επιχορηγήσεις, και ο τρόπος διάθεσης τους υπαγορεύεται από τη νομοθεσία ή από τους επιχορηγούντες φορείς. **Προδιαγράφεται επομένως ο εκτελεστικός της ρόλος**

Σήμερα ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου και των οικονομικών λειτουργιών της Ν.Α. πρέπει να αρχίσει από τη σύνταξη του προϋπολογισμού της. Ο προϋπολογισμός από **λογιστικό εργαλείο απεικόνισης των κονδυλίων κατά κωδικό** που είναι σήμερα και το οποίο εξυπηρετεί μόνο τις ανάγκες του ελέγχου, πρέπει να μετατραπεί σε **εργαλείο προγραμματισμού, διαφάνειας και αξιολόγησης** των εφαρμοζόμενων πολιτικών κάθε Ν.Α.

Δηλαδή, πέραν αυτών που επιβάλλονται σήμερα από το δημόσιο λογιστικό (δαπάνες κατ' αντικείμενο και είδος), πρέπει να θεσμοθετηθούν διαδικασίες και πρακτικές ανάλυσης και παρουσίασης των στοιχείων του, που να παρέχουν ουσιαστική πληροφόρηση στο κοινωνικό σύνολο και στα αιρετά όργανα. Να δοθεί επομένως η ελευθερία παρουσίασης των διαφόρων κονδυλίων κατά πρόγραμμα και δραστηριότητα, ώστε να προκύπτουν άμεσα οι εφαρμοζόμενες πολιτικές και να μπορεί να γίνει σύγκριση του κόστους με το επίπεδο των παρεχομένων υπηρεσιών. Η ανάγκη όμως θεσμοθέτησης φορολογικών πηγών για τη Ν.Α. δεν σημαίνει **αύξηση** του υφιστάμενου **φορολογικού βάρους για τον πολίτη**. Σημαίνει όμως εκχώρηση με νόμο ορισμένων πηγών φορολογικών εσόδων από την κεντρική διοίκηση. Αντικείμενο μελέτης επίσης πρέπει να είναι όχι μόνο η σταδιακή αύξηση της εκχώρησης φορολογικών εσόδων, αλλά και η **εκχώρηση φορολογικής εξουσίας** κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Η υφιστάμενη δυνατότητα επιβολής **ειδικού ανταποδοτικού τέλους** απέτυχε στην πράξη γιατί υπήρχαν νομικά κενά στη διαχείρισή του. Οι φόροι που θεωρούνται κατάλληλοι για εκχώρηση στην Τ.Α. α' και β' βαθμού θεωρούνται οι φόροι που **ήδη επιβάλλονται στα ακίνητα και στην οικονομική δραστηριότητα των επιχειρήσεων**.

Κεντρικοί στόχοι πρέπει να είναι :

- 1) Η ριζική αναμόρφωση του φορολογικού μας συστήματος με **ανακατανομή σημαντικής μερίδας πόρων υπέρ της Τ.Α. α' και β' βαθμού**.
- 2) Η προσδοκώμενη αναμόρφωση του φορολογικού μας συστήματος να γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε, εκτός από το ποσοστό της σταθερής κρατικής επιχορήγησης, να αποσκοπεί και στη δημιουργία εσόδων προερχόμενων :
  - **από την εκχώρηση υφισταμένων φορολογικών εσόδων**
  - **από τη δυνατότητα εκχώρησης φορολογικής εξουσίας**, που ήδη ασκείται από την κεντρική διοίκηση, χωρίς πρόσθετη φορολογία στον πολίτη.
- 3) **Εσωτερικά δίκαιη αναδιανομή** των οικονομικών πόρων μεταξύ α' και β' βαθμού
- 4) Θεσμοθέτηση ειδικού **αναπτυξιακού προγράμματος**

Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί σύνθεση σχετικών αποφάσεων που υιοθετήθηκαν σε συνέδρια της Ε.Ν.Α.Ε.

Εισαγωγή στον θεσμό της Περιφέρειας

Η Περιφέρεια αποτελεί μία αυτοτελή ενιαία διοικητική μονάδα αποκέντρωσης της κρατικής διοίκησης με αρμοδιότητες σχεδιασμού, προγραμματισμού, συντονισμού και εφαρμογής των πολιτικών για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής της.

Ιδρυτικός νόμος της Περιφέρειας είναι ο Ν.1622/86 «Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη - Δημοκρατικός Προγραμματισμός». Η λέξη **Περιφέρεια**, όπως χρησιμοποιείται στο Ν.1622/86 (αλλά και στους μεταγενέστερους Ν.2503/97 & Ν.2218/94), έχει διπλή σημασία :

- Η Περιφέρεια αποτελεί γεωγραφική μονάδα που έχει συγκεκριμένα όρια, εδαφική έκταση, πληθυσμό και έδρα,
- Η Περιφέρεια αποτελεί διοικητική μονάδα και αποτελείται από όργανα και υπηρεσίες. Όργανα της Περιφέρειας είναι ο Γενικός Γραμματέας, το Περιφερειακό Συμβούλιο και οι υπηρεσίες.

Με βάση το άρθρο 61 του Ν.1622/86 και το Π.Δ.51/87, η χώρα διαιρείται σε 13 Περιφέρειες ως εξής :

1. Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης (έδρα Κομοτηνή)	2. Κεντρικής Μακεδονίας (έδρα Θεσσαλονίκη)	3. Δυτικής Μακεδονίας (έδρα Κοζάνη)	4. Ηπείρου (έδρα Ιωάννινα)
5. Θεσσαλίας (έδρα Λάρισα)	6. Ιονίων Νήσων (έδρα Κέρκυρα)	7. Δυτικής Ελλάδας (έδρα Πάτρα)	8. Στερεάς Ελλάδας (έδρα Λαμία)
9. Αττικής (έδρα Αθήνα)	10. Πελοποννήσου (έδρα Τρίπολη)	11. Βορείου Αιγαίου (έδρα Μυτιλήνη)	12. Νοτίου Αιγαίου (έδρα Ερμούπολη)
			13. Κρήτης (έδρα Ηράκλειο)

Ο Ν. 2503/97 «Διοίκηση, οργάνωση, στελέχωση της περιφέρειας, ρύθμιση θεμάτων για την τοπική αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις» δίνει στην Περιφέρεια το χαρακτήρα ενιαίας αποκεντρωμένης μονάδας διοίκησης του κράτους. Ενοποιεί τόσο τις διάσπαρτες διανομαρχιακές υπηρεσίες όσο και τις περιφερειακές υπηρεσίες, νομαρχιακού επιπέδου, των Υπουργείων σε ενιαία οργανωτική δομή και παράλληλα τις αποδεσμεύει από τις κεντρικές υπηρεσίες των αντίστοιχων Υπουργείων.

Η Περιφέρεια ως **διοικητική μονάδα** έχει :

- δικό της προσωπικό και δικό της προϋπολογισμό
- μηχανισμούς διαχείρισης των πιστώσεων έργων περιφερειακού χαρακτήρα (ΣΑΕΠ).

Παράλληλα διατηρεί και το χαρακτήρα της ως **μονάδας περιφερειακής ανάπτυξης**.

Όργανα

Α. Ο Γενικός Γραμματέας είναι εκπρόσωπος της Κυβέρνησης και υπεύθυνος για την άσκηση της κυβερνητικής πολιτικής για τα θέματα που αφορούν την Περιφέρεια :

- Είναι προϊστάμενος όλων των υπηρεσιών της Περιφέρειας, καθώς και των αστυνομικών, πυροσβεστικών και λιμενικών υπηρεσιών.
- Κατευθύνει, συντονίζει, εποπτεύει και ελέγχει την δράση των υπηρεσιών και των υπαλλήλων της Περιφέρειας.
- Ασκεί αποκλειστικά τις αρμοδιότητες που έχουν ανατεθεί ή μεταβιβασθεί στις υπηρεσίες της Περιφέρειας και κάθε άλλη αρμοδιότητα που παρέχεται ή ανατίθεται σ' αυτόν από το νόμο.
- Ασκεί εποπτεία στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης,
- Εποπτεύει τα Ν.Π.Δ.Δ. που εδρεύουν στην Περιφέρεια και δεν εποπτεύονται από τα Υπουργεία ή τους Ο.Τ.Α.
- Είναι πρόεδρος του Περιφερειακού Συμβουλίου και του Διοικητικού Συμβουλίου του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης.

Β. Το Περιφερειακό Συμβούλιο λειτουργεί ως όργανο δημοκρατικού προγραμματισμού και αποτελείται από :

1. Το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας ως Πρόεδρο
2. Τους Προέδρους των Ενιαίων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και τους Νομάρχες της Περιφέρειας
3. Έναν εκπρόσωπο από κάθε Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων που περιλαμβάνει η Περιφέρεια
4. Έναν εκπρόσωπο της περιφερειακής οργάνωσης των παρακάτω φορέων :
Επιμελητήρια των παραγωγικών τάξεων, Τεχνικό - Γεωτεχνικό - Οικονομικό, Α.Δ.Ε.Δ.Υ., ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ., Γ.Σ.Ε.Ε.

Ειδική σύνθεση έχουν τα Περιφερειακά Συμβούλια των Περιφερειών Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Ελλάδος, Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου. Το Περιφερειακό Συμβούλιο έχει την ευθύνη για τον σχεδιασμό, τον προγραμματισμό και το συντονισμό της ανάπτυξης της Περιφέρειας, στο πλαίσιο της διαδικασίας του δημοκρατικού προγραμματισμού.

Αποτελεί χώρο έκφρασης της τοπικής αυτοδιοίκησης και των εκπροσώπων των παραγωγικών τάξεων, που δρουν στο χώρο της Περιφέρειας, δημιουργώντας συμμετοχικό πλαίσιο για τη διαμόρφωση της αναπτυξιακής πολιτικής και εξειδικεύοντας τους στόχους της εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής σε τοπικό επίπεδο.

Οργανωτική δομή

Η Περιφέρεια διαρθρώνεται ως εξής :

- Γραφείο Γενικού Γραμματέα
- Γενική Διεύθυνση Περιφέρειας
- Τμήμα Π.Σ.Ε.Α.

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας

- Επικουρεί τον Γ.Γ. στην άσκηση των καθηκόντων του, επιμελείται της αλληλογραφίας του και της τήρησης των σχετικών αρχείων και στοιχείων.
- Οργανώνει την επικοινωνία του Γ.Γ. με τις υπηρεσίες και τους πολίτες. Πληροφορεί τα μέσα ενημέρωσης της Περιφέρειας για τις κρατικές δραστηριότητες.

2. Γενική Διεύθυνση Περιφέρειας

Συγκροτείται από :

➤ Τις Διευθύνσεις :

1. Σχεδιασμού και Ανάπτυξης	2. Υγείας και Πρόνοιας
3. Δημοσίων Έργων	4. Ελέγχου - Κατασκευής Έργων
5. Ελέγχου Συντήρησης Έργων	6. Περιβάλλοντος και Χωροταξίας
7. Δασών	8. Γεωργικής Ανάπτυξης
9. Αυτοδιοίκησης και Αποκέντρωσης	10. Διοίκησης

➤ Το αυτοτελές *Τμήμα Επικοινωνίας και Εξυπηρέτησης Πολιτών*, το *Γραφείο Πολιτικής Προστασίας* και τις *Επιθεωρήσεις Δασών*

Αυτές οι οργανικές μονάδες έχουν αρμοδιότητα σε όλη την Περιφέρεια και είναι εγκατεστημένες στην έδρα της.

➤ Επίσης από τις Διευθύνσεις :

- *Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Διοίκησης* που λειτουργούν στους Νομούς ή Νομαρχίες της Περιφέρειας, εκτός από εκείνους που βρίσκεται η έδρα της Περιφέρειας
- *Δασών - Δασαρχεία*

Οι ανωτέρω Διευθύνσεις έχουν αρμοδιότητα μόνο σε νομαρχιακό επίπεδο.

3. Δικαστικό Γραφείο Νομικού Συμβουλίου του Κράτους : το γραφείο αυτό ασχολείται με την διεκπεραίωση των νομικών υποθέσεων της Περιφέρειας.

4. Τμήμα Πολιτικού Σχεδιασμού Εκτάκτου Ανάγκης (ΠΣΕΑ) το οποίο αναλαμβάνει το χειρισμό καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης.

5. Τέλος, σε κάθε Περιφέρεια λειτουργεί το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης, καθώς και η **Διαχειριστική Αρχή του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος.** Οι αρμοδιότητες του Ταμείου συνίστανται κυρίως :

- στη διαχείριση των πιστώσεων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και των χρηματοδοτήσεων από φορείς του δημόσιου τομέα και από ευρωπαϊκά προγράμματα
- στην τεχνική υποστήριξη της Περιφέρειας
- στην άσκηση της ταμιακής της διαχείρισης

Επιπλέον με τους Νόμους 2790/00 και 2910/01 οι Περιφέρειες ασκούν αρμοδιότητες σε θέματα που αφορούν τους ομογενείς από τις πρώην ανατολικές χώρες και σε θέματα υλοποίησης της μεταναστευτικής πολιτικής και απονομής της ελληνικής ιθαγένειας.

**Το θεσμικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο της περιφερειακής -
τοπικής ανάπτυξης**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Απαραίτητες προϋποθέσεις για την προώθηση της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης είναι η ύπαρξη κατάλληλου θεσμικού και χρηματοδοτικού πλαισίου, το οποίο :

- Θεσμοθετεί διαδικασίες αναπτυξιακού προγραμματισμού και προσδιορίζει τα όργανα εκπόνησης και παρακολούθησης των αναπτυξιακών προγραμμάτων.
- Εξασφαλίζει τη χρηματοδότηση των έργων τεχνικής και κοινωνικής υποδομής και καθορίζει τους φορείς μελέτης και εκτέλεσης των έργων αυτών
- Παρέχει κίνητρα για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων από τον ιδιωτικό και κοινωνικό τομέα της οικονομίας
- Ενισχύει τους μηχανισμούς τεχνικής και επιστημονικής υποστήριξης της αναπτυξιακής διαδικασίας
- Καταπολεμά την ανεργία και αναβαθμίζει τα προσόντα του εργατικού δυναμικού, μέσω της επιμόρφωσης και της επαγγελματικής κατάρτισης

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ο Νόμος 1622/86 προσδιόρισε τη διαδικασία, το περιεχόμενο και τα όργανα του δημοκρατικού προγραμματισμού :

- Σε **εθνικό επίπεδο**, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, σε συνεργασία με τα άλλα Υπουργεία και τις Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμούς (ΔΕΚΟ), εκπονούν το Εθνικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα (Ε.Α.Π.).
- Σε **περιφερειακό επίπεδο**, τα 13 Περιφερειακά Συμβούλια εκπονούν τα Περιφερειακά Αναπτυξιακά Προγράμματα (Π.Α.Π.), στα πλαίσια των κατευθύνσεων περιφερειακής πολιτικής που προσδιορίζονται από το Ε.Α.Π.
- Σε **νομαρχιακό επίπεδο**, τα 57 Νομαρχιακά Συμβούλια εκπονούν τα Νομαρχιακά Αναπτυξιακά Προγράμματα (Ν.Α.Π.), στα πλαίσια των σχετικών κατευθύνσεων που προσδιορίζονται από τα αντίστοιχα Π.Α.Π.
- Σε **τοπικό επίπεδο**, οι Δήμοι εκπονούν τα Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα (Τ.Α.Π.), στα πλαίσια των σχετικών κατευθύνσεων που προσδιορίζονται από τα αντίστοιχα Ν.Α.Π.

Σε κάθε επίπεδο προγραμματισμού εκπονούνται :

- Το **μεσοχρόνιο** αναπτυξιακό πρόγραμμα (πενταετές)
- Το **ετήσιο** πρόγραμμα που εξειδικεύει το πενταετές

Η διαδικασία εκπόνησης των προγραμμάτων είναι **αμφίδρομη** και καθορίζεται ως εξής :

- 1) Τα προγράμματα (πενταετή και ετήσια) του ανώτερου επιπέδου προγραμματισμού αποτελούν το **πλαίσιο** του αμέσως κατώτερου.
- 2) Τα προγράμματα (πενταετή και ετήσια) ενός επιπέδου αποτελούν **εισροή** για την εκπόνηση των προγραμμάτων του αμέσως ανώτερου.

Ο Νόμος 2218/94 ενδυνάμωσε τα όργανα του περιφερειακού αναπτυξιακού προγραμματισμού :

- Θεσμοθέτησε το **Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης** (ένα σε κάθε Περιφέρεια), που αναλαμβάνει τη διαχείριση του Π.Α.Π., καθώς και την διαχείριση και τεχνική υποστήριξη της εφαρμογής του.

- Πραγματοποίησε σοβαρή θεσμική μεταρρύθμιση στο νομαρχιακό επίπεδο, μετατρέποντας τα Νομαρχιακά Συμβούλια του Ν.1235/82 σε όργανα **Δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης**, που εκλέγονται με άμεση και καθολική ψηφοφορία από το λαό.

Ο **Νόμος 2503/97** ενίσχυσε την περιφερειακή κρατική διοίκηση με την αποσυγκέντρωση αρμοδιοτήτων και λειτουργιών της κεντρικής διοίκησης :

- Συγκρότησε την Περιφέρεια ως **ενιαία** αποκεντρωμένη **μονάδα διοίκησης** του κράτους.
- Καθόρισε τις **διαδικασίες μεταφοράς** αρμοδιοτήτων, πόρων, μέσων και προσωπικού στις Περιφέρειες, Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, Δήμους και Κοινότητες. Με το Ν.2647/98 μεταβιβάστηκαν πολλές αρμοδιότητες στους αντίστοιχους φορείς.
- Στα πλαίσια του εθνικού σχεδιασμού, ανέθεσε στην Περιφέρεια το **σχεδιασμό, προγραμματισμό και εφαρμογή πολιτικών** για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική της ανάπτυξη. Στη κατεύθυνση αυτή αποκέντρωσε τις διαδικασίες του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων με την καθιέρωση των Συλλογικών Αποφάσεων Έργων Περιφέρειας (Σ.Α.Ε.Π.).
- Θεσμοθέτησε το **Συμβούλιο Περιφερειών** για τη στήριξη της περιφερειακής διοίκησης και την εναρμόνιση των περιφερειακών πολιτικών, καθώς και ειδικά συντονιστικά συμβούλια για : α) θέματα σχεδιασμού και παρακολούθησης αναπτυξιακών προγραμμάτων και κινήτρων ιδιωτικών επενδύσεων, β) για το χώρο αρμοδιότητας του ΥΠ.ΜΑ.Θ. και του ΥΠ. Αιγαίου με στόχο τον συντονισμό της δράσης των αντίστοιχων περιφερειών.
- Προσδιόρισε επίσης τους **οργανισμούς** των Περιφερειών, τις **αρμοδιότητες** των υπηρεσιών τους σε περιφερειακό και νομαρχιακό επίπεδο, τόσο σε θέματα διοίκησης όσο και σε θέματα προγραμματισμού και καθόρισε τις διαδικασίες στελέχωσης τους.

Ο **Νόμος 2539/97** αναβάθμισε τα όργανα του τοπικού αναπτυξιακού προγραμματισμού :

- Επέλυσε με ριζικό τρόπο το πρόβλημα του κατακερματισμού των δήμων και των κοινοτήτων, εφαρμόζοντας τις **σχεδιασμένες συνενώσεις** (από 5.775 πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α. σε 1.031) και δημιουργώντας τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για την εκπόνηση και υλοποίηση των Τ.Α.Π.
- Εξασφάλισε σε ικανοποιητικό βαθμό τη χρηματοδότηση των επενδυτικών σχεδίων και ορισμένων λειτουργικών δαπανών των νέων δήμων με τη θεσμοθέτηση του **Ειδικού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης** (Ε.Π.ΤΑ.).

Ο Ν. 2539/97 εφαρμόστηκε με το πρόγραμμα **“Ιωάννης Καποδίστριας”**, που αποτέλεσε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης και περιελάμβανε τα μέτρα, τους πόρους και τις πολιτικές στήριξης με ιδιαίτερο σύστημα διοίκησης και παρακολούθησης. Με το Ν.3274/04 θεσπίστηκε το Νέο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης **«ΘΗΣΕΑΣ»**, με σημαντικές καινοτομίες όσον αφορά τη χρηματοδότηση, τις επιλέξιμες ενέργειες και τις διαδικασίες υλοποίησης. Αντικείμενο του προγράμματος είναι η υποστήριξη των δήμων και των κοινοτήτων για να υλοποιήσουν επενδύσεις τοπικής ανάπτυξης και να βελτιώσουν την ποιότητα των υφιστάμενων υποδομών και υπηρεσιών με κριτήριο την ισόρροπη και βιώσιμη

ανάπτυξη. Το πρόγραμμα έχει πενταετή διάρκεια, 2005 - 2009 και συγχρηματοδοτείται από πόρους της τοπικής αυτοδιοίκησης (65%) και της κεντρικής διοίκησης (35%).

ΚΙΝΗΤΡΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο νέος αναπτυξιακός Νόμος 3299/04, παρέχει κίνητρα για την πραγματοποίηση παραγωγικών επενδύσεων : **επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, φορολογικές απαλλαγές, επιδότηση του κόστους της απασχόλησης.** Τα ποσοστά των χορηγούμενων κινήτρων διαφοροποιούνται **κατά περιοχή** (η χώρα έχει διαιρεθεί σε 4 ζώνες) και **κατά κλάδο** οικονομικής δραστηριότητας (πέντε κατηγορίες).

Τα **κίνητρα** αφορούν τις επενδύσεις στην αγροτική παραγωγή και τη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, στη βιομηχανία, τη βιοτεχνία, τα μεταλλεία - λατομεία, στην παραγωγή ενέργειας από ήπιες μορφές και στην εξοικονόμηση της. Επίσης στην ίδρυση, επέκταση και εκσυγχρονισμό ξενοδοχειακών μονάδων, χιονοδρομικών κέντρων ιαματικών πηγών, μαρίνων, αθλητικών κέντρων, ψυχαγωγικών επιχειρήσεων, κ.α.

Ενισχύονται επίσης οι επενδύσεις σε : εμπορευματικά κέντρα, νέες τεχνολογίες επικοινωνιών, ανάπτυξη λογισμικού, εφαρμογή προηγμένων τεχνολογιών, επιχειρηματικά σχέδια, βιοτεχνικά κέντρα, σταθμούς αυτοκινήτων, παροχή υπηρεσιών ποιότητας, εργαστήρια εφαρμοσμένης έρευνας, προστασίας του περιβάλλοντος, κέντρα θεραπείας για άτομα με ειδικές ανάγκες, εκμετάλλευση μέσω μεταφοράς σε απομακρυσμένες περιοχές, κ.α.

Ο αναπτυξιακός νόμος καθορίζει τις υπαγόμενες επιχειρηματικές δραστηριότητες και τις επιλέξιμες δαπάνες και οι **επιχειρήσεις της αυτοδιοίκησης** έχουν τη δυνατότητα να συγχρηματοδοτηθούν σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις του, όπως και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις. **Ειδική αναφορά** γίνεται στις επενδύσεις που πραγματοποιούν μόνον αυτές σε βιοτεχνικά κέντρα και κτίρια, εκθεσιακά κέντρα, κεντρικές αγορές, σφαγεία, χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών. Η αξιολόγηση των προτάσεων για την πραγματοποίηση επενδύσεων γίνεται σε κεντρικό επίπεδο από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, τη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης, το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων και σε περιφερειακό από τις Διευθύνσεις Σχεδιασμού και Ανάπτυξης των Περιφερειών.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης είναι το **Περιφερειακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Π.Δ.Ε.)**, το οποίο χρηματοδοτεί έργα τεχνικής υποδομής και κοινωνικού εξοπλισμού και συγχρηματοδοτεί ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης. Έργα, παραγωγικές επενδύσεις και προγράμματα με σημαντικές επιπτώσεις στην περιφερειακή ανάπτυξη, χρηματοδοτούν επίσης το Εθνικό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων και οι δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί.

Στα πλαίσια του περιφερειακού προγράμματος εντάσσονται το **Νομαρχιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων**, το οποίο εκπονεί και διαχειρίζεται η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και τα **έργα των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α.**

Η ένταξη έργων και επενδύσεων στα παραπάνω προγράμματα πραγματοποιείται μέσω **Συλλογικών Αποφάσεων Έργων**, οι οποίες καθορίζουν το ύψος των πιστώσεων που θα διατεθούν ετησίως και τους φορείς εκτέλεσης των έργων :

- 1) Συλλογικές Αποφάσεις Έργων Περιφέρειας - **Σ.Α.Ε.Π.**
- 2) Συλλογικές Αποφάσεις Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης - **Σ.Α.Ν.Α.**, οι οποίες κατανέμονται σε ΣΑΝΑ -1 (έργα και επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους) και ΣΑΝΑ 2-3 (έργα και επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από κοινοτικούς πόρους).
- 3) Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης - **Σ.Α.Τ.Α.**, η οποία περιλαμβάνει τα έργα των δήμων και των κοινοτήτων. Οι πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α. εκτελούν επίσης έργα με ίδιους πόρους ή με συγχρηματοδοτήσεις Κοινοτικών προγραμμάτων.

Αξιόλογο ποσοστό του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων καλύπτεται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα :

- Από το **3ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης**, που περιλαμβάνει 11 Εθνικά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Εκπαίδευση, Απασχόληση, Κοινωνία της Πληροφορίας, Υγεία - Πρόνοια, Περιβάλλον, Πολιτισμός, Αγροτική Ανάπτυξη, Αλιεία, Ανταγωνιστικότητα, Οδικοί Άξονες - Λιμάνια - Αστική Ανάπτυξη, Σιδηρόδρομοι - Αεροδρόμια - Αστικές Συγκοινωνίες) και 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.
- Από το **Ταμείο Συνοχής**, που συγχρηματοδοτεί υποδομές μεταφορών και έργα προστασίας περιβάλλοντος
- Από τις **Κοινοτικές Πρωτοβουλίες** : Interreg, Leader+, Urban και Equal.

Τέλος, δεν πρέπει να παραλειφθούν οι δυνατότητες **δανειοδότησης** έργων και επενδύσεων που προσφέρει η τραπεζική αγορά και ειδικά η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

ΣΧΟΛΙΑ - ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Αυτό το θεσμικό πλαίσιο παρέμεινε ανενεργό (Ν.1622/86) κυρίως σε ότι αφορά τις διαδικασίες του περιφερειακού και τοπικού προγραμματισμού, αν και έχουν ξεκινήσει ορισμένες ενέργειες και δράσεις για την υλοποίησή του (Νόμοι 2218/94, 2503/97, 2539/97). Οι νόμοι αυτοί έχουν ενεργοποιηθεί αποσπασματικά με διοικητικά μέτρα, που δεν εντάσσονται όμως σε μία ενιαία κατεύθυνση αναπτυξιακού προγραμματισμού. Τόσο η Περιφέρεια ως αποκεντρωμένος θεσμός της δημόσιας διοίκησης όσο και οι δύο βαθμοί τοπικής αυτοδιοίκησης εφαρμόζουν μόνο διαδικασίες ετήσιου προγραμματισμού μέσω των προϋπολογισμών τους ή του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και οι δραστηριότητές τους (αρμοδιότητες) ασκούνται κυρίως με διοικητικές ρυθμίσεις και ταμειακή λογική.

Το 1986 με την έναρξη των **Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων** (Μ.Ο.Π.) εφαρμόστηκαν για πρώτη φορά στην Ελλάδα διαδικασίες αναπτυξιακού προγραμματισμού στην κατάρτιση, υλοποίηση και παρακολούθηση μεσοπρόθεσμων περιφερειακών προγραμμάτων.

Ακολούθησαν το πρώτο, δεύτερο και τρίτο **Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης** (Κ.Π.Σ.) με βάση τα οποία εκπονήθηκαν δεκατρία **Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα** (Π.Ε.Π.) σε κάθε περίοδο, με έργα και δράσεις περιφερειακού, νομαρχιακού και τοπικού χαρακτήρα για όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας (πολυτομεακά).

Μέσω των προγραμμάτων αυτών ενισχύθηκε ο προγραμματικός και αναπτυξιακός ρόλος της Περιφέρειας, συγχρηματοδοτήθηκαν σημαντικά έργα της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, των δήμων και των κοινοτήτων, εφαρμόστηκαν ουσιαστικά για πρώτη φορά διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων (Μ.Ο.Π., Π.Ε.Π.) και καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες

συντονισμού των κεντρικών (Υπουργεία, ΔΕΚΟ) με τους περιφερειακούς και τοπικούς φορείς.

Οι διαδικασίες αυτές όμως δεν εντάχθηκαν σε μία ενιαία λογική και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, ούτε επηρέασαν το σύνολο των αρμοδιοτήτων και δραστηριοτήτων της Περιφέρειας και των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού. Αντίθετα παρέμειναν στα πλαίσια των κοινοτικών κανονισμών και ρυθμίσεων και οριοθετήθηκαν από τις αναγκαιότητες απορρόφησης και ανακατανομής των σχετικών πόρων.

Με βάση όμως τις τελευταίες θεσμικές εξελίξεις - αναβάθμιση της Περιφέρειας, ανασυγκρότηση της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης (νέοι δήμοι), λειτουργία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης - καθίσταται επιτακτική η εφαρμογή συστημάτων ενιαίου προγραμματισμού για τις περιφερειακές και τοπικές δομές διοίκησης και αυτοδιοίκησης που να καλύπτουν το σύνολο των δραστηριοτήτων τους και όχι μόνο τις κοινοτικές παρεμβάσεις.

Αυτή η σύντομη περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ενώ υπάρχει το πλαίσιο για την υιοθέτηση και υλοποίηση μεθόδων περιφερειακού και τοπικού αναπτυξιακού προγραμματισμού, αφενός μεν δεν έχει ενεργοποιηθεί με τα απαραίτητα διοικητικά και οργανωτικά μέτρα, αφετέρου δε υπολειτουργεί στα πλαίσια διαδικασιών περιφερειακού προγραμματισμού που απαιτεί η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συμπερασματικά, υπάρχει σήμερα στην Ελλάδα ένα επαρκές θεσμικό και χρηματοδοτικό πλαίσιο για την προώθηση της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης και ένα σχετικά ευνοϊκό αναπτυξιακό κλίμα. Το ζητούμενο είναι η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των δομών της Δημόσιας Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που έχουν την ευθύνη εφαρμογής του πλαισίου αυτού, η δημιουργία και η ενίσχυση των μηχανισμών τεχνικής - επιστημονικής υποστήριξης και η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού που θα αναλάβει να ενεργοποιήσει την αναπτυξιακή διαδικασία.

Δημόσιες επενδύσεις

Δημόσιες επενδύσεις θεωρούνται όλες οι πάγιες και άυλες επενδυτικές δραστηριότητες του Δημοσίου, οι οποίες στο πλαίσιο της ακολουθούμενης επενδυτικής και οικονομικής αναπτυξιακής πολιτικής στοχεύουν στην αναδιανομή του εθνικού εισοδήματος προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

Οι δημόσιες επενδύσεις υλοποιούνται από τα Υπουργεία, τις Περιφέρειες και τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις καθώς και από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου, Ανώνυμες Εταιρείες του Δημοσίου και Οργανισμούς, ενώ καλύπτονται οργανωτικά, διοικητικά και χρηματοδοτικά από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

Στο Π.Δ.Ε. εντάσσονται ενέργειες και δράσεις, που εγκρίνονται από τον Υπουργό ΟΙΚ.Ο., ύστερα από πρόταση του αρμοδίου φορέα και χρηματοδοτούνται σε βάρος του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων.

Η χρηματοδότηση του Π.Δ.Ε. παρέχεται με μία από τις ακόλουθες μορφές ανάλογα με τη φύση των χρηματοδοτούμενων ενεργειών :

Χρηματοδότηση από εθνικούς πόρους για ενέργειες και δράσεις κεντρικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων.

Χρηματοδότηση από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους των εγκεκριμένων ενεργειών και δράσεων στα πλαίσια των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών, του Ταμείου Συνοχής και των λοιπών κοινοτικών προγραμμάτων.

Χρηματοδότηση προγραμμάτων δανειοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, το Ταμείο Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης και άλλους Διεθνείς Οργανισμούς.

Επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (Ν. 2515/97 άρθρο 18).

Χρηματοδότηση με αύξηση μετοχικού κεφαλαίου των ανώνυμων εταιρειών του Δημόσιου Τομέα.

Χρηματοδότηση επενδυτικών και λοιπών δραστηριοτήτων που εξειδικεύονται με Προεδρικά Διατάγματα ή Υπουργικές Αποφάσεις.

Χρηματοδότηση με συνεισφορές τρίτων.

Δημοσιονομική αποκέντρωση & Τ.Α.

Ευρωπαϊκό & εθνικό πλαίσιο

Ο.Ν.Ε., σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης : πληθωρισμός, επιτόκια, έλλειμμα προϋπολογισμού, δημόσιο χρέος, φορολογική εναρμόνιση, δάνεια.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στους Ο.Τ.Α.

ΕΣΠΑ 2007 – 2013 : πιστοποίηση, Τομεακά και Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, Ταμείο Συνοχής, εδαφική συνεργασία

Δήμοι (νέος Κ.Δ.Κ.) : οργάνωση, αρμοδιότητες, οικονομικά, νέες τεχνολογίες

Προληπτικός και κατασταλτικός έλεγχος στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α.,

διπλογραφικό λογιστικό σύστημα

Νέες αρμοδιότητες : δημοτική αστυνομία, λιμάνια, κοινωνική πολιτική

Προοπτικές

Διοικητική Μεταρρύθμιση

Νέος Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης

Χρηματοοικονομική ανάλυση & αξιολόγηση Ο.Τ.Α..

Νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα (χρηματοδοτική μίσθωση, ΣΔΙΤ)

Αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας

Ίδιοι πόροι - φορολογική αποκέντρωση : ΚΕΔΚΕ - ΕΝΑΕ □ ΥΠ.ΕΣ.

Δεδομένα

Προϋπολογισμός 2009, αλλαγές στις πηγές εσόδων των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης

Νέα συστήματα κατανομής ΚΑΠ, ΣΑΤΑ, Σχολεία, ΒΝΠΣ, ΚΑΠ Ν.Α., «ΘΗΣΕΑΣ»

Βάσεις δεδομένων : Οικονομικά, Προσωπικό, Επιχειρήσεις, ΝΠΔΔ

Τα χαρακτηριστικά του ελληνικού φορολογικού συστήματος

Φοροδιαφυγή □ 40% του ΑΕΠ, σχέση δηλωθέντος και φορολογηθέντος εισοδήματος με ΑΕΠ, στατιστικές εκτιμήσεις φοροδιαφυγής

Κατανομή φορολογικού βάρους : αναλογία αμέσων και εμμέσων φόρων, σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, φορολογικά έσοδα ως ποσοστό ΑΕΠ

Υψηλό κόστος συμμόρφωσης - μεγάλο κόστος διαχείρισης (1,6% των φορολογικών εσόδων)

Αρχές τοπικής φορολογίας

Φόροι είναι οι υποχρεωτικές χρηματικές εισφορές των φυσικών και νομικών προσώπων προς το κράτος, χωρίς άμεση και ειδική αντιπαροχή του τελευταίου προς αυτά.

Αρχές τοπικής φορολογίας : τα κριτήρια που πρέπει να χρησιμοποιούνται για το σχεδιασμό του τοπικού φορολογικού συστήματος. Η δημοσιονομική αποκέντρωση προσθέτει νέες διαστάσεις στον τοπικό σχεδιασμό σε σχέση με τον εθνικό.

Φορολογική δικαιοσύνη : κατανομή των φορολογικών βαρών ανάλογα με τη φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων. Οριζόντια φορολογική δικαιοσύνη =

ιση φορολογική επιβάρυνση των προσώπων με ίδιες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Κάθετη φορολογική δικαιοσύνη = διαφορετική φορολογική επιβάρυνση των προσώπων με ανόμοιες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες (προοδευτικοί φόροι). Γεωγραφική φορολογική δικαιοσύνη = δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών μεταξύ προσώπων διαφορετικών περιοχών (συνδυασμός φορολογικού βάρους και οφέλους από δημόσιες δαπάνες).

Εισοδηματική ελαστικότητα εσόδων : τα φορολογικά έσοδα πρέπει να αυξάνουν αυτόματα όταν αυξάνει η οικονομική δραστηριότητα. Η τιμή της διαφέρει σημαντικά από φόρο σε φόρο.

Εξαγωγή φόρων : οι δυνατότητες που παρέχει το φορολογικό σύστημα στους κατοίκους μίας περιοχής να μετακυλύουν μέρος της τοπικής τους φορολογίας σε κατοίκους άλλων περιοχών π.χ. φόροι σε τοπικά μονοπώλια, τέλη παρεπιδημούντων ή εστιατορίων. Θετικές και αρνητικές πλευρές.

Φορολογικός ανταγωνισμός : οι επιδράσεις του τοπικού φορολογικού συστήματος στις επιλογές του τόπου εγκατάστασης των επιχειρήσεων ή των νοικοκυριών.

Επάρκεια των εσόδων : η απόδοση των φορολογικών εσόδων σε σχέση με το κόστος των παρεχομένων υπηρεσιών = λίγοι φόροι αποδοτικοί που να καλύπτουν σημαντικό τμήμα των δημόσιων δαπανών ο καθένας τους.

Κόστος διαχείρισης : Επιβολή, βεβαίωση, είσπραξη, φορολογικές διαφορές. Πρέπει να είναι χαμηλό σε σχέση με τα έσοδα που αποδίδει. Στους τοπικούς φόρους δεν επιτυγχάνονται οικονομίες κλίμακας, άρα το προηγούμενο συμπέρασμα ισχύει και εδώ. Μελέτες κόστους - οφέλους.

Κόστος συμμόρφωσης : αναφέρεται στη συμμόρφωση των φορολογουμένων με τη φορολογική νομοθεσία. Διακρίνεται σε οικονομικό, διαχειριστικό, ψυχικό κόστος.

Μακροοικονομικές επιπτώσεις : Το δημοσιονομικό σύστημα σε μία χώρα πρέπει να σχεδιάζεται ενιαία, ώστε να μη σημειώνονται ανεπιθύμητες μακροοικονομικές επιπτώσεις. Ο φόρος πέρα από τη μείωση της αγοραστικής δύναμης των φορολογουμένων, ασκεί επιδράσεις και στην οικονομική τους συμπεριφορά, επηρεάζει δηλαδή σε κλαδικό και χωρικό επίπεδο την οικονομική δραστηριότητα.

Φόροι ειδικής διάθεσης : φόροι τα έσοδα των οποίων διατίθενται αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων δημόσιων αγαθών. Με αυτό τον τρόπο συνδέεται άμεσα η φορολογία με τις δημόσιες δαπάνες και οι φορολογούμενοι συμμετέχουν συνειδητά (κόστος - όφελος) στην εκπόνηση και υλοποίηση δημόσιων πολιτικών. Τα μειονεκτήματα αναφέρονται στη πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος και στον κοινωνικό κατακερματισμό του, στην ανελαστικότητα του προϋπολογισμού και στη μείωση της οικονομικής αυτοδυναμίας της Τ.Α.

Φορολογική εναρμόνιση : Πέρα από το ενιαίο δημοσιονομικό σύστημα, το σύστημα της τοπικής φορολογίας πρέπει να είναι επίσης εναρμονισμένο π.χ. η αυτοδιοίκηση να επιβάλλει τους ίδιους φόρους και οι φορολογικοί συντελεστές να κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα. Η αυτοδιοίκηση ως δημοσιονομικός θεσμός δίνει τη δυνατότητα στα άτομα να εκφράζουν διαφορετικές προτιμήσεις για τα τοπικά δημόσια αγαθά, πράγμα που αναπόφευκτα οδηγεί και σε διαφορές στην φορολογική επιβάρυνση.

Αριθμός φόρων : Η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να διαθέτει ένα μικρό αριθμό φόρων, επαρκώς διαφοροποιημένων, ώστε να έχει τη δυνατότητα να χρηματοδοτεί τις δαπάνες της με μικρό κόστος διαχείρισης και να εκμεταλλεύεται τη φοροδοτική ικανότητα των φυσικών και νομικών προσώπων. Η κεντρική διοίκηση με τη σειρά της πρέπει να γνωρίζει τις δυνατότητες των Ο.Τ.Α. να χρηματοδοτούν μόνοι τους τις δαπάνες τους, για να μπορεί να σχεδιάσει ένα σύστημα επιχορηγήσεων.

Οι οικονομικές λειτουργίες της τοπικής αυτοδιοίκησης

Οι οικονομικές λειτουργίες του κράτους αφορούν και την τοπική αυτοδιοίκηση, ως φορέα δημόσιας εξουσίας και άσκησης τοπικών δημόσιων πολιτικών. Το σύστημα αυτοδιοίκησης που λειτουργεί σε κάθε χώρα και η πορεία ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης επηρεάζουν άμεσα τις οικονομικές λειτουργίες των αντίστοιχων κρατών.

Οι λειτουργίες αυτές ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες : σταθεροποίησης και ανάπτυξης (οικονομικές πολιτικές για την ύφεση, τον πληθωρισμό, την απασχόληση, τους ρυθμούς ανάπτυξης, το επίπεδο τιμών), διανομής (πολιτικές για την αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου στο άριστο ή κοινωνικά επιθυμητό επίπεδο) και κατανομής των μέσων παραγωγής (εφοδιασμός της κοινωνίας με δημόσια αγαθά, ρύθμιση των εξωτερικών οικονομικών και επιβαρύνσεων, έλεγχος των μονοπωλίων). Μέσα δημοσιονομικής πολιτικής (δημόσιες δαπάνες, φόροι και δάνεια), μέσα νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής, μέσα εξωτερικής οικονομικής πολιτικής, μέσα άμεσου ελέγχου, θεσμικές αλλαγές.

Η τοπική αυτοδιοίκηση αναλαμβάνει κυρίως λειτουργίες κατανομής των μέσων παραγωγής (τοπικά δημόσια αγαθά, τοπικές εξωτερικές οικονομίες και επιβαρύνσεις). Έχει τη δυνατότητα να αναλάβει επίσης για λογαριασμό του κράτους λειτουργίες διανομής που πρέπει να έχουν εθνική εμβέλεια, αλλιώς προκαλούνται ανεπιθύμητες μετακινήσεις πληθυσμού και επιχειρήσεων. Επίσης έχει περιορισμένες δυνατότητες να αναλάβει αναπτυξιακές λειτουργίες (όχι σταθεροποίησης).

Τοπικά δημόσια αγαθά

Τα δημόσια αγαθά παρουσιάζουν δύο χαρακτηριστικά γνωρίσματα : αδυναμία εφαρμογής της αρχής του αποκλεισμού (άρα το όφελος διαχέεται στο κοινωνικό σύνολο) και αδιαιρετότητα στην κατανάλωση (η ίδια φυσική μονάδα μπορεί να απολαμβάνεται από πολλά άτομα συγχρόνως). Ο μηχανισμός της αγοράς είτε αδυνατεί να παράγει τα αγαθά αυτά είτε τα παράγει σε ανεπαρκείς ποσότητες. Τα γνωρίσματα αυτά έχουν πολλές φορές τοπική διάσταση π.χ. ύδρευση, δημοτικός φωτισμός, οπότε ορίζονται ως τοπικά δημόσια αγαθά, την παροχή των οποίων είναι σκόπιμο να αναλάβει η τοπική αυτοδιοίκηση.

Η κεντρική διοίκηση δεν έχει σαφή γνώση των αναγκών, των προτεραιοτήτων και των ιδιαίτερων συνθηκών κάθε περιοχής. Η τοπική αυτοδιοίκηση ως θεσμός είναι κοντά στους πολίτες, οπότε γνωρίζει καλύτερα τις προτιμήσεις τους για τα αγαθά αυτά και μπορεί να τα παράγει πιο αποτελεσματικά.

Η παραγωγή δημόσιων αγαθών από διαφορετικά επίπεδα διοίκησης αντιστοιχεί στην κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ διοίκησης και αυτοδιοίκησης. Οι αρμοδιότητες της τελευταίας έχουν άμεση σχέση με τα τοπικά δημόσια αγαθά. Η παραγωγή τους όμως είναι δυνατό να γίνει κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις :

Δυνατότητα μακροπρόθεσμου προγραμματισμού (παραγωγή τοπικών δημόσιων αγαθών από ίδιους πόρους και όχι από μεταβλητές κρατικές επιχορηγήσεις).

Κριτήριο υπευθυνότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης και των τοπικών κοινωνιών, μέσω της χρηματοδότησης των τοπικών δημόσιων δαπανών από τοπικούς φόρους.

Κριτήριο της αντιληπτικότητας γιατί οι δημότες κατανοούν άμεσα τη σχέση τοπικών φόρων - τοπικών υπηρεσιών.

Καταλληλότητα ορισμένων φόρων να επιβληθούν σε τοπικό επίπεδο π.χ. φόροι ακίνητης περιουσίας, φόροι αυτοκινήτων, κ.α.

Οι διαφορές μεταξύ φόρων και τελών

Φόρος είναι η υποχρεωτική χρηματική εισφορά των φυσικών και νομικών προσώπων προς το κράτος, χωρίς άμεση και ειδική αντιπαροχή του τελευταίου προς αυτά.

Στοιχεία του φόρου είναι η χρηματική καταβολή, ο υποχρεωτικός της χαρακτήρας και η μη παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας από το κράτος/Τ.Α. Με τους φόρους χρηματοδοτούνται οι δημόσιες δαπάνες που αντιστοιχούν σε δημόσιες πολιτικές, δηλαδή στις οικονομικές λειτουργίες του κράτους/Τ.Α. Γι αυτό το λόγο κάθε φορολογούμενος, ανεξάρτητα από τα δημόσια αγαθά που απολαμβάνει, συμμετέχει υποχρεωτικά σύμφωνα με τη φοροδοτική του ικανότητα.

Τέλος είναι η υποχρεωτική χρηματική εισφορά των φυσικών και νομικών προσώπων προς το κράτος/Τ.Α., έναντι ειδικού ανταλλάγματος το οποίο αντιστοιχεί σε συγκεκριμένη παροχή αγαθού ή υπηρεσίας. Το στοιχείο που διαφοροποιεί το φόρο από το τέλος είναι η σχέση ανταλλάγματος και εισφοράς που πρέπει να είναι ανάλογη του οφέλους που απολαμβάνει ο φορολογούμενος (ανταποδοτικός χαρακτήρας).

Δικαίωμα είναι η υποχρεωτική χρηματική εισφορά των φυσικών και νομικών προσώπων προς το κράτος/Τ.Α., έναντι ειδικού ανταλλάγματος το οποίο αντιστοιχεί σε παροχή αγαθού ή υπηρεσίας, ανεξάρτητα από τη χρήση τους. Διαφοροποιείται από το τέλος τόσο στον καθορισμό του ύψους, δεν είναι δηλαδή ανταποδοτικό, όσο και στην μη απαραίτητη χρήση του ανταλλάγματος.

Εισφορά είναι η υποχρεωτική χρηματική εισφορά των φυσικών και νομικών προσώπων προς το κράτος/Τ.Α., έναντι ειδικού ανταλλάγματος μεγαλύτερης αξίας, το οποίο αντιστοιχεί σε συγκεκριμένη παροχή αγαθού ή υπηρεσίας. Διαφοροποιείται από το τέλος στο ύψος της που είναι μικρότερο του οφέλους που απολαμβάνει ο φορολογούμενος.

Η επιβολή τελών, δικαιωμάτων και εισφορών στηρίζεται στη διαφοροποίηση των χαρακτηριστικών των δημόσιων αγαθών και στη παραγωγή ιδιωτικών αγαθών από το κράτος/τοπική αυτοδιοίκηση, (επιχειρηματική δραστηριότητα Τ.Α.)

Φορολογική βάση είναι το μέγεθος σε σχέση με το οποίο υπολογίζεται ο φόρος. Ως φορολογική βάση μπορεί να επιλεγεί οποιοδήποτε οικονομικό χαρακτηριστικό των ιδιωτών ή των επιχειρήσεων π.χ. εισόδημα, περιουσία, καταναλωτική/επαγγελματική δαπάνη.

Φορολογούμενη μονάδα είναι τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που πληρώνουν τους διάφορους φόρους. Ο καθορισμός τους παίζει σημαντικό ρόλο σε θέματα φορολογικής δικαιοσύνης και διαχείρισης των φόρων.

Φορολογικός συντελεστής είναι ο φόρος με τον οποίο επιβαρύνεται ο φορολογούμενος διαιρούμενος με τη φορολογική βάση. Διακρίνεται σε προοδευτικό, αναλογικό και αντίστροφα προοδευτικό. Φορολογικά έσοδα είναι το γινόμενο της φορολογικής βάσης επί τον φορολογικό συντελεστή.

Οι φόροι διακρίνονται σε φόρους της κεντρικής διοίκησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης και σε εισφορές κοινωνικής ασφάλισης. Επίσης χωρίζονται σε άμεσους και έμμεσους φόρους, ανάλογα με τη δυνατότητα μετακύλισης που έχουν οι φορολογούμενοι ή ανάλογα με τον τρόπο που εκδηλώνεται η φοροδοτική ικανότητα των φυσικών και νομικών προσώπων.

Εισοδηματική ελαστικότητα του φόρου είναι η ποσοστιαία μεταβολή των εσόδων που αποδίδει ως συνέπεια αντίστοιχης ποσοστιαίας μεταβολής του εισοδήματος : $E_t = \frac{\Delta T}{T} \text{ προς } \frac{\Delta Y}{Y}$, $E_t > 1$ ή $E_t < 1$ της μονάδας. Ανάλογα με το φόρο, το Y συμβολίζει το ΑΕΠ, το εθνικό εισόδημα, το προσωπικό, το διαθέσιμο, το επιχειρηματικό εισόδημα, κλπ.

Το φορολογικό σύστημα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Σύμφωνα με την απόφαση του θεματικού συνεδρίου της ΚΕΔΚΕ τον Μάιο του 2000 στην Χαλκιδική και τη μελέτη για τη φορολογική αποκέντρωση που εκπόνησε το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης το 2004, οι δήμοι και οι κοινότητες πρέπει να επανεξετάσουν το φορολογικό τους σύστημα, να αναμορφώσουν τις μεθόδους

οικονομικής διοίκησης και διαχείρισης που εφαρμόζουν και να επεξεργαστούν ένα νέο σύστημα κατανομής των κρατικών επιχορηγήσεων.

Το φορολογικό σύστημα της τοπικής αυτοδιοίκησης, με βάση τις αρχές της τοπικής φορολογίας, θα πρέπει :

α) Να καλύπτει τις βασικές αρχές της φορολογικής δικαιοσύνης και ιδιαίτερα την γεωγραφική της διάσταση.

β) Να προσφέρει επάρκεια εσόδων. Αυτό σημαίνει ότι οι τοπικοί φόροι πρέπει όχι μόνο να καλύπτουν τις σημερινές ανάγκες των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., αλλά να έχουν μία δυναμική προοπτική στην απόδοσή τους.

γ) Το κόστος διαχείρισης του να είναι χαμηλό, όπως και το κόστος συμμόρφωσης των δημοτών στις απαιτήσεις της τοπικής φορολογικής νομοθεσίας

δ) Να σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να αποθαρρύνει προσπάθειες εξαγωγής φόρων, φορολογικού ανταγωνισμού ή αρνητικών μακροοικονομικών επιπτώσεων. Με βάση τα παραπάνω η αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος της τοπικής αυτοδιοίκησης επικεντρώνεται σε δύο τομείς κυρίως : α) στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του ισχύοντος συστήματος και β) στη μελέτη συγκεκριμένων φόρων που θα μπορούσαν να εκχωρηθούν από την κεντρική διοίκηση.

Βελτίωση του ισχύοντος τοπικού φορολογικού συστήματος

Τις περισσότερες φορές που χρησιμοποιείται ο όρος “τοπικό φορολογικό σύστημα”, αποκτά μία ευρεία ερμηνεία, περιλαμβάνει δηλαδή το σύνολο των τοπικών φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών. Ένα από τα πρώτα θέματα που πρέπει να αποσαφηνιστούν είναι η ταξινόμηση σε φόρους και τέλη με βάση τα πραγματικά τους χαρακτηριστικά. Με την ισχύουσα νομοθεσία η λογιστική αντιμετώπιση των φόρων, των τελών αλλά και ορισμένων επιχορηγήσεων δεν ανταποκρίνεται σε επιστημονικά κριτήρια, με αποτέλεσμα, αφενός μεν να είναι ασαφής η οικονομική κατάσταση των Ο.Τ.Α. αφετέρου δε να δημιουργούνται λανθασμένες εντυπώσεις. Φόροι χαρακτηρίζονται ως τέλη (τέλος ακίνητης περιουσίας, τέλος παρεπιδημούντων, τέλος εκδιδομένων λογαριασμών) ή ακόμα και κρατικές επιχορηγήσεις (φόρος ζύθου) ονομάζονται και καταχωρούνται ως φόροι.

Τα τέλη αποτελούν ουσιαστικά τιμολογιακή πολιτική για παροχή υπηρεσιών και επιβαρύνουν εξ ολοκλήρου το χρήστη. Η κατανομή των παρεχομένων υπηρεσιών γίνεται με κριτήριο την αγοραστική δύναμη των πολιτών και όχι τις ανάγκες τους.

Αντίθετα, η χρηματοδότηση των τοπικών δημοσίων υπηρεσιών μέσω του φορολογικού συστήματος μπορεί να πραγματοποιείται με βάση τη φοροδοτική ικανότητα των πολιτών, ενώ παράλληλα κατά τη διάρκεια παροχής των υπηρεσιών παρέχεται στον Ο.Τ.Α. η δυνατότητα εφαρμογής αναδιανεμητικής πολιτικής.

Ένα πολύ σημαντικό ζήτημα για τη οικονομική διαχείριση των τοπικών φόρων είναι η διαφορά βεβαιωθέντων - εισπραχθέντων, αλλά και η απόκλιση μεταξύ δημοσιονομικών δυνατοτήτων και βεβαιωθέντων εσόδων. Το πρόβλημα αυτό δεν αφορά μόνο τη φορολογική προσπάθεια του κάθε Ο.Τ.Α. ξεχωριστά. Έχει σχέση και με τις περιορισμένες ελεγκτικές και εισπρακτικές δυνατότητες των μικρών κυρίως δήμων και κοινοτήτων.

Ένα δεύτερο βήμα, σε σχέση με την βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος, είναι η αξιολόγηση του, τόσο συνολικά όσο και για κάθε ένα φόρο ή τέλος ξεχωριστά. Η αξιολόγηση αυτή αποβλέπει στη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων οι οποίες θα αφορούν την αναμόρφωση του νομικού πλαισίου ορισμένων φόρων ή τελών, την κατάργηση εκείνων που η διαχείριση τους δεν συμβαδίζει με τις παραπάνω αρχές και την ενοποίηση ορισμένων με στόχο την καλύτερη απόδοσή τους. Φορολογική αποκέντρωση

Σημαντικό ρόλο στη δυνατότητα των Ο.Τ.Α. να ασκήσουν ανεξάρτητη και αυτόνομη τοπική πολιτική είναι και η ελευθερία κινήσεων που τους παρέχει το τοπικό φορολογικό σύστημα. Σε ένα φορολογικό σύστημα που τα πάντα καθορίζονται από την κεντρική κυβέρνηση είναι φανερό ότι οι δυνατότητες παρέμβασης των Ο.Τ.Α. είναι λιγοστές και μετατρέπονται σε ένα διαμεσολαβητικό ή εισπρακτικό μηχανισμό. Δύο είναι τα βασικά σημεία άσκησης της φορολογικής ελευθερίας : ο καθορισμός της φορολογικής βάσης και η επιλογή του φορολογικού συντελεστή.

Συνήθως ο καθορισμός της φορολογικής βάσης είναι στην αρμοδιότητα του κεντρικού κράτους. Αυτό συμβαίνει κυρίως για την αποφυγή φαινομένων έντονου φορολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των Ο.Τ.Α., αλλά και για τεχνικούς λόγους. Ο καθορισμός της φορολογικής βάσης απαιτεί γνώσεις, πληροφορίες, επιστημονική και τεχνική υποδομή που ελάχιστοι Ο.Τ.Α. διαθέτουν. Σε πολλές περιπτώσεις όμως ο εθνικός νομοθέτης δίνει τη δυνατότητα παρεμβάσεων και επιμέρους διορθωτικών τοπικών πολιτικών από μέρους της Τ.Α. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο καθορισμός της αξίας των ακινήτων από τους Ο.Τ.Α., η οποία αποτελεί τη φορολογική βάση του φόρου ακίνητης περιουσίας (Φ.Α.Π.).

Η ελευθερία επιλογής του φορολογικού συντελεστή ποικίλλει τόσο μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών, όσο και μεταξύ των διαφορετικών φόρων. Ακραία περίπτωση είναι η Ελλάδα που η φορολογική ελευθερία είναι ελάχιστη και οι περισσότεροι φορολογικοί συντελεστές καθορίζονται από τον εθνικό νομοθέτη. Στο αντίθετο άκρο είναι πολύ σπάνιο να εντοπιστούν τοπικοί φόροι για τους οποίους οι Ο.Τ.Α. έχουν πλήρη ελευθερία καθορισμού των φορολογικών τους συντελεστών. Αυτό συμβαίνει γιατί το τοπικό φορολογικό σύστημα αποτελεί ένα υποσύνολο του εθνικού φορολογικού συστήματος. Αστοχίες στο τοπικό φορολογικό σύστημα μπορούν να δημιουργήσουν γενικότερες μακροοικονομικές ανισορροπίες. Η τροφοδότηση των πληθωριστικών πιέσεων από μία ανεξέλεγκτη αύξηση των φορολογικών συντελεστών των τοπικών φόρων ήταν ένα από τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και οι αντίστοιχες Τ.Α. τη δεκαετία του '80 και '90. Η πιο συνηθισμένη περίπτωση καθορισμού τοπικού φορολογικού συντελεστή είναι να δίνεται από την κεντρική κυβέρνηση ένα «διάστημα εμπιστοσύνης» (Δανία, Πορτογαλία, Ισπανία) ή ένα «πλαφόν» (Αυστρία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ολλανδία), μέσα στο οποίο πρέπει να κινηθεί η τοπική φορολογική πολιτική. Στα τέλη του '90 επίσης εφαρμόστηκαν πολιτικές «παγώματος» των τοπικών φορολογικών συντελεστών (Σουηδία, Μ. Βρετανία) ή κομψότερα «συστάσεων» (Δανία).

Σημαντικό στοιχείο στην ελευθερία καθορισμού του τοπικού φορολογικού συντελεστή είναι και η δυνατότητα καθορισμού μηδενικού συντελεστή ή και μη εφαρμογής του. Σε γενικές γραμμές ο εθνικός νομοθέτης αποφεύγει να δίνει τέτοια διακριτική ευχέρεια στους Ο.Τ.Α. Είναι γνωστό ότι η φορολογία έχει πολιτικό κόστος. Η αποφυγή του πολιτικού κόστους από πλευράς τοπικών αρχών μπορεί να οδηγήσει στη συρρίκνωση των τοπικών φορολογικών εσόδων και στην εξάρτηση του Ο.Τ.Α. από τις κρατικές επιχορηγήσεις. Η υποχρεωτικότητα όμως ή όχι της εφαρμογής ενός τοπικού φόρου εξαρτάται και από τη φύση του. Ο Φ.Α.Π. είναι σε γενικές γραμμές υποχρεωτικός στους Ο.Τ.Α. όλων των ευρωπαϊκών χωρών, με εξαίρεση τη Γερμανία, το Βέλγιο, την Ολλανδία και τη Μ. Βρετανία. Ο φόρος εισοδήματος είναι υποχρεωτικός στις Σκανδιναβικές χώρες, όπου αποτελεί άλλωστε και το κύριο ίδιο έσοδο της Τ.Α. Αντίθετα, δεν είναι υποχρεωτικός στο Βέλγιο και την Πορτογαλία. Οι φόροι στα νομικά πρόσωπα είναι υποχρεωτικοί στο Βέλγιο και στη Γερμανία, όπως επίσης ο φόρος κληρονομιών στην Ισπανία.

Τέλος, ένα πολύ σημαντικό στοιχείο για το τοπικό φορολογικό σύστημα είναι η ύπαρξη αποτελεσματικών τοπικών εισπρακτικών μηχανισμών. Είναι γεγονός ότι

ορισμένους φόρους, για λόγους τεχνικούς και οικονομικών κλίμακας, είναι καλύτερο να τους διαχειρίζεται η κεντρική διοίκηση. Άλλοι όμως, όπως ο Φ.Α.Π. που έχουν καθαρά τοπικά χαρακτηριστικά, η διεθνής εμπειρία έχει αποδείξει ότι η διαχείριση τους σε τοπικό επίπεδο είναι περισσότερο αποδοτική και αποτελεσματική. Για να μπορέσει όμως ένας Ο.Τ.Α. να εισπράττει τοπικά φορολογικά έσοδα θα πρέπει να οργανώσει εισπρακτικούς μηχανισμούς. Σε αντίθετη περίπτωση αντιμετωπίζει μεγάλο διαχειριστικό κόστος το οποίο του περιορίζει τα έσοδα ή στη χειρότερη περίπτωση καταφεύγει σε κεντρικούς εισπρακτικούς μηχανισμούς και με αυτό τον τρόπο εκχωρεί ένα μέρος της οικονομικής του αυτοτέλειας.

Προτάσεις μεταφοράς κεντρικών φόρων στην Τ.Α.

Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή ώστε οι φόροι που πιθανόν θα μεταφερθούν από την κεντρική διοίκηση : α) να έχουν τοπικά χαρακτηριστικά και β) να μπορούν να εναρμονισθούν με το υπάρχον τοπικό φορολογικό σύστημα και κυρίως να προωθούν τις οικονομικές δυνατότητες και να αμβλύνουν τις δημοσιονομικές ανισότητες των Ο.Τ.Α.

Άρα οι φόροι αυτοί θα πρέπει να είναι δυναμικοί, με μικρό διαχειριστικό κόστος, να μην προκαλούν μεγάλες ανισότητες μεταξύ των Ο.Τ.Α. αλλά και αντιδράσεις των δημοτών και να εγγυώνται επάρκεια εσόδων που να καλύπτουν τις ανάγκες της τοπικής αυτοδιοίκησης για ένα βάθος χρόνου. Το ύψος και η επάρκεια των εσόδων βέβαια εξαρτώνται άμεσα από τις αρμοδιότητες που ασκεί ή θα ασκήσει στο μέλλον η Τ.Α.

Τέλος το προτεινόμενο φορολογικό σύστημα θα πρέπει να συνδεθεί με το σύστημα κατανομής των κεντρικών επιχορηγήσεων (Κ.Α.Π.). Η εφαρμογή των κριτηρίων της φορολογικής προσπάθειας και της δημοσιονομικής δυνατότητας στην κατανομή των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων προϋποθέτουν ολοκληρωμένη και συστηματική γνώση της απόδοσης και των επιπτώσεων του τοπικού φορολογικού συστήματος.

Η δημοσιονομική πολιτική της κεντρικής διοίκησης αφενός μεν προχωρά σε γενική αλλαγή του φορολογικού συστήματος αφετέρου δε επιδιώκει τον περιορισμό των φορολογικών συντελεστών σε ορισμένους βασικούς φόρους (φόρος εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων). Στα πλαίσια των γενικότερων φορολογικών αλλαγών είναι μία ευκαιρία στιγμή να ξεκινήσει η αναμόρφωση του τοπικού φορολογικού συστήματος.

Ι. Φόρος Ακίνητης Περιουσίας

Όλες σχεδόν οι ευρωπαϊκές Τ.Α. επιβάλλουν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο φόρο ακίνητης περιουσίας. Ο Φ.Α.Π. ιστορικά είναι ο πρώτος φόρος της ευρωπαϊκής Τ.Α. Ως φορολογική βάση του Φ.Α.Π. θεωρούνται οι οικοδομές (Βέλγιο, Ιρλανδία, Ολλανδία) ή οι οικοδομές και τα ακίνητα που δεν έχουν οικοδομηθεί (Λουξεμβούργο, Μ. Βρετανία, Αυστρία, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Πορτογαλία). Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, για τον υπολογισμό της φορολογικής βάσης, χρησιμοποιείται η «αντικειμενική αξία» ή «κτηματολογική αξία - εισόδημα» του ακινήτου. Σε ορισμένες χώρες ο καθορισμός της αξίας των ακινήτων γίνεται από ανεξάρτητες επιτροπές εμπειρογνομόνων σε συνεργασία με τους Ο.Τ.Α. (Ιρλανδία) ή από επιτροπές του δημοσίου που χρησιμοποιούν ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες (Βέλγιο, Γαλλία, Μ. Βρετανία). Οι εκτιμήσεις αυτές αναθεωρούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Η περιοδικότητα της εκτίμησης εξαρτάται από το κράτος π.χ. στην Ισπανία είναι ετήσια και στη Δανία διετής.

Το ότι ο Φ.Α.Π. είναι τόσο διαδεδομένος στα ευρωπαϊκά φορολογικά συστήματα της Τ.Α. οφείλεται στα έντονα «τοπικά χαρακτηριστικά» του, τα οποία είναι :

Η φορολογική του βάση δεν μπορεί να μετακινηθεί

Η ακίνητη περιουσία δεν είναι εύκολο να αποκρυβεί, ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο

Δεν προκαλεί φορολογικό ανταγωνισμό μεταξύ των ΟΤΑ
Η αποκεντρωμένη διαχείριση του είναι δυνατή με μικρό διαχειριστικό κόστος
Είναι πολύ εύκολος ο προϋπολογισμός των εσόδων του
Τα έργα υποδομής των ΟΤΑ επενεργούν θετικά στην αξία των ακινήτων. Ο Φ.Α.Π. ουσιαστικά είναι ένας τρόπος για να χρηματοδοτηθούν οι τοπικές δημόσιες δαπάνες από αυτούς - ιδιοκτήτες ακινήτων - που πρώτα και κύρια ωφελούνται.
Ως μειονεκτήματα του ΦΑΠ, από τη διεθνή εμπειρία, μπορούν να θεωρηθούν :
Η περιορισμένη του δυναμικότητα
Η εκτίμηση της φορολογικής βάσης είναι πολύ δύσκολη, ιδιαίτερα σε χώρες που δεν έχουν εθνικό κτηματολόγιο
Είναι ιδιαίτερα ανελαστικός φόρος
Τέλος, ο ΦΑΠ είναι ένας φόρος, από την άποψη της φορολογικής δικαιοσύνης, «αδιάφορος» και οι δυνατότητες αναδιανεμητικής πολιτικής είναι πολύ περιορισμένες
Η μέχρι τώρα εμπειρία έδειξε ότι η θεσμοθέτηση φόρου ακίνητης περιουσίας απαιτεί ιδιαίτερη μελέτη και προσοχή σε μία χώρα όπως η Ελλάδα χωρίς κτηματολόγιο. Η δημιουργία ενός Φ.Α.Π. που θα ανήκει στην Τ.Α., θα πρέπει να συνοδευτεί :

II. Φόρος Εισοδήματος

Για να μπορέσουν οι ευρωπαϊκοί Ο.Τ.Α. να ξεπεράσουν τα μειονεκτήματα του Φ.Α.Π. και κυρίως την έλλειψη δυναμικότητας και ελαστικότητας, οδηγήθηκαν πολύ συχνά στη θέσπιση φόρων εισοδήματος. Οι φόροι αυτοί καλύπτουν σε ορισμένες χώρες (Σουηδία, Νορβηγία) την πλειοψηφία των φορολογικών τους εσόδων, ενώ σε άλλες (Λουξεμβούργο, Γερμανία, Πορτογαλία) αποτελούν το μεγαλύτερο και δυναμικότερο τοπικό φόρο.

Σε δύο μορφές συναντάται ο φόρος εισοδήματος στην ευρωπαϊκή Τ.Α. είτε με την μορφή πρόσθετου φόρου, είτε με την μορφή ανεξάρτητου από την Κεντρική Διοίκηση φόρου.

Η συμμετοχή των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. στο ΦΕΦΝΠ θεσμοθετήθηκε με το Ν.1828/89. Ο φόρος εισοδήματος όμως χρησιμοποιείται απλώς ως το χρηματοδοτικό μέσο των κρατικών επιχορηγήσεων. Καθορίζεται η φορολογική του βάση και οι φορολογικοί συντελεστές, ενώ βεβαιώνεται και εισπράττεται από την κεντρική κυβέρνηση.

Ο ΦΕΦΝΠ στην Ελλάδα παρουσιάζει μεγάλη εισοδηματική ελαστικότητα, αλλά τα έσοδά του έχουν μεγάλη χωρική συγκέντρωση. Επικεντρώνονται κυρίως στα δύο μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα, Αθήνας και Θεσσαλονίκης.

Σε περίπτωση που η Τ.Α. συμμετάσχει στον φόρο εισοδήματος θα πρέπει:

- α) Να αναλάβει το σύνολο ή μέρος του φόρου εισοδήματος από οικοδομές
- β) Να εξασφαλίσει τη φορολογική της εξουσία. Για τους λόγους αυτούς, θα ήταν προτιμότερη η συμμετοχή της στο ΦΕΦΝΠ με ένα ποσοστό που θα κυμαίνεται σε ένα

διάστημα εμπιστοσύνης και το ποσοστό αυτό θα μπορούσε να το διαχειριστεί σε τοπικό επίπεδο (επίπεδο ΔΟΥ).

γ) Να προβλεφθούν μηχανισμοί αναδιανομής. Το 80% των εισπραχθέντων να παραμένει στους Ο.Τ.Α. και το 20% να εντάσσεται στους Κ.Α.Π.

δ) Η βεβαίωση να πραγματοποιείται από τους κεντρικούς μηχανισμούς, η είσπραξη από το τραπεζικό σύστημα και ο φορολογικός έλεγχος από διαδημοτικές δομές.

Κρατικές επιχορηγήσεις

Οι στόχοι των κρατικών επιχορηγήσεων προς τους Ο.Τ.Α. είναι προσαρμοσμένοι στις οικονομικές λειτουργίες της τοπικής αυτοδιοίκησης και είναι δυνατό να ταξινομηθούν σε τρεις βασικές κατηγορίες : α) εξισορρόπηση των εισοδηματικών διαφορών, β) αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκύπτουν κατά την παραγωγή και παροχή των τοπικών δημόσιων αγαθών (Τ.Δ.Α.) από εξωτερικές οικονομίες ή επιβαρύνσεις και γ) ενθάρρυνση της παροχής ορισμένων Τ.Δ.Α.

Περιορισμός των εισοδηματικών διαφορών

Οι δυνατότητες και η ικανότητα να αντλούνται ίδια έσοδα από την τοπική κοινωνία και οικονομία διαφέρει από τον ένα Ο.Τ.Α. στον άλλο. Αποτέλεσμα των διαφορών αυτών είναι να διαμορφώνονται “αδικίες” οι οποίες έχουν σχέση με τον τόπο διαμονής των πολιτών. Δύο πολίτες δηλαδή που έχουν το ίδιο εισόδημα, τις ίδιες ανάγκες και πληρώνουν τους ίδιους φόρους μπορούν να απολαμβάνουν διαφορετικής ποιότητας και ποσότητας υπηρεσίες, γιατί κατοικούν σε Ο.Τ.Α. με διαφορετικές δημοσιονομικές δυνατότητες. Ο Ο.Τ.Α. με τις μεγαλύτερες δυνατότητες έχει την δυνατότητα να προσφέρει περισσότερα και καλύτερα τοπικά δημόσια αγαθά. Για να μπορέσει ο «φτωχός» δήμος να προσφέρει ανάλογες, με τον πλούσιο δήμο, υπηρεσίες θα πρέπει να καταβάλλει πολύ μεγαλύτερη φορολογική προσπάθεια.

Η λύση που θα μπορούσε να δοθεί στο πρόβλημα αυτό είναι μία επιχορήγηση από το κράτος, που θα έχει ως στόχο τον περιορισμό της φορολογικής προσπάθειας του φτωχού δήμου στο επίπεδο του πλούσιου. Ο καλύτερος τρόπος για να αμβλυνθούν οι δημοσιονομικές ανισότητες είναι η παροχή γενικών επιχορηγήσεων οι οποίες έχουν, ως άμεσο αποτέλεσμα, την αύξηση του εισοδήματος των φτωχών Ο.Τ.Α.

Αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκύπτουν από τις εξωτερικές οικονομίες ή επιβαρύνσεις

Ο δεύτερος στόχος των κρατικών επιχορηγήσεων προς τους Ο.Τ.Α. έχει δύο συνιστώσες, εκείνη που αφορά την διάχυση του οφέλους και εκείνη που αφορά την διάχυση του κόστους :

α) Διάχυση του οφέλους των Τ.Δ.Α.

Η διάχυση αυτή εντοπίζεται όταν οι πολίτες ενός Ο.Τ.Α. απολαμβάνουν ένα Τ.Δ.Α. που προσφέρεται από άλλον Ο.Τ.Α., χωρίς να συμμετέχουν στο κόστος παραγωγής και παροχής του. Η διάχυση του οφέλους μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο μορφές :

α) Με την διάχυση των υπηρεσιών ενός Τ.Δ.Α. έξω από τα διοικητικά όρια του Ο.Τ.Α.. Αν για παράδειγμα ένας δήμος δημιουργήσει ένα πάρκο, τα οφέλη θα τα απολαμβάνουν και οι κάτοικοι των γύρω δήμων, ανεξάρτητα από το αν συμμετείχαν στην χρηματοδότηση του. Ο βαθμός που οι υπηρεσίες ενός Τ.Δ.Α. καταναλώνονται από τους δημότες άλλων Ο.Τ.Α., εξαρτάται από την κατοικία τους, την συχνότητα χρήσης του και τον συντελεστή "κορεσμού".

β) Με την μετακίνηση πολιτών από τον ένα Ο.Τ.Α. στον άλλο και τη χρήση των δημοτικών υπηρεσιών, χωρίς καθόλου ή με ελάχιστη συμμετοχή στα έξοδα. Μπορεί οι μετακινήσεις να είναι καθημερινές για λόγους επαγγελματικούς ή εκπαιδευτικούς, εβδομαδιαίες για αγορές ή διασκέδαση και ετήσιες για διακοπές.

Παρατηρείται δηλαδή ότι ένα ποσοστό των Τ.Δ.Α., που η παραγωγή τους έχει χρηματοδοτηθεί από την τοπική κοινωνία, διαχέεται σε πολίτες άλλων περιοχών που

δεν έχουν συμμετάσχει καθόλου στο κόστος παροχής των αγαθών αυτών. Επειδή στα Τ.Δ.Α. δεν μπορεί να λειτουργήσει η αρχή του αποκλεισμού, ως καλύτερος τρόπος θεωρείται η κρατική παρέμβαση.

Ο προσδιορισμός του ποσοστού των Τ.Δ.Α. που διαχέεται είναι μία διαδικασία πολύπλοκη και δύσκολη. Ως μέτρο για τον, κατά προσέγγιση, υπολογισμό της διάχυσης χρησιμοποιείται ο αριθμός των μετακινουμένων. Η πλέον διαδεδομένη πρακτική είναι να συμπεριλαμβάνεται στα κριτήρια κατανομής των γενικών επιχορηγήσεων η παράμετρος της διοικητικής θέσης του Ο.Τ.Α.

β) Διάχυση του κόστους

Διάχυση του κόστους παρατηρείται όταν ένας φορολογούμενος συμμετέχει στο κόστος παραγωγής Τ.Δ.Α., χωρίς να έχει την δυνατότητα χρησιμοποίησής τους. Διάχυση του κόστους μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορους τρόπους. π.χ. να επιβληθεί στην παραγωγή ή διακίνηση προϊόντων ή υπηρεσιών ένας τοπικός φόρος, π.χ. φόρος επιτηδεύματος, ο οποίος ενσωματώνεται στο κόστος τους. Το αποτέλεσμα είναι ότι όποιος καταναλώνει το προϊόν αυτό, συμμετέχει στην χρηματοδότηση των Τ.Δ.Α. του Ο.Τ.Α. που επιβάλλει τον φόρο.

Ως καλύτερη λύση στο πρόβλημα της διάχυσης του κόστους έχουν επιλεγεί οι κρατικές επιχορηγήσεις, με κριτήριο τις διαφορές που παρατηρούνται στους Ο.Τ.Α., όσον αφορά τις δημοσιονομικές τους δυνατότητες και τη φορολογική προσπάθεια που καταβάλουν.

Ενθάρρυνση της παροχής Τοπικών Δημόσιων Αγαθών

Ο τρίτος στόχος των κρατικών επιχορηγήσεων είναι η ενθάρρυνση στην παραγωγή και παροχή ορισμένων Τ.Δ.Α., αλλά και ο καθορισμός ιεράρχησης και προτεραιοτήτων στην προσφορά τους. Οι βασικοί λόγοι που μπορούν να οδηγήσουν την κεντρική διοίκηση να ενθαρρύνει τους Ο.Τ.Α. στην παροχή μίας υπηρεσίας, σε ορισμένη ποσότητα και ποιότητα, είναι δύο :

α) Λόγοι που έχουν να κάνουν με την σχέση συμπληρωματικότητας ή υποκατάστασης που πολλές φορές έχουν τα αγαθά και οι υπηρεσίες που προσφέρονται από τους Ο.Τ.Α. με αντίστοιχα αγαθά και υπηρεσίες ανώτερων διοικητικά βαθμίδων.

β) Το κοινωνικό σύνολο για λόγους ηθικούς, κοινωνικούς, πολιτισμικούς δεν δέχεται ορισμένες από τις υπηρεσίες που προσφέρονται από την ΤΑ, όπως υγεία, παιδεία, αστυνόμευση, να παρέχονται κάτω από ένα επίπεδο. Εξάλλου, ένα χαμηλό επίπεδο αυτών των υπηρεσιών δημιουργεί προβλήματα μετακίνησης πληθυσμών, οικονομικών ανισορροπιών, μείωσης της παραγωγικότητας κ.λπ.

Υπάρχει περίπτωση ένας Ο.Τ.Α. να μην μπορεί να προσφέρει το ελάχιστο επίπεδο των υπηρεσιών αυτών, γιατί δεν έχει τις οικονομικές δυνατότητες. Στην περίπτωση αυτή η διορθωτική παρέμβαση των επιχορηγήσεων είναι επιβεβλημένη. Το πρόβλημα που προκύπτει είναι εάν η οικονομική δυσπραγία του Ο.Τ.Α. είναι γενική, δεν μπορεί δηλαδή να προσφέρει ούτε τις από το νόμο «συμβατικές» του υποχρεώσεις ή περιορίζεται στην παροχή ορισμένων Τ.Δ.Α.

Στην πρώτη περίπτωση ως καλύτερη λύση προβάλλει η παροχή γενικών επιχορηγήσεων. Οι γενικές επιχορηγήσεις αυξάνουν το εισόδημα του Ο.Τ.Α. και κατ' αυτό τον τρόπο του δίνουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τις οικονομικές του αδυναμίες Αντίθετα, στη δεύτερη περίπτωση η χορήγηση ειδικών επιχορηγήσεων είναι πολύ περισσότερο αποτελεσματική.

4. Οικονομική – Νομισματική Ένωση και Τοπική Αυτοδιοίκηση

Όπως είναι γνωστό, δύο από τα κριτήρια του «Μάαστριχτ» είναι ο περιορισμός του ελλείμματος στο 3% του ΑΕΠ και του δημοσίου χρέους στο 60% του ΑΕΠ. Η προσπάθεια για την εκπλήρωση των κριτηρίων αυτών απαιτεί δημοσιονομική

πειθαρχία. Με άλλα λόγια απαιτείται αύξηση των εσόδων και περιορισμός των δημοσίων δαπανών.

Παράλληλα, παρατηρείται μία σημαντική αποκέντρωση αρμοδιοτήτων σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αποκέντρωση αυτή αιτιολογείται αφενός μεν από την ανάγκη ελάφρυνσης του κρατικού προϋπολογισμού, αφετέρου δε από το επιχείρημα ότι οι σύγχρονες ανάγκες, σε υπηρεσίες κοινωνικής αλληλεγγύης και περιβαλλοντικής προστασίας, είναι πολύ πιο αποτελεσματικές όταν παρέχονται από τους Ο.Τ.Α..

Ένα επίσης σημαντικό ερώτημα που τίθεται στις Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις αλλά και στους Ο.Τ.Α. είναι το πώς κατανέμεται στους διάφορους τομείς του δημόσιου τομέα, η στοχοθεσία του «Μάαστριχτ»; Πως δηλαδή ο περιορισμός του ελλείμματος και του δημόσιου χρέους μεταφράζεται στα τοπικά δημόσια οικονομικά και ποιες επιπτώσεις έχει στην διαμόρφωση των προϋπολογισμών των Ο.Τ.Α. Τι ρόλο θα παίξουν, σε αυτή την περίπτωση οι κρατικές επιχορηγήσεις ;

Είναι φανερό ότι η απάντηση που δίνουν τα κράτη μέλη της Ε.Ε. στα ερωτήματα αυτά δεν είναι ενιαία. Μπορούν όμως να διατυπωθούν δύο γενικές κατευθύνσεις : α) παρατηρείται μία σχετική στασιμότητα των επιχορηγήσεων και μία αύξηση των ιδίων εσόδων των Ο.Τ.Α. και β) εφαρμόζεται πολιτική «ολοκληρωμένης παρέμβασης» του δημόσιου τομέα. Γίνεται δηλαδή προσπάθεια να ενταχθούν οι Ο.Τ.Α. σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα και να συντονίσουν τις πολιτικές και τις δράσεις τους με το υπόλοιπο δημόσιο.

Η επιλογή στήριξης της Τ.Α. σε ίδιους πόρους δεν σημαίνει απλώς την μεταφορά ή θεσμοθέτηση φορολογικών εσόδων, αλλά τάση «ενηλικίωσης» και απεξάρτησης της από την κρατική κηδεμονία. Το φαινόμενο αυτό δεν παρατηρείται ομοιόμορφα σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. Σε όλες όμως σχεδόν, λόγω του ιδιαίτερου βάρους και της δυναμικής που έχουν τα ίδια έσοδα, το κριτήριο της δημοσιονομικής δυνατότητας και της φορολογικής προσπάθειας αποτελεί όλο και περισσότερο ένα από τα βασικά κριτήρια κατανομής των κρατικών επιχορηγήσεων προς τους Ο.Τ.Α.

Η ολοκληρωμένη παρέμβαση του δημόσιου τομέα πρακτικά για την Τ.Α. σημαίνει ένα πράγμα : μεγαλύτερος έλεγχος της κεντρικής διοίκησης στα οικονομικά των Ο.Τ.Α.. Ο έλεγχος αυτός έχει να κάνει περισσότερο με κανόνες οικονομικής διαχείρισης και λειτουργίας. Στην Αυστρία, Ιταλία, Νορβηγία απαγορεύεται π.χ. να χρηματοδοτηθούν τρέχοντα έξοδα με δανεισμό. Στη Γαλλία ο τοπικός προϋπολογισμός ελέγχεται από μία περιφερειακή δικαστική αρχή και σε περίπτωση που εμφανίσει αποκλίσεις μεγαλύτερες του 5% ή 10% ανάλογα με το πληθυσμιακό μέγεθος του Ο.Τ.Α., η δημοτική αρχή καλείται να δώσει εξηγήσεις.

Μία τάση επίσης που φαίνεται να επικρατεί στα περισσότερα Ευρωπαϊκά κράτη είναι η διαμόρφωση των προϋπολογισμών των Ο.Τ.Α. με δομή ανάλογη του κεντρικού προϋπολογισμού. Ο τοπικός προϋπολογισμός δηλαδή χωρίζεται σε τακτικό και δημοσίων επενδύσεων. Κατά συνέπεια δημιουργείται μία «νέα» κατηγοριοποίηση των επιχορηγήσεων, σε αυτές για τις τρέχουσες δαπάνες και επιχορηγήσεις κεφαλαίου. Πολιτικές επίσης που συζητούνται σε αυτά τα πλαίσια είναι α) η επέκταση ή η διαμόρφωση ενός μακροχρόνιου (2 έως 5 ετών) προϋπολογισμού των Ο.Τ.Α. β) η ευρεία χρήση αξιολόγησης με την μέθοδο του κόστους / οφέλους, γ) η στροφή προς τη χρηματοδότηση της αποτελεσματικότητας.

Οι πόροι των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α.

Οι πόροι των δήμων, από οικονομική άποψη, ταξινομούνται σε τέσσερις κατηγορίες :
Ίδια έσοδα από φόρους, τέλη, δικαιώματα, εισφορές (τοπικό φορολογικό σύστημα)
Ίδια έσοδα από αξιοποίηση τοπικών πόρων

Επιχορηγήσεις, γενικές και ειδικές, από την κεντρική, την περιφερειακή διοίκηση και την Ευρωπαϊκή Ένωση

Δάνεια από πιστωτικά ιδρύματα, αξιοποίηση χρηματοοικονομικών εργαλείων
Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά τα κυριότερα, με κριτήριο τη συμβολή τους στα συνολικά έσοδα των Ο.Τ.Α.

Φόροι, τέλη, δικαιώματα, εισφορές

Τα έσοδα αυτά συμβάλλουν σημαντικά στην οικονομική αυτοδυναμία των Ο.Τ.Α., επειδή το ύψος τους εξαρτάται από την αποφασιστικότητα των αιρετών οργάνων να τα επιβάλουν και από την ικανότητα των οικονομικών υπηρεσιών να τα βεβαιώσουν και να τα εισπράξουν. Σε όσους δήμους τα έσοδα αυτά υπερβαίνουν το 50% των συνολικών τους εσόδων, παρατηρείται υψηλό ποσοστό αυτοχρηματοδότησης κυρίως των λειτουργικών δαπανών, αλλά και υπολογισιμοί τμήματος των επενδύσεων τους.

1. Τέλος καθαριότητας και φωτισμού

Το τέλος αυτό επιβάλλεται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, για την κάλυψη των δαπανών παροχής υπηρεσιών καθαριότητας και φωτισμού, καθώς και κάθε άλλης δαπάνης από παγίως παρεχόμενες δημοτικές υπηρεσίες ανταποδοτικού χαρακτήρα.

Ο προσδιορισμός των λοιπών πάγιων υπηρεσιών (άλλων δαπανών) αποτελεί σημαντικό ζήτημα. Οποσδήποτε πάντως δεν υπάρχει αποκλειστική υποχρέωση χρηματοδότησης μόνον υπηρεσιών καθαριότητας και φωτισμού από τις εισπράξεις του τέλους αυτού.

Υπάρχει αντίθετα η νομική αναγκαιότητα αλλά και η προφανής οικονομική σκοπιμότητα να διερευνηθεί το ζήτημα, να προσδιορισθεί ο χαρακτήρας των κάθε είδους παγίως παρεχομένων στους πολίτες υπηρεσιών, να εκτιμηθεί η ανταποδοτικότητα και τα αντίστοιχα οικονομικά μεγέθη κάθε μίας και να διαμορφωθεί το τελικά πληρωτέο από τους πολίτες ποσό, ώστε να προσδιοριστεί το τέλος στο κατάλληλο ύψος,

Το τέλος καθαριότητας και φωτισμού καταβάλλεται υποχρεωτικά από όλους τους κατοίκους και επαγγελματίες του δήμου, ανεξάρτητα αν κάνουν πράγματι χρήση της σχετικής υπηρεσίας, (π.χ. κλειστά διαμερίσματα) με το σκεπτικό ότι ο Δήμος έχει μονίμως διαθέσιμη την υποδομή για αυτήν και ότι το τέλος δεν αφορά μόνο την αποκομιδή των οικιακών απορριμμάτων, αλλά και τον καθαρισμό και φωτισμό των κοινοχρήστων χώρων. Το δημοτικό συμβούλιο πάντως, μπορεί να ορίζει μειωμένο συντελεστή για όσο διάστημα ορισμένα ακίνητα παραμένουν κλειστά.

α) Επιβολή του τέλους

Η απόφαση λαμβάνεται το μήνα Οκτώβριο, κοινοποιείται στη Δ.Ε.Η. μέχρι 30 Νοεμβρίου και αρχίζει να εφαρμόζεται από την 1η Ιανουαρίου του επόμενου έτους. Το τέλος πρέπει να καλύπτει υποχρεωτικά όλες τις δαπάνες της υπηρεσίας ή των υπηρεσιών που εξυπηρετούνται από αυτό. Δεν είναι απαραίτητο να αντιστοιχούν σε ορισμένο τμήμα του προϋπολογισμού, αφού π.χ. δαπάνες της υπηρεσίας καθαριότητας μπορεί να περιέχονται στους Κ.Α. των πληρωμών για δάνεια, εισφορές, ασφάλιστρα κλπ. Η συμμετοχή της υπηρεσίας καθαριότητας στις λοιπές λειτουργικές δαπάνες πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον το 20% και ορίζεται με απόφαση του Δ.Σ. Παράλειψη του συμβουλίου να ορίσει το τέλος στο προσηκόν ύψος, συνιστά βαρεία παράβαση καθήκοντος και επισύρει κατά των μελών του τις κυρώσεις των άρθρων 184 - 189 του Δ.Κ.Κ.

Το Δ.Σ. μπορεί να κλιμακώσει τους συντελεστές μέχρι 7 κατηγορίες, ανάλογα με τις παρεχόμενες υπηρεσίες, με τον περιορισμό ότι η διαφορά μεταξύ της πρώτης και τελευταίας κατηγορίας δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη του πενταπλάσιου :

Συντελεστής	ΧΡΗΣΕΙΣ ΣΤΕΓΑΣΜΕΝΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ
-------------	------------------------------

A	Στεγασμένοι χώροι για χρήση κατοικιών & εγκαταστάσεων φιλανθρωπικών ή νοσηλευτικών ιδρυμάτων, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, με εξαίρεση τις ιδιωτικές κλινικές.
B	
Γ	Στεγασμένοι χώροι άλλης χρήσης. Το εμβαδόν πάνω από 1.000 και μέχρι 6.000 τ.μ. μπορεί να οριστεί μειωμένο. Για το πέραν των 6.000 τ. μ. εμβαδόν, ο συντελεστής δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από το 60% του ισχύοντος για τα 1.000 τ.μ.
Δ	
E	
Z	
H	
Συντελεστής	ΧΡΗΣΕΙΣ ΜΗ ΣΤΕΓΑΣΜΕΝΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ (δυνητικά)
A	Μη στεγασμένοι χώροι άλλης χρήσης
B	Μη στεγασμένοι χώροι άλλης χρήσης με εμβαδόν 1.000 - 6.000 τ.μ. Για το πέραν των 6.000 τ.μ. εμβαδόν, ο συντελεστής δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από το 30% του ισχύοντος για τα 1.000 τ.μ.

Επειδή η ΔΕΗ αποδέχεται μόνο δύο συντελεστές, αν το Δ.Σ. καθορίσει περισσότερους, αναγκαστικά θα προσδιοριστεί πλασματικό εμβαδόν, το οποίο πολλαπλασιαζόμενο με τον ενιαίο συντελεστή θα αποδώσει τέλος ίσο με αυτό που θα απέδιδε το πραγματικό εμβαδόν με το συντελεστή της κατηγορίας.

Η εύρεση του πλασματικού εμβαδού, μπορεί να γίνει με τον τύπο : $Eπ = (E * σ) / Σ$
 $Eπ$ = πλασματικό εμβαδόν, E = πραγματικό εμβαδόν, $σ$ = ο συντελεστής της κατηγορίας που όρισε το Δ.Σ., $Σ$ = ο συντελεστής που θα χρεώσει η ΔΕΗ το ακίνητο
Όταν το Δ.Σ. καθορίσει διαφορετικούς συντελεστές για χώρους άλλων χρήσεων μεγαλύτερους των 1.000 τ.μ., τότε θα ληφθεί υπόψη και αυτή η διαφοροποίηση, δηλαδή :

$$Eπ = (E1 \times \sigma1) + (E2 \times \sigma2) + (E3 \times \sigma3) + (E4 \times \sigma4) + \dots / \Sigma$$

Όπου $E1, E2, E3, E4$, το πραγματικό εμβαδόν κάθε κλίμακας και $\sigma1, \sigma2, \sigma3, \sigma4$ ο συντελεστής της κατηγορίας που όρισε το συμβούλιο.

β) Βεβαίωση και είσπραξη του τέλους

Υπόχρεος για την καταβολή των τελών καθαριότητας και φωτισμού είναι ο καταναλωτής του ηλεκτρικού ρεύματος στο όνομα του οποίου εκδίδονται οι λογαριασμοί της Δ.Ε.Η.

Η βεβαίωση συντελείται με την εγγραφή του υπόχρεου στον κατάλογο της Δ.Ε.Η. και δεν απαιτείται σύνταξη βεβαιωτικού καταλόγου από τον δήμο.

Ο δήμος μπορεί να συντάξει κατ' εξαίρεση βεβαιωτικό κατάλογο στις περιπτώσεις των μη ηλεκτροδοτούμενων ακινήτων, της διακοπής της ηλεκτροδότησης και διαγραφής του καταναλωτή από τους καταλόγους της ΔΕΗ, της διαδοχής του οφειλέτη στη χρήση του ακινήτου από τρίτο και της βεβαίωσης του τέλους σε βάρος του κυρίου ή του νομέα του ακινήτου.

Η Δ.Ε.Η. συνεισπράττει το τέλος μαζί με τους λογαριασμούς κατανάλωσης ρεύματος ανά δίμηνο και το αποδίδει στους δήμους, με βάση σχετική εκκαθάριση, μέσα στον τρίτο μήνα από την λήξη του μήνα στον οποίο αναφέρονται οι λογαριασμοί.

Η Δ.Ε.Η. μπορεί να χορηγεί προκαταβολές στους δήμους.

Επίσης η Δ.Ε.Η. προκειμένου να αντιμετωπίσει τις δαπάνες είσπραξης του τέλους παρακρατά ποσοστό 2% επί των εισπράξεων και 18% ΦΠΑ στο ποσοστό αυτό.

Δικαιούται επίσης να παρακρατεί τις ληξιπρόθεσμες οφειλές των δήμων από την κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος.

Μία ειδική περίπτωση αφορά τις υπηρεσίες καθαριότητας που παρέχουν οι Ο.Τ.Α. στους Οργανισμούς Λιμένων, τώρα πλέον ανώνυμες εταιρείες και στα Λιμενικά Ταμεία. Οι υπηρεσίες αυτές καλύπτονται με ετήσιες επιχορηγήσεις των αντίστοιχων φορέων και όχι με τέλη καθαριότητας.

2. Φόρος ηλεκτροδοτούμενων χώρων

Ο φόρος αυτός επιβάλλεται σε όλους τους στεγασμένους ή μη στεγασμένους χώρους που ηλεκτροδοτούνται από τη Δ.Ε.Η. (οικιακοί, εμπορικοί, βιομηχανικοί καταναλωτές, αλλά όχι οι αγροτικές χρήσεις).

Το δημοτικό συμβούλιο ορίζει τον συντελεστή του φόρου που κυμαίνεται από 0,02 € μέχρι 0,07 € ανάτ.μ. στεγασμένου χώρου, ενώ στους μη στεγασμένους χώρους επιβάλλεται ο μισός. Ο συντελεστής είναι δυνατό να αυξάνεται μέχρι 20% ετησίως, με επιπλέον αύξηση 25% προκειμένου το αντίστοιχο ποσό να διατίθεται αποκλειστικά για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών των σχολείων. Το ποσό του φόρου προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό των τ.μ. του χώρου επί τον συντελεστή. Υπόχρεος για την καταβολή των τελών καθαριότητας και φωτισμού είναι ο καταναλωτής του ηλεκτρικού ρεύματος στο όνομα του οποίου εκδίδονται οι λογαριασμοί της Δ.Ε.Η. Η βεβαίωση συντελείται με την εγγραφή του υπόχρεου στον κατάλογο της Δ.Ε.Η. και ο δήμος συντάσσει βεβαιωτικό κατάλογο για τις περιπτώσεις των μη ηλεκτροδοτούμενων ακινήτων, της διακοπής της ηλεκτροδότησης και διαγραφής του καταναλωτή από τους καταλόγους της ΔΕΗ, της διαδοχής του οφειλέτη στη χρήση του ακινήτου από τρίτο και της βεβαίωσης του τέλους σε βάρος του κυρίου ή του νομέα του χώρου.

Ο φόρος αυτός εισπράττεται μαζί με το ανταποδοτικό τέλος καθαριότητας και φωτισμού και ισχύουν όμοιες διαδικασίες επιβολής, βεβαίωσης και εισπράξης (ημερομηνίες υποβολής στην Δ.Ε.Η., πραγματικό - πλασματικό εμβαδόν λόγω ενιαίου συντελεστή, ημερομηνίες αποδόσεων από τη Δ.Ε.Η. και ποσοστά κρατήσεων κλπ).

3. Τέλος ακίνητης περιουσίας

Το τέλος αυτό υπολογίζεται επί της αξίας της ακίνητης περιουσίας που βρίσκεται στην διοικητική περιφέρεια κάθε Ο.Τ.Α. και επιβάλλεται :

α) Στα πάσης φύσεως ακίνητα (και οικοπέδα) που βρίσκονται εντός εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή εντός των ορίων οικισμών υφισταμένων προ του έτους 1923 ή εντός ορίων οικισμών με πληθυσμό κάτω από 2.000 κατοίκους.

β) Στα κάθε είδους κτίσματα που βρίσκονται εκτός εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή εκτός ορίων οικισμών υφισταμένων προ του έτους 1923 ή εκτός ορίων οικισμών με πληθυσμό κάτω από 2.000 κατοίκους.

Ο συντελεστής του τέλους κυμαίνεται από 0,025% μέχρι 0,035% και καθορίζεται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται μέχρι 31 Οκτωβρίου και κοινοποιείται στην ΔΕΗ μέχρι 30 Νοεμβρίου.

Το τέλος βαρύνει, τον κύριο, τον επικαρπωτή ή τον νομέα του ακινήτου. Σε περίπτωση συνιδιοκτησίας, το ποσό του τέλους υπολογίζεται αναλογικά.

Για τα ακίνητα που ηλεκτροδοτούνται, το ΤΑΠ εισπράττεται από την ΔΕΗ μαζί με τους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος. Η ΔΕΗ αποδίδει στον δήμο το 85% των εισπράξεων (το 15% παρακρατείται και κατανέμεται στους Ο.Τ.Α. με κριτήρια που καθορίζει ο ΥΠΕΣΔΔΑ, μετά από πρόταση της ΚΕΔΚΕ). Επίσης η ΔΕΗ παρακρατεί ποσοστό 2% επί των εισπράξεων και 18% ΦΠΑ στο ποσοστό αυτό. Για τα ακίνητα που ηλεκτροδοτούνται για πρώτη φορά, η ΔΕΗ αρχίζει να εισπράττει το τέλος από την 1η Ιανουαρίου του επόμενου έτους.

Η βεβαίωση του ΤΑΠ συντελείται με την εγγραφή στους καταλόγους της ΔΕΗ και δεν απαιτείται σύνταξη βεβαιωτικού καταλόγου.

Για τα μη ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα η βεβαίωση του τέλους γίνεται με βεβαιωτικούς καταλόγους που συντάσσονται με βάση τις υποβληθείσες δηλώσεις ή με στοιχεία που είναι γνωστά στον δήμο. Οφειλές κάτω των 0,88 € δεν λαμβάνονται υπόψη και δεν καταχωρούνται στον κατάλογο.

Τα έσοδα από το ΤΑΠ διατίθενται υποχρεωτικά, σε ποσοστό 50% τουλάχιστον, για την εκτέλεση έργων, καταβολή αποζημιώσεων ρυμοτομούμενων ή απαλλοτριούμενων ακινήτων και αγορά ακινήτων (ειδικευμένο έσοδο).

α) Διαδικασίες επιβολής : ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα

Απόφαση του δημοτικού συμβουλίου για το ύψος του συντελεστή (0,025%-0,035%). Δήλωση του υπόχρεου στον δήμο (έγινε μαζική υποβολή δηλώσεων το 1994 – 1995). Ο δήμος αποστέλλει στην ΔΕΗ κατάσταση ή δισκέτα με τα απαιτούμενα στοιχεία για τα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα.

Απόδοση του τέλους κάθε μήνα από την ΔΕΗ στο δήμο. Δυνατότητα ελέγχου από την αρμόδια υπηρεσία του δήμου.

Σε περίπτωση μη υποβολής ή υποβολής εκπρόθεσμης ή ανακριβούς δήλωσης, επιβάλλεται πρόστιμο, με απόφαση του δημάρχου σε βάρος του υπόχρεου, διπλάσιο του οφειλόμενου τέλους που αντιστοιχεί στο ακίνητο ή στο μη δηλωθέν τμήμα του. Σε περίπτωση που δεν καταβληθεί το τέλος, η ΔΕΗ διακόπτει την ηλεκτροδότηση. Αν δεν ζητηθεί η επανασύνδεση, η ΔΕΗ διαγράφει τον υπόχρεο - καταναλωτή και το γνωστοποιεί στο δήμο, προκειμένου να επιμεληθεί ο ίδιος της είσπραξης.

β) Διαδικασίες επιβολής : μη ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα

Απόφαση του δημοτικού συμβουλίου για το ύψος του συντελεστή

Δηλώσεις των υπόχρεων στον δήμο

Σύνταξη βεβαιωτικού καταλόγου για τα μη ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα

Εφαρμογή διαδικασιών είσπραξης δημοσίων εσόδων.

Εντοπισμός υπόχρεων που είτε δεν υπέβαλλαν δήλωση είτε δεν πλήρωσαν το τέλος Έκθεση ελέγχου του αρμοδίου υπαλλήλου του δήμου

Σε περίπτωση μη υποβολής ή υποβολής εκπρόθεσμης ή ανακριβούς δήλωσης, επιβάλλεται πρόστιμο, με απόφαση του δημάρχου σε βάρος του υπόχρεου, διπλάσιο του οφειλόμενου τέλους που αντιστοιχεί στο ακίνητο ή στο μη δηλωθέν τμήμα του.

Οι αποφάσεις του δημάρχου, με αντίγραφο της έκθεσης ελέγχου, κοινοποιούνται στους υπόχρεους που δικαιούνται να ασκήσουν τα προβλεπόμενα ένδικα μέσα.

Σε κάθε περίπτωση μεταβίβασης της κυριότητας των ακινήτων, οι πωλητές υποχρεούνται να προσκομίζουν στον συμβολαιογράφο βεβαίωση του δήμου ότι δεν οφείλεται τέλος ακίνητης περιουσίας, γιατί διαφορετικά το συμβόλαιο μεταβίβασης είναι άκυρο.

Ο φόρος ηλεκτροδοτούμενων χώρων και το τέλος ακίνητης περιουσίας αποτελούν, παρά τις ονομασίες τους, γνήσιους φόρους επί της περιουσίας. Το τέλος καθαριότητας και φωτισμού, ενώ αποτελεί ανταποδοτικό τέλος, επιβάλλεται σε φορολογική βάση που του δίνει τον ίδιο χαρακτηρισμό. Στο πλαίσιο των εισηγήσεων που έχουν κατατεθεί τα τελευταία χρόνια, έχουν υποβληθεί προτάσεις για ενοποίηση των δύο πρώτων.

4. Τέλος χρήσης κοινοχρήστων χώρων

Ως κοινόχρηστοι χώροι θεωρούνται τα πεζοδρόμια, οι οδοί, οι πλατείες, οι παραλίες κλπ καθώς και το δάπεδο χώρων μεταξύ της θέσης των προσόψεων των ισογείων των οικοδομών και των εγκεκριμένων οικοδομικών γραμμών που αποτελούν προεκτάσεις των πεζοδρομίων και έχουν αφεθεί σε κοινή χρήση.

Οι κοινόχρηστοι χώροι, των οποίων επιτρέπεται η παραχώρηση της χρήσης, καθορίζονται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, που αναρτάται στο δημαρχείο

και δημοσιεύεται σε μία ή δύο εφημερίδες για δήμους με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατ.

Κυριότερες περιπτώσεις παραχώρησης κοινόχρηστων χώρων είναι για την τοποθέτηση τραπεζοκαθισμάτων, όπου το τέλος καταβάλλεται σε ετήσια βάση, για την κατάληψη πεζοδρομίου ή οδού για οικοδομικές εργασίες όπου το τέλος ορίζεται μηνιαίο κατά ζώνες και για την εγκατάσταση των ασκούντων υπαίθριο στάσιμο εμπόριο.

Η διάθεση των χώρων είναι δυνατό να γίνει με δημοπρασία σε ορισμένες περιπτώσεις ή χωρίς δημοπρασία για τους χώρους ή τις πλατείες που βρίσκονται μπροστά σε καταστήματα και με την καταβολή του αντίστοιχου τέλους.

α) Διαδικασίες επιβολής

Απόφαση του δημοτικού συμβουλίου για τους χώρους που παραχωρούνται και για το ύψος του τέλους (ετήσιο, μηνιαίο, ανά ζώνη και τ.μ.)

Αίτηση του ενδιαφερομένου

Γνωμάτευση της αστυνομικής αρχής ότι δεν υφίστανται λόγοι ασφαλείας της κυκλοφορίας πεζών ή οχημάτων

Καταβολή ολόκληρου του τέλους – χορήγηση άδειας από τον δήμαρχο στην οποία σημειώνεται ο αριθμός του τριπλοτύπου είσπραξης

Χρήση των κοινόχρηστων χώρων

Αυτοψίες από τον δήμο για αυθαίρετη χρήση

Έκθεση ελέγχου υπαλλήλου του δήμου

Απόφαση δημάρχου για επιβολή κυρώσεων. που κοινοποιείται στον υπόχρεο, με αντίγραφο της έκθεσης ελέγχου, για να ασκήσει τα προβλεπόμενα ένδικα μέσα.

β) Πρόστιμα

Σε περίπτωση αυθαίρετης χρήσης κοινόχρηστων χώρων των οποίων η χρήση έχει επιτραπεί με απόφαση του Δ.Σ., επιβάλλεται εκτός από το αναλογούν τέλος, διπλάσιο πρόστιμο ανεξάρτητα από το διάστημα της αυθαίρετης χρήσης.

Σε περίπτωση αυθαίρετης χρήσης κοινόχρηστων χώρων των οποίων η χρήση δεν έχει επιτραπεί, επιβάλλεται τριπλάσιο πρόστιμο από το μεγαλύτερο ανά τ.μ. ποσό που καθορίστηκε για τους χώρους για τους οποίους έχει επιτραπεί η παραχώρηση της χρήσης. Εάν συνεχίζεται η αυθαίρετη χρήση επιβάλλονται κάθε φορά και μέχρι δύο φορές τα παραπάνω πρόστιμα και αν εξακολουθεί η παράβαση οι δήμοι, με συνεργεία τους και με τη συνδρομή της δημοτικής αστυνομίας ή της αστυνομίας, αφαιρούν κάθε είδους αντικείμενο και επιβάλλουν ειδικό πρόστιμο για τα έξοδα μεταφοράς και αποθήκευσης ίσο με το διπλάσιο του μεγαλύτερου ανά τ.μ. ποσού που έχει οριστεί για τους χώρους που έχει επιτραπεί η παραχώρηση της χρήσης. Εκτός των χρηματικών προστίμων, η αυθαίρετη χρήση τιμωρείται με τις ποινές του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα.

Το τέλος αυτό αποτελεί ουσιαστικά μίσθωμα επαγγελματικών χώρων, που αφορούν τα κοινόχρηστα πράγματα που ανήκουν στην κυριότητα των δήμων.

5. Τέλος διαφήμισης

Ως υπαίθρια διαφήμιση ορίζεται η, με κάθε μέσο και τρόπο, δημόσια προβολή μηνυμάτων κάθε μορφής για την προώθηση εμπορικών και επαγγελματικών σκοπών ή άλλων συναφών δραστηριοτήτων. Οι διαφημίσεις ταξινομούνται σε κατηγορίες, με βάση τον χώρο στον οποίον πραγματοποιούνται :

Έντυπες, χειρόγραφες, φωτεινές, φωτιζόμενες, ηλεκτρονικές διαφημίσεις σε :

κοινόχρηστους δημοτικούς χώρους

ιδιωτικά κτίρια ή οικοπέδα

Διαφημίσεις από τον αέρα με οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο

Διαφημίσεις σε :

αεροδρόμια, λιμάνια, σιδηροδρομικούς σταθμούς, στάδια και γήπεδα, σιδηροδρόμους, τροχιοδρόμους, ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα και σε κάθε τύπου όχημα δημόσιας χρήσης,

στέγαστρα αφετηριών και στάσεων αναμονής αστικών και υπεραστικών συγκοινωνιών και περίπτερα

Η υπαίθρια διαφήμιση απαγορεύεται σε αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους, παραδοσιακούς οικισμούς, μνημεία, νεκροταφεία, ναούς, στοές κτιρίων, δημόσια κτίρια και έργα και σε πινακίδες δημόσιας πληροφόρησης. Επίσης απαγορεύεται κάθε μορφής διαφήμιση που δημιουργεί προβλήματα στην κυκλοφορία οχημάτων, η ανάρτηση πανώ και αεροπανώ, η τοποθέτηση πινακίδων που προσδιορίζουν τη θέση επιχειρήσεων, η διαφήμιση με φείγ-βολάν και η ρίψη εντύπων σε κοινόχρηστους χώρους.

Με κανονιστική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου καθορίζονται επαρκείς και πρόσφοροι κοινόχρηστοι χώροι, στους οποίους επιτρέπεται να τοποθετούνται ειδικά διαμορφωμένα πλαίσια για τη διενέργεια διαφημίσεων. Η απόφαση αυτή εκδίδεται υποχρεωτικά τουλάχιστον τρεις μήνες πριν από τη λήξη του έτους, αφού προηγηθεί γνωμοδότηση της πρωτοβάθμιας Ε.Π.Α.Ε. και ισχύει για τα τρία επόμενα. Αν η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη, τη σχετική απόφαση εκδίδει ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας (υποκατάσταση αρμοδιότητας).

Η παραχώρηση των κοινόχρηστων χώρων αποτελεί ουσιαστικά εκμίσθωση και διενεργείται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κ.Δ.Κ., αφού προηγηθεί δημοπρασία.

Η αρμοδιότητα καθορισμού χώρων για την προβολή διαφημίσεων σε εθνικές οδούς, λιμάνια, αεροδρόμια, σιδηροδρομικούς σταθμούς, μεταφορικά μέσα, αθλητικούς χώρους κλπ ανήκει στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας ή στον φορέα που τους διαχειρίζεται ή τους εκμεταλλεύεται.

Η παραχώρηση χώρων για εμπορική διαφήμιση συνεπάγεται τη χορήγηση άδειας από το δήμαρχο του δήμου στην περιφέρεια του οποίου βρίσκονται οι σχετικοί χώροι. Οι άδειες αυτές χορηγούνται και ανακαλούνται αποκλειστικά από τους δήμους, χωρίς τη μεσολάβηση καμίας άλλης δημόσιας αρχής. Η χορήγηση άδειας συνοδεύεται επίσης από την καταβολή τέλους διαφήμισης, το ύψος του οποίου καθορίζεται από τη σχετική νομοθεσία (βλέπε πίνακα). Τούτο έχει ως συνέπεια, αφ' ενός μεν να μην απαιτείται ειδική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου για την επιβολή του (παρά μόνο απόφαση για τον καθορισμό των χώρων και το ύψος των συντελεστών) και αφ' ετέρου η βεβαίωση και είσπραξη του να είναι υποχρεωτική για το δήμο.

Η πληρωμή του τέλους γίνεται στους δήμους για τις διαφημίσεις των κατηγοριών Α', Β', και Γ', ενώ της κατηγορίας Δ' γίνεται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και αποτελεί πόρο ειδικού λογαριασμού που κατανέμεται σε όλους τους Ο.Τ.Α. με απόφαση του ΥΠ.ΕΣ. και γνώμη της ΚΕΔΚΕ. Οι δαπάνες των διαφημιζομένων επιχειρήσεων δεν εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα τους, εφόσον δεν αποδεικνύεται η καταβολή του σχετικού διαφημιστικού τέλους.

Κατηγορία	Περιεχόμενο	Τιμή
-----------	-------------	------

Κατηγορία	Περιεχόμενο	Τιμή
A	<p>Για διαφημίσεις που αναγράφονται ή αναρτώνται ή επικολλούνται :</p> <p>α) μέσα σε μόνιμα και σταθερά ή προσωρινά και κινητά πλαίσια που καθορίζονται με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου</p> <p>β) στις περιφράξεις ακάλυπτων χώρων και ανεγειρόμενων οικοδομών με συναίνεση του ιδιοκτήτη</p> <p>γ) σε χώρους σιδηροδρομικών, λιμενικών και αεροπορικών σταθμών καθώς και σε χώρους σταδίων και γηπέδων</p> <p>δ) μέσα σε καταστήματα, κινηματογράφους, θέατρα και άλλους δημόσιους χώρους</p> <p>ε) σε περίπτερα, στέγαστρα αφετηριών και στάσεων αναμονής αστικών και υπεραστικών συγκοινωνιών.</p>	Από 0,15 έως 0,75 €την εβδομάδα ανά τ.μ.
B	Για διαφημίσεις φωτεινές σε στέγες ή δώματα, καθώς και για διαφημίσεις που γίνονται σε ηλεκτρικές εφημερίδες	από 14,67 - 73,37 €το έτος ανά τ.μ.
	Για φωτεινές σε οποιουδήποτε άλλους χώρους	από 5,87 - 20,54 € το έτος ανά τ.μ.
	Για μη φωτεινές ή μη φωτιζόμενες σε στέγες ή δώματα	από 2,05 - 20,54 € το έτος ανά τ.μ.
Γ	Για διαφημίσεις που γίνονται μέσα σε οχήματα σιδηροδρόμων, τροchioδρόμων, ηλεκτροκίνητων αυτοκινήτων και σε κάθε τύπου οχήματα δημόσιας χρήσης στην εξωτερική τους επιφάνεια με διαστάσεις μέχρι 30 X 50 εκατοστά	Από 0,41 - 2,05 € το μήνα Για διαφημίσεις μεγαλύτερων διαστάσεων καταβάλλεται ανάλογο πολλαπλάσιο τέλος
Δ	<p>α. Για διαφημίσεις που γίνονται με ημερολόγια, δώρα, έντυπα, κάθε είδους παραστάσεις ή λέξεις σε αυτοκόλλητα ή είδη με διαφημιστικές παραστάσεις ή λέξεις ή με άλλο παρόμοιο τρόπο, καθώς και για διαφημίσεις που γίνονται από τον αέρα με οποιονδήποτε τρόπο.</p> <p>Τα ένθετα διαφημιστικά φυλλάδια, που διανέμονται μαζί με τις εφημερίδες και τα περιοδικά, υπόκεινται σε τέλος διαφήμισης.</p> <p>β. Η προβολή προϊόντων σε χώρους καταστημάτων, που γίνεται είτε με την τοποθέτησή τους σε ειδικά σημεία εντός του καταστήματος είτε με έντυπα, δώρα, επιγραφές κάθε είδους είτε με παρόμοιο τρόπο, θεωρείται διαφήμιση και υπόκειται στο σχετικό τέλος, βάσει των εκδιδόμενων από τα καταστήματα τιμολογίων παροχής υπηρεσιών.</p> <p>Προβολή προϊόντων που εντάσσεται στην έννοια της</p>	Το τέλος ορίζεται σε ποσοστό 2% επί της διαφημιστικής δαπάνης

Κατηγορία	Περιεχόμενο	Τιμή
	διαφήμισης συνιστούν οι εξής ενέργειες : ενοικίαση χώρων, τοποθέτηση προϊόντων σε ειδικές προθήκες, ράφια ή περίπτερα, διανομή δοκιμαστικών προϊόντων, εκδηλώσεις, "happenings" στους χώρους του καταστήματος.	

Διαδικασίες τέλους διαφήμισης

Απόφαση του δημοτικού συμβουλίου για το τον καθορισμό κοινόχρηστων χώρων και για το ύψος του τέλους ανά κατηγορία

Αίτηση του ενδιαφερομένου, συνοδευόμενη από σχέδιο της διαφήμισης

Έλεγχος από την αρμόδια υπηρεσία του δήμου, σε σχέση με τις προϋποθέσεις του νόμου και τις αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου

Καταβολή του τέλους, άδεια από τον δήμαρχο για την διαφήμιση και για την τυχόν τοποθέτηση των πλαισίων

Διενέργεια της διαφήμισης,

Αυτοψίες από τον δήμο για παράνομες διαφημίσεις.

Παράνομη είναι κάθε διαφήμιση που διενεργείται χωρίς άδεια του δήμου, κατά παράβαση των όρων της αδειάς, σε χώρο ή με τρόπο που απαγορεύεται από τον νόμο και τις αποφάσεις του Δ.Σ., χωρίς να τηρούνται οι προδιαγραφές που ορίζει ο νόμος και όταν δεν έχει καταβληθεί στο δήμο το ανάλογο τέλος.

Στην περίπτωση αυτή συντάσσεται έκθεση ελέγχου από υπάλληλο του δήμου και ακολουθεί απόφαση δημάρχου για επιβολή κυρώσεων (η απόφαση με αντίγραφο της έκθεσης κοινοποιείται στον υπόχρεο που δύναται να ασκήσει τα προβλεπόμενα ένδικα μέσα)

Σε περίπτωση διαφήμισης για την οποία δεν υποβλήθηκε αίτηση για την χορήγηση αδειάς γίνεται αφαίρεση της, επιβάλλεται το σχετικό τέλος και πρόστιμο ίσο με το οφειλόμενο τέλος σε βάρος του διαφημιστή ή του διαφημιζόμενου ή του κυρίου του χώρου που γίνεται η διαφήμιση. Επίσης όταν παραβιάζεται ο χρόνος της διαφήμισης για τον οποίο έγινε η δήλωση, το τέλος και το πρόστιμο που αναλογεί στο χρονικό αυτό διάστημα, επιβάλλεται σε βάρος του διαφημιστικού φορέα στον οποίο ανήκει το διαφημιστικό πλαίσιο.

Το τέλος διαφήμισης, για τις τρεις πρώτες κατηγορίες αποτελεί μίσθωμα για επαγγελματική χρήση, ενώ για την τέταρτη αποτελεί έμμεσο φόρο επαγγελματικής δαπάνης.

6. Τέλος διαμονής παρεπιδημούντων

Το τέλος επιβάλλουν υποχρεωτικά οι Ο.Τ.Α. με ιαματικές πηγές και συγκεκριμένοι δήμοι της Αττικής και της Θεσσαλονίκης (άρθρο 2 του Ν. 339/76). Οι Ο.Τ.Α. που χαρακτηρίζονται ως λουτροπόλεις, οργανωμένοι αρχαιολογικοί ή τουριστικοί τόποι, περιοχές θερινής διαμονής (Π.Δ. 896/76), αλλά και όλοι οι υπόλοιποι Ο.Τ.Α. μπορούν να το επιβάλλουν με απόφαση του συμβουλίου τους, εφόσον τεκμηριώνουν ότι λόγω της τουριστικής κίνησης προκαλούνται αυξημένες δαπάνες.

Στο τέλος υπόκεινται τα ξενοδοχεία όλων των τύπων, οι χώροι κατασκήνωσης, οι ξενώνες, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα κλπ και υπολογίζεται ως ποσοστό 2% επί του καταβαλλόμενου μισθώματος κλίνης, δωματίου ή θέσης (δεν υπολογίζονται οι πρόσθετες επιβαρύνσεις για διατροφή, τηλέφωνα κλπ). Το τέλος βαρύνει τον πελάτη και εισπράττεται από τον εκμισθωτή.

Το τέλος αποδίδεται μέσα στις προθεσμίες απόδοσης του ΦΠΑ, στο δημοτικό ταμείο ή στη ΔΟΥ, η οποία στη συνέχεια το αποδίδει στους Ο.Τ.Α. Αν οι υπόχρεοι δεν υπόκεινται σε ΦΠΑ, καταβάλλουν το τέλος μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του επόμενου

από την είσπραξη μήνα. Οι υπόχρεοι υποβάλλουν επίσης δήλωση στους Ο.Τ.Α. με τα στοιχεία τους, το χρονικό διάστημα που αφορά το τέλος, το ποσό επί του οποίου υπολογίζεται και αντίγραφο εκκαθαριστικού σημειώματος του ΦΠΑ.

α) Διαδικασίες επιβολής, βεβαίωσης και είσπραξης

Απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου για την επιβολή του τέλους (όπου δεν το επιβάλλει ο νόμος)

Δήλωση των υπόχρεων στον δήμο

Απόδοση του τέλους στο δήμο ή στη ΔΟΥ, στις προθεσμίες απόδοσης του ΦΠΑ.

Έλεγχος των επιχειρήσεων από την αρμόδια υπηρεσία του δήμου

Αναζήτηση στοιχείων στις οικονομικές εφορίες - διασταυρώσεις με δηλωθέντα.

Εντοπισμός επιχειρήσεων που δεν υπέβαλλαν δήλωση ή υπέβαλαν ανακριβή. Έκθεση ελέγχου του αρμοδίου υπαλλήλου του δήμου

Απόφαση δημάρχου για επιβολή προστίμου.

Σε περίπτωση μη υποβολής του τέλους ή υποβολής εκπρόθεσμης ή ανακριβούς δήλωσης επιβάλλεται πρόστιμο σε βάρος του υπόχρεου ίσο με 10% του τέλους για κάθε μήνα καθυστέρησης με ανώτατο όριο το 100% του τέλους. Εκείνος που εισπράττει το τέλος και δεν το αποδίδει εμπρόθεσμα στον δήμο, διαπράττει το αδίκημα της υπεξαίρεσης κατά το άρθρο 375 παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα.

7. Τέλος κέντρων εστίασης και διασκέδασης

Από το 1998 σε όλους τους Ο.Τ.Α., στην περιφέρεια των οποίων εφαρμόζεται το σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, επιβάλλεται υποχρεωτικά τέλος 2% στα ακαθάριστα έσοδα των καταστημάτων, στα οποία πωλούνται για κατανάλωση φαγητά, ποτά καφέ, αναψυκτικά, γαλακτοκομικά και γλυκίσματα, εφόσον στην άδεια λειτουργίας τους διαθέτουν πάγκους ή τραπεζοκαθίσματα, στα ζυθοπωλεία, μπαρ, καντίνες, στα αντίστοιχα καταστήματα που λειτουργούν σε ξενοδοχεία και στα SUPER MARKETS στα οποία πωλούνται έτοιμα φαγητά. Στα νυκτερινά, χορευτικά κέντρα, στα κέντρα διασκέδασης, καφωδεία κ.α. επιβάλλεται τέλος 5% στα ακαθάριστα έσοδα.

Στους Ο.Τ.Α. στην περιοχή των οποίων δεν ισχύει το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, το τέλος μπορεί να επιβληθεί με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου. Επίσης με απόφαση του συμβουλίου, το τέλος αυτό μπορεί να επιβάλλεται σε άλλες κατηγορίες καταστημάτων που έχουν σχέση με τον τουρισμό. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να αιτιολογείται η επιβολή του. Σε όσες περιπτώσεις το τέλος επιβάλλεται προαιρετικά, η απόφαση πρέπει να εκδίδεται πριν από την έναρξη του οικονομικού έτους.

Το τέλος βαρύνει τον πελάτη και εισπράττεται από τον επιτηδευματία, ο οποίος στην συνέχεια το αποδίδει στον δήμο. Οι υπαγόμενες επιχειρήσεις πρέπει να αποδίδουν το τέλος, ανεξάρτητα αν το έχουν εισπράξει από τους πελάτες.

Το τέλος υπολογίζεται επί των ακαθάριστων εσόδων των επιχειρήσεων δηλαδή επί της αξίας των πωλουμένων αγαθών ή της αμοιβής των παρεχομένων υπηρεσιών, χωρίς να υπολογίζονται φόροι, τέλη και λοιπά δικαιώματα υπέρ δημοσίου ή τρίτων (ΦΠΑ κλπ)

Το τέλος, μέσα στις προθεσμίες απόδοσης του ΦΠΑ, αποδίδεται στο δημοτικό ταμείο ή στη ΔΟΥ, η οποία στη συνέχεια το αποδίδει στους Ο.Τ.Α. Αν οι υπόχρεοι δεν υπόκεινται σε ΦΠΑ, καταβάλλουν το τέλος μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του επόμενου από την είσπραξη μήνα. Οι υπόχρεοι υποβάλλουν επίσης δήλωση στους Ο.Τ.Α. με τα στοιχεία τους, το χρονικό διάστημα που αφορά το τέλος, το ποσό επί του οποίου υπολογίζεται και αντίγραφο εκκαθαριστικού σημειώματος του ΦΠΑ.

Οι Ο.Τ.Α. έχουν το δικαίωμα να διενεργούν ελέγχους στους χώρους των επιχειρήσεων που υπάγονται στο τέλος. Οι ΔΟΥ και λοιποί φορείς του δημόσιου

τομέα υποχρεούνται μέσα σε 15 ημέρες να χορηγούν τα αναγκαία στοιχεία που τους ζητούν οι Ο.Τ.Α.

ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΕΚ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ (χωρίς απόφαση Δ.Σ.)		
Είδος καταστήματος	Τέλος	Προϋποθέσεις
Κάθε είδους και μορφής καταστήματα, στα οποία πωλούνται για κατανάλωση φαγητά, ποτά καφές, αναψυκτικά, γαλακτοκομικά, γλυκίσματα	2%	Τραπεζοκαθίσματα στην άδεια
Ζυθοπωλεία, μπαρ ανεξαρτήτως ονομασίας και κατηγορίας	2%	Υπαγωγή του Δήμου στο σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού αξίας ακινήτων
Καντίνες	2%	
Κέντρα διασκέδασης και καταστήματα των παραπάνω περιπτώσεων που λειτουργούν μέσα σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις κάθε μορφής	2%	
Οργανωμένα τμήματα SUPER MARKETS με έτοιμα φαγητά	2%	
Καταστήματα με ποτά και θέαμα, κέντρα διασκέδασης, καφωδεία, χορευτικά κέντρα με μουσική	5%	
ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΕΛΟΥΣ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ Δ.Σ.		
Είδος καταστήματος	Τέλος	Προϋποθέσεις
Όλες οι ανωτέρω περιπτώσεις	2% - 5%	Απόφαση Δ.Σ.
Καταστήματα τουριστικών ειδών, λαϊκής τέχνης, ενθυμίων και δώρων, ενοικίασης σκαφών, αυτοκινήτων, ειδών σπορ, σχολές θαλάσσιων σπορ	2%	Απόφαση Δ.Σ.

- α) Διαδικασίες επιβολής, βεβαίωσης και είσπραξης
 Απόφαση του δημοτικού συμβουλίου για την επιβολή του τέλους (όπου δεν υπάρχει αντικειμενικός προσδιορισμός της αξίας των ακινήτων ή στις περιπτώσεις που προβλέπεται από το νόμο)
 Δήλωση των υπόχρεων στο δήμο
 Απόδοση του τέλους στο δήμο ή στη ΔΟΥ, στις προθεσμίες απόδοσης του ΦΠΑ.
 Έλεγχος των επιχειρήσεων από την αρμόδια υπηρεσία του δήμου
 Αναζήτηση στοιχείων στις οικονομικές εφορίες - διασταυρώσεις με δηλωθέντα
 Εντοπισμός επιχειρήσεων που δεν υπέβαλλαν δήλωση ή υπέβαλαν ανακριβή
 Έκθεση ελέγχου του αρμοδίου υπαλλήλου του δήμου
 Απόφαση δημάρχου για επιβολή προστίμου
 Σε περίπτωση μη υποβολής του τέλους ή υποβολής εκπρόθεσμης ή ανακριβούς δήλωσης επιβάλλεται πρόστιμο σε βάρος του υπόχρεου ίσο με το 10% του τέλους για κάθε μήνα καθυστέρησης, με ανώτατο όριο το 100% του τέλους.
 Εκείνος που εισπράττει το τέλος και δεν το αποδίδει εμπρόθεσμα στον δήμο, διαπράττει το αδίκημα της υπεξαίρεσης κατά το άρθρο 375 παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα.
 Το τέλος παρεπιδημούντων και το τέλος στα ακαθάριστα έσοδα των κέντρων εστίασης και διασκέδασης αποτελούν ουσιαστικά έμμεσους δημοτικούς φόρους, χωρίς το στοιχείο της ανταποδοτικότητας και ανήκουν στην κατηγορία των γενικών εσόδων.
8. Τέλη ύδρευσης, αποχέτευσης, άρδευσης
 Στη νομοθεσία για τους Ο.Τ.Α. προβλέπεται η δυνατότητα των δημοτικών συμβουλίων να επιβάλλουν τέλη και δικαιώματα σε όσους κάνουν χρήση δημοτικών κτημάτων, έργων ή υπηρεσιών. Αυτή η ευρεία δυνατότητα εφαρμόζεται σε κάθε

περίπτωση, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά από ειδική νομοθετική ρύθμιση π.χ. τα νομοθετημένα τέλη και δικαιώματα που αναλύονται στο κεφάλαιο αυτό.

Η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία υδρευτικών, αποχετευτικών και αρδευτικών συστημάτων καθώς και ο έλεγχος της τήρησης των σχετικών διατάξεων αποτελούν μία από τις πιο σημαντικές αρμοδιότητες των Ο.Τ.Α.

Οι όροι για τη χρήση και λειτουργία των συστημάτων αυτών καθορίζονται με κανονιστικές αποφάσεις των δημοτικών συμβουλίων, στις οποίες προβλέπεται η καταβολή τελών και δικαιωμάτων π.χ. δικαιώματα σύνδεσης, τέλη κατανάλωσης, κ.α. Σε όσους δήμους έχουν συσταθεί δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) τόσο η άσκηση της αρμοδιότητας όσο και η επιβολή των σχετικών τελών ανήκουν στην αντίστοιχη επιχείρηση.

9. Τέλος στάθμευσης

Ο προσδιορισμός και η λειτουργία των χώρων στάθμευσης ανήκουν στην αρμοδιότητα των Ο.Τ.Α. Το δημοτικό συμβούλιο, αφού προηγηθεί η σχετική μελέτη, με τοπική κανονιστική απόφαση καθορίζει τους χώρους, τον αριθμό των θέσεων στάθμευσης, το ύψος των τελών και τους λοιπούς όρους λειτουργίας των χώρων αυτών. Η απόφαση κοινοποιείται στην τοπική τροχαία και στην αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Η τοποθέτηση και η λειτουργία μετρητών ή εγκαταστάσεων για τη ρύθμιση της στάθμευσης ασκείται ύστερα από γνώμη της αρμόδιας αστυνομικής υπηρεσίας, που παρέχεται μέσα σε ένα μήνα αφότου έλαβε το σχετικό ερώτημα από τον δήμο.

Το τέλος στάθμευσης έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα και διατίθεται αποκλειστικά για την βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών του δήμου. Το τέλος πρέπει να ορίζεται σε τέτοιο ύψος ώστε να μην αίρεται ο κοινόχρηστος χαρακτήρας των χώρων όπου ελέγχεται η στάθμευση, με τον αποκλεισμό όσων αδυνατούν οικονομικά να το καταβάλλουν.

10. Έσοδα από παράβολα

Τα παράβολα έχουν το χαρακτήρα της εισφοράς, έναντι παροχής ορισμένων υπηρεσιών από πλευράς Ο.Τ.Α., για να καλυφθεί τμήμα του κόστους που προκαλούν οι σχετικές ενέργειες. Τα σημαντικότερα είναι :

α) Παράβολα για τη χορήγηση αδειών λειτουργίας καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος. Η χορήγηση τους αποτελεί μία από τις πιο σημαντικές αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης, επειδή αφορά την αδειοδότηση επιχειρήσεων πώλησης τροφίμων και ποτών, κινηματογράφων, θεάτρων και κέντρων διασκέδασης.

β) Παράβολα που συνοδεύουν τις αιτήσεις για τη χορήγηση αδειών παραμονής και εργασίας των αλλοδαπών. Το 30% των εισπραττομένων εσόδων κατανέμεται στους Ο.Τ.Α. με απόφαση του ΥΠΕΣΔΔΑ.

11. Ειδικό τέλος λατομικών προϊόντων

Οι επιχειρήσεις που εκμεταλλεύονται λατομεία αδρανών υλικών ή βιομηχανικών ορυκτών, τα οποία ανήκουν στο δημόσιο, σε ΝΠΔΔ ή σε ιδιώτες, είναι υποχρεωμένες να καταβάλλουν ειδικό τέλος στους Ο.Τ.Α. στην περιφέρεια των οποίων λειτουργεί το λατομείο. Το τέλος υπολογίζεται για τα αδρανή υλικά σε ποσοστό 5% στην τιμή πώλησής τους και στα βιομηχανικά ορυκτά σε ποσοστό 2%. Η τιμή διαμορφώνεται μετά την φόρτωση τους σε αυτοκίνητο, αλλά μέσα στο χώρο του λατομείου. Τα λατομεία των Ο.Τ.Α. δεν υπόκεινται στο τέλος αυτό.

Το έσοδο αυτό αποτελεί ουσιαστικά έμμεσο δημοτικό φόρο.

12. Τέλος οικοδομικών αδειών

Κάθε άδεια ανέγερσης, συμπλήρωσης, επέκτασης, προσθήκης οικοδομών συνεπάγεται την καταβολή ειδικού τέλους στους Ο.Τ.Α., εφόσον υπάρχει σχέδιο πόλης. Το τέλος υπολογίζεται ως ποσοστό 0,5% στην αξία των οικοδομικών εργασιών με βάση τον εγκεκριμένο προϋπολογισμό. Η οικοδομική άδεια δεν χορηγείται, αν δεν προσκομισθεί διπλότυπο είσπραξης από την ΔΟΥ, με το οποίο αποδεικνύεται η καταβολή του. Η ΔΟΥ αποδίδει στον Ο.Τ.Α. το σχετικό ποσό μέσα σε ένα μήνα από την είσπραξη του.

Τα έσοδα από το τέλος αυτό διατίθενται αποκλειστικά για έργα και απαλλοτριώσεις (ειδικευμένο έσοδο) και αποτελεί ουσιαστικά έμμεσο δημοτικό φόρο.

13. Τέλος ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, συμπεριλαμβανομένης της ΔΕΗ, επιβαρύνονται με ειδικό ανταποδοτικό τέλος ύψους 2% επί της προ ΦΠΑ τιμής πώλησης της ενέργειας, υπέρ των Ο.Τ.Α. στα όρια των οποίων λειτουργούν οι σχετικές μονάδες. Όταν πληρώνεται το ποσό που αντιστοιχεί στην αξία της αγοραζόμενης ηλεκτρικής ενέργειας ο Διαχειριστής του Συστήματος ή η ΔΕΗ αφαιρεί το τέλος από το πληρωτέο ποσό και το αποδίδει στην ταμειακή υπηρεσία του Ο.Τ.Α. ή στην αρμόδια ΔΟΥ.

Το προϊόν του ανταποδοτικού τέλους εγγράφεται σε χωριστό κωδικό του προϋπολογισμού του δικαιούχου Ο.Τ.Α. και διατίθεται αποκλειστικά για έργα τοπικής ανάπτυξης, για τα οποία ο Ο.Τ.Α. υποβάλλει στο Υπουργείο Ανάπτυξης και στον Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας ετήσια απολογιστικά στοιχεία μέσα στο πρώτο τρίμηνο του επόμενου έτους.

Τα έσοδα από το τέλος αυτό διατίθενται αποκλειστικά για έργα (ειδικευμένο έσοδο) και αποτελούν ουσιαστικά έμμεσο δημοτικό φόρο.

Ανάλογα έσοδα έχουν θεσπιστεί για Ο.Τ.Α. που φιλοξενούν δραστηριότητες, οι οποίες συνδέονται με την παραγωγή ενέργειας και επιβαρύνουν το περιβάλλον : Οι δήμοι στην περιοχή των οποίων λειτουργεί διυλιστήριο, επιχορηγούνται με το 15% του εσόδων του Ειδικού Λογαριασμού Πετρελαιοειδών (Ν. 3054/2002). Πρόκειται για τους δήμους Ασπροπύργου, Ελευσίνας, Μάνδρας Αττικής, Αγίων Θεοδώρων Κορινθίας, Εχεδώρου και Ελευθερίου Κορδελιού Θεσσαλονίκης.

Οι Ο.Τ.Α. του νομού Κοζάνης (16 δήμοι και τρεις κοινότητες) και τέσσερις δήμοι του Ν. Αρκαδίας (Μεγαλόπολης, Φαισσίας, Τρικολώνων και Γόρτυνος) επιχορηγούνται από τη Δ.Ε.Η. με το 0,4% της αξίας της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας (Ν.2446/96). Το έσοδο αυτό ονομάζεται τοπικός αναπτυξιακός πόρος.

Τα έσοδα από τα τέλη αυτά διατίθενται αποκλειστικά για έργα (ειδικευμένα έσοδα), λειτουργούν ως αντισταθμιστικά οφέλη και αποτελούν ουσιαστικά έμμεσο δημοτικό φόρο το πρώτο και ειδικές επιχορηγήσεις τα άλλα δύο.

14. Δυνητικά ανταποδοτικά τέλη και εισφορές

Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου μπορεί να επιβάλλονται τέλη ή εισφορές για υπηρεσίες ή τοπικά έργα, που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, στην ανάπτυξη της περιοχής και στην καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Τα τέλη ή οι εισφορές αυτές έχουν ανταποδοτικό χαρακτήρα. Το ύψος τους, οι υπόχρεοι και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια ορίζονται με την ίδια απόφαση του Δ.Σ..

Όταν το ύψος των τελών ή εισφορών κλιμακώνεται με βάση τα τ.μ. έκτασης ή κτίσματος ή με άλλη μονάδα υπολογισμού, η διαφορά του συντελεστή μεταξύ της πρώτης και της τελευταίας κατηγορίας δεν μπορεί να υπερβαίνει το εικοσαπλάσιο.

Η θέσπιση των δυνητικών ανταποδοτικών εσόδων αποτελεί μία νέα δυνατότητα χρηματοδότησης της τοπικής αυτοδιοίκησης με μεγάλη διακριτική ευχέρεια, αρκεί βέβαια να τεκμηριώνεται ο ανταποδοτικός τους χαρακτήρας, να συνδέονται άμεσα με

τις αρμοδιότητες των Ο.Τ.Α. και να χρηματοδοτούν έργα ή υπηρεσίες με εξαιρετικό χαρακτήρα.

15. Δημοτικός φόρος Δωδεκανήσου

Αποτελεί άμεσο φόρο στην οικονομική δραστηριότητα που επιβλήθηκε το 1994 και αντικατέστησε παλιότερη φορολογία που ίσχυε από το 1938. Επιβάλλεται σε όλους τους επιτηδευματίες του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, κάθε μορφής και χαρακτήρα, που ασκούν οικονομική δραστηριότητα στο νομό Δωδεκανήσου, ανεξάρτητα από το που έχουν την έδρα τους.

Ο υπολογισμός του ΔΗ.ΦΟ.ΔΩ. είναι συνάρτηση :

των ακαθαρίστων εσόδων από την οικονομική δραστηριότητα των επιτηδευματιών στο νομό.

των μοναδικών συντελεστών καθαρού κέρδους, όπως αυτοί ορίζονται κάθε φορά.

του κλιμακούμενου συντελεστή του φόρου αυτού, με βάση τους μοναδικούς συντελεστές.

Συντελεστής καθαρού κέρδους	Συντελεστής ΔΗ.ΦΟ.ΔΩ.
Μέχρι 5%	0,2%
πάνω από 5% και μέχρι 10%	0,4%
πάνω από 10% και μέχρι 15%	0,6%
πάνω από 15% και μέχρι 20%	0,8%
πάνω από 20%	1,0%

Εξαιρούνται τα νομικά πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας ή επιδιώκουν αποκλειστικά μη κερδοσκοπικούς σκοπούς. Επίσης εξαιρούνται τα ακαθάριστα έσοδα που προέρχονται από συγκοινωνιακούς φορείς, πώληση εφημερίδων, περιοδικών και γενικά έντυπων και ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης και τέλος η πώληση αυτοκινήτων.

Ο φόρος καταβάλλεται ανά τρίμηνο από τον υπόχρεο στην ταμειακή υπηρεσία του δήμου που έχει οριστεί ως διαχειριστής του φόρου (δήμοι – πρωτεύουσες νησιών ή μοναδικοί δήμοι). Ο δήμος αυτός παρακρατεί το 55% και κατανέμει το υπόλοιπο 45% στους άλλους Ο.Τ.Α. με πληθυσμιακά κριτήρια.

16. Δικαίωμα χρήσης σφαγείων

Η ίδρυση σφαγείων από τους Ο.Τ.Α. γίνεται κάτω από τις προϋποθέσεις και διαδικασίες που καθορίζει η νομοθεσία - άδειες σκοπιμότητας και λειτουργίας, φορολογικές υποχρεώσεις - για αυτού του είδους τις δραστηριότητες.

Η λειτουργία τους ρυθμίζεται με εσωτερικό κανονισμό που εγκρίνεται από το νομάρχη (αρμοδιότητες προσωπικού, οργάνωση του σφαγείου, ώρες διεξαγωγής σφαγής, ημερήσια δυναμικότητα, υγειονομικές υποχρεώσεις κ.α.).

Έσοδα του σφαγείου αποτελούν τα δικαιώματα που επιβάλλει το δημοτικό συμβούλιο και αποτελούν ουσιαστικά εκμίσθωση χώρων και μηχανημάτων για συγκεκριμένη επαγγελματική δραστηριότητα.

17. Έσοδα νεκροταφείων

Η ίδρυση και λειτουργία νεκροταφείων αποτελεί αρμοδιότητα των Ο.Τ.Α., εκτός αυτών που λειτουργούν σε μοναστήρια ή αν πρόκειται για μεμονωμένους τάφους. Τα δημοτικά συμβούλια ψηφίζουν κανονισμούς στους οποίους καθορίζονται όλα τα θέματα που έχουν σχέση με τη διοίκηση και διαχείριση των νεκροταφείων, την καταβολή τελών και δικαιωμάτων κ.α.

Τα έσοδα από τα νεκροταφεία είναι συνήθως τα ακόλουθα :

Δικαίωμα σύστασης οικογενειακού τάφου

Δικαίωμα ενταφιασμού και παράτασης ταφής

Δικαίωμα ανακομιδής και τέλος φύλαξης οστών

Δικαιώματα ιεροπραξιών κ.α.

Αξιοποίηση τοπικών πόρων

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τα έσοδα των Ο.Τ.Α. από την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας και των φυσικών πόρων της περιοχής τους, των οποίων έχουν την κυριότητα ή την χρήση. Τα έσοδα αυτά προέρχονται από την άμεση εκμετάλλευση των πόρων αυτών ή με τη δημιουργία δημοτικών επιχειρήσεων ή μέσω της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα. Η επιλογή μεταξύ των παραπάνω λύσεων ορισμένες φορές προκύπτει από νομικές ρυθμίσεις και άλλες ως αποτέλεσμα οικονομικών αποφάσεων.

1. Διαχείριση ακίνητης περιουσίας δήμων

Η ακίνητη περιουσία των Ο.Τ.Α. προστατεύεται σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας για την προστασία της ακίνητης περιουσίας του δημοσίου, όπως ισχύουν κάθε φορά. Οι Ο.Τ.Α. οφείλουν να τηρούν κτηματολόγιο των ακινήτων τους με τα εξής στοιχεία : το είδος, την τοποθεσία, την έκταση και τα όρια των ακινήτων με τα σχετικά σχεδιαγράμματα, τους τίτλους ιδιοκτησίας, την κατά προσέγγιση αξία κ.α.

1.1. Εκμίσθωση ακινήτων και γης

α) Η εκμίσθωση ακινήτων των δήμων γίνεται με δημοπρασία. Αν η δημοπρασία δεν φέρει αποτέλεσμα, επαναλαμβάνεται. Αν και η δεύτερη δημοπρασία δεν φέρει αποτέλεσμα, η εκμίσθωση μπορεί να γίνει με απευθείας συμφωνία, τους όρους της οποίας καθορίζει το δημοτικό συμβούλιο. Το ύψος του μισθώματος καθορίζεται, αφού προηγηθεί εκτίμηση από το Σώμα Ορκωτών Εκτιμητών (Σ.Ο.Ε.).

Το δημοτικό συμβούλιο μπορεί με απόφασή του, να εκμισθώνει, χωρίς δημοπρασία, για χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τους τρεις μήνες, θέατρα και κινηματογράφους ή άλλους χώρους, για επιστημονικούς και καλλιτεχνικούς σκοπούς, αφού εκτιμήσει τη στάθμη και την ποιότητα της εκδήλωσης.

Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου επιτρέπεται η απευθείας και χωρίς δημοπρασία εκμίσθωση δημοτικών ακινήτων στο δημόσιο, σε άλλους Ο.Τ.Α., σε επιχειρήσεις Ο.Τ.Α., σε Ν.Π.Δ.Δ., σε οργανισμούς και επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, καθώς και σε συνεταιρισμούς για την ικανοποίηση των αναγκών τους.

Οι δήμοι μπορούν να ανεγείρουν κατοικίες και να παραχωρούν τη χρήση τους, χωρίς δημοπρασία, σε άστεγους και οικονομικά αδύνατους δημότες. Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου καθορίζονται οι κατηγορίες των δικαιούχων και το ύψος του μισθώματος (τουλάχιστον το 25% της τρέχουσας μισθωτικής αξίας).

Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου επιτρέπεται η εκμίσθωση με δημοπρασία δημοτικών ακινήτων με μειωμένο μίσθωμα για χρονικό διάστημα μέχρι είκοσι πέντε (25) έτη, υπό τον όρο ότι ο μισθωτής θα αναλάβει το σύνολο ή μέρος της δαπάνης ανακαίνισης ή ανακατασκευής του ακινήτου.

β) Στην αρμοδιότητα των δήμων ανήκει η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία δημοτικών και λαϊκών αγορών, καθώς και η λειτουργία των εμποροπανηγύρεων. Αν ο δήμος διαθέτει δημοτική αγορά τότε εκμισθώνει τα καταστήματα με δημοπρασία. Αν το δημοτικό συμβούλιο με κανονιστική του απόφαση έχει καθιερώσει εμποροπανηγύρη, τότε ο δήμος μπορεί να προχωρήσει στην εκμίσθωση των χώρων ή να επιβάλει τέλος που καθορίζεται στην σχετική απόφαση. Ανάλογη διαδικασία ακολουθείται στην περίπτωση των «παζαριών». Όσον αφορά τις λαϊκές αγορές επιβάλλεται ειδικό τέλος καθαριότητας με Κ.Υ.Α. των Υπουργών ΕΣΔΔΑ και Ανάπτυξης.

Το έσοδα αυτά, αν και διαχωρίζονται νομικά, αποτελούν ουσιαστικά μισθώματα χώρων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, τα οποία σχετίζονται άμεσα με την ακίνητη περιουσία των δήμων, είτε είναι δημόσια (κοινόχρηστα πράγματα) είτε ιδιωτική.

γ) Η καλλιεργήσιμη γη του δήμου εκμισθώνεται ολόκληρη ή σε τμήματα, με δημοπρασία, που γίνεται ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, σε δημότες κατοίκους. Σε απόφαση της δημορχιακής επιτροπής ορίζεται το κατώτατο όριο του μισθώματος και οι λοιποί όροι της δημοπρασίας.

Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου επιτρέπεται να παραχωρούνται, χωρίς δημοπρασία, σε γεωργούς, δημότες κατοίκους, για αυτοκαλλιέργεια ή χρήση οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις που αποκαλύπτονται ύστερα από αποστράγγιση ή αποξήρανση που έγινε με δαπάνες του δήμου ή του δημοσίου και έχουν παραχωρηθεί στον δήμο. Το ετήσιο δικαίωμα χρήσης δεν μπορεί να είναι κατώτερο από το ένα δέκατο της τρέχουσας μισθωτικής αξίας, ανάλογα με τις κατηγορίες των εκτάσεων.

δ) Η διαχείριση, η καλλιέργεια και η εκμετάλλευση των δημοτικών δασών γίνεται σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία. Η εκμίσθωση γίνεται με δημοπρασία. Το δημοτικό συμβούλιο, με απόφαση του, μπορεί να εκμισθώνει χωρίς δημοπρασία την εκμετάλλευση δημοτικού δάσους σε συνεταιρισμούς κατοίκων του δήμου για χρονικό διάστημα έως τριών ετών. Επίσης είναι δυνατή η εκμίσθωση, με δημοπρασία, εκτάσεων για να δημιουργηθούν δασικές φυτείες με αντικείμενο την δασοπονική τους εκμετάλλευση. Στην περίπτωση αυτή η διάρκεια της μίσθωσης μπορεί να φθάσει τα πενήντα χρόνια και το μίσθωμα προκύπτει ως ποσοστό των προϊόντων. Επιπλέον οι δήμοι έχουν δικαίωμα εκμετάλλευσης των εκτάσεων τους, που έχουν αναδασωθεί από το δημόσιο.

ε) Η εκμίσθωση των δημοτικών ή παραχωρημένων ιχθυοτροφείων γίνεται με δημοπρασία. Το δημοτικό συμβούλιο, με απόφαση του, μπορεί να τα εκμισθώνει χωρίς δημοπρασία σε αλιευτικούς συνεταιρισμούς κατοίκων του δήμου για ένα έτος.

στ) Η εκμίσθωση των δημοτικών λατομείων αδρανών υλικών και μαρμάρων γίνεται με δημοπρασία, σύμφωνα με τις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας. Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου επιτρέπεται η απευθείας εκμίσθωση των λατομείων σε συνεταιρισμούς λατόμων που είναι κάτοικοι του δήμου. Τα μισθώματα διακρίνονται σε πάγια (ευρώ ανά στρέμμα μισθωμένου χώρου) και αναλογικά ως ποσοστό επί της τιμής πωλήσεως των σχετικών προϊόντων.

1.2. Εκποίηση ακινήτων και γης (έκτακτα έσοδα)

α) Η εκποίηση δημοτικών ακινήτων επιτρέπεται μόνο για προφανή ωφέλεια του δήμου, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του. Η εκποίηση αφορά την ιδιωτική ακίνητη περιουσία των Ο.Τ.Α. και όχι τα κοινόχρηστα ή εκτός συναλλαγής πράγματα. ενώ γίνεται πάντοτε με δημοπρασία. Ο δήμος διαθέτει το προϊόν της εκποίησης αποκλειστικά και μόνο για την εκπλήρωση του σκοπού της. Αν τυχόν απομένει υπόλοιπο διατίθεται για την εκτέλεση έργων, ενώ αποκλείεται η διάθεση του για την κάλυψη υποχρεωτικών αναγκών.

Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, που λαμβάνεται με την πλειοψηφία των παρόντων, επιτρέπεται η απευθείας και χωρίς δημοπρασία εκποίηση ακινήτων στο δημόσιο, σε άλλους Ο.Τ.Α., σε επιχειρήσεις Ο.Τ.Α., σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και σε οργανισμούς και επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας για την εκτέλεση έργων του προγράμματός τους. Το τίμημα των ακινήτων καθορίζεται, αφού προηγηθεί εκτίμηση από το Σ.Ο.Ε.

Οι δήμοι μπορούν με απόφαση του συμβουλίου τους να εκποιούν, χωρίς δημοπρασία, οικοπέδα τους σε άστεγους και οικονομικά αδύνατους δημότες, Στην απόφαση καθορίζονται οι κατηγορίες των δικαιούχων, το ύψος του ετήσιου εισοδήματος, ο αριθμός των ανηλίκων τέκνων, η κατάσταση της υγείας, καταστροφές από θεομηνίες κ.λπ. Το τίμημα των οικοπέδων, που εκποιούνται μ' αυτόν τον τρόπο, καθορίζεται στο 25% τουλάχιστον της τρέχουσας αξίας τους, καταβάλλεται σε 5 ετήσιες δόσεις

και διατίθεται για να εκτελεστούν έργα υποδομής, κατά προτίμηση, στην αντίστοιχη περιοχή.

β) Είναι δυνατή η μεταβίβαση οικοπέδων με σύμβαση πώλησης, ανταλλαγής ή δωρεάς, στον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας για την ανέγερση εργατικών κατοικιών. Ως αντιπαροχή ο οργανισμός αναλαμβάνει την κατασκευή κτιρίων για λογαριασμό του Ο.Τ.Α.

γ) Αν τροποποιηθεί το σχέδιο πόλεως και μειωθεί το πλάτος των οδών, τότε ο δήμος έχει τη δυνατότητα να μεταβιβάσει τι εκτάσεις αυτές (προσκυρωτές) στους διπλανούς ιδιοκτήτες. Το τίμημα της μεταβίβασης καθορίζεται αφού προηγηθεί εκτίμηση από το Σ.Ο.Ε., ενώ το δημοτικό συμβούλιο έχει τη δυνατότητα να το μειώσει μέχρι 50%

γ) Είναι δυνατή η εκποίηση δημοτικών εκτάσεων, απευθείας και χωρίς δημοπρασία, σε κτηνοτρόφους για την ανέγερση στάβλων. Επίσης επιτρέπεται η εκποίηση δημοτικών εκτάσεων, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, για την ίδρυση ή επέκταση βιομηχανικών ή βιοτεχνικών επιχειρήσεων. Η εκποίηση γίνεται στην τρέχουσα αξία των ακινήτων.

δ) Ο πλειοδότης σε δημοπρασία που διενεργήθηκε για την εκποίηση δημοτικού ή κοινοτικού ακινήτου μπορεί ως την κατάρτιση της σχετικής σύμβασης να υποδείξει εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης ως αγοράστρια.

1.3. Δωρεές ακινήτων

α) Δωρεές δημοτικών ακινήτων επιτρέπονται, ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του, για την κατασκευή σχολείων, την κάλυψη αναγκών αναδασμού ή την εκπλήρωση άλλου κοινωφελούς σκοπού, που συνδέεται αποκλειστικά και μόνο με την προαγωγή των τοπικών συμφερόντων και την άμεση εξυπηρέτηση των κατοίκων της περιοχής.

β) Επίσης με απόφαση του συμβουλίου επιτρέπεται να παραχωρείται δωρεάν η χρήση ακινήτων στο δημόσιο ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου για την αντιμετώπιση έκτακτης και επείγουσας ανάγκης. Με την ίδια διαδικασία, επιτρέπεται να παραχωρείται δωρεάν η χρήση ακινήτων σε άλλα νομικά πρόσωπα, που ασκούν αποκλειστικά κοινωφελή δραστηριότητα ή προάγει τα τοπικά συμφέροντα.

1.4. Δικαίωμα αμμοληψίας

Η αμμοληψία, η εξόρυξη λίθων, αμμοχάλικων και άλλων παρεμφερών υλικών σε δημοτικές εκτάσεις ή χώρους που έχουν παραχωρηθεί στους Ο.Τ.Α. από το δημόσιο, γίνεται χωρίς δημοπρασία με την καταβολή δικαιώματος που έχει καθοριστεί από το δημοτικό συμβούλιο. Το έσοδο αυτό αποτελεί ουσιαστικά πώληση πρώτων υλών.

1.5. Δικαίωμα εμπορίας πόσιμων υδάτων

Το έσοδα αυτό δεν έχει καμία σχέση με το τέλος ύδρευσης που επιβάλλεται στην οικιακή ή επαγγελματική κατανάλωση. Αφορά τις επιχειρήσεις που εμπορεύονται πόσιμο νερό, ιαματικό ή όχι, οι οποίες ανάλογα με τις ποσότητες που χρησιμοποιούν, καταβάλουν δικαίωμα στον Ο.Τ.Α. στην περιοχή του οποίου βρίσκονται οι σχετικές πηγές.

Όταν το νερό ανήκει στην κυριότητα του δήμου, το ύψος του δικαιώματος καθορίζεται ελεύθερα από το δημοτικό συμβούλιο. Σε κάθε άλλη περίπτωση το δικαίωμα καθορίζεται από τη νομοθεσία (παραγωγή πόσιμου νερού ή πρόσμιξη με χυμούς).

2. Παραχώρηση εσόδων δημόσιας περιουσίας

α) Το 50% των μισθωμάτων των δημόσιων λατομείων, μαρμάρων και βιομηχανικών ορυκτών καταβάλλεται στους Ο.Τ.Α. των αντίστοιχων περιοχών.

β) Τα μισθώματα των θαλασσιών εκτάσεων από υδατοκαλλιέργειες που εισπράττει το δημόσιο, αποδίδονται στους Ο.Τ.Α. των αντίστοιχων περιοχών.

γ) Το 5% της τιμής διάθεσης των δασικών προϊόντων που παράγονται στα δημόσια δάση, αποδίδεται στους Ο.Τ.Α. των αντίστοιχων περιοχών.

δ) Τα πλοία που παροπλίζονται σε θαλάσσιες περιοχές, εκτός δικαιοδοσίας Λιμενικών Ταμείων, καταβάλλουν τέλη παροπλισμού. Το 50% των τελών αυτών αποδίδεται στους Ο.Τ.Α. για την αντιμετώπιση δαπανών καθαριότητας (ειδικευμένο έσοδο).

Τα παραπάνω έσοδα αποτελούν ουσιαστικά επιχορηγήσεις προς τους Ο.Τ.Α., οι οποίες έχουν το χαρακτήρα αποζημίωσης ή αντισταθμιστικών οφελών για δραστηριότητες που επιβαρύνουν το περιβάλλον και συνεπάγονται αυξημένες δαπάνες.

3. Εκμετάλλευση βοσκοτόπων

Οι βοσκότοποι που ανήκουν στους δήμους διατίθενται στους δημότες για τα ζώα τους και εφόσον υπάρχει περίσσευμα γης ακολουθεί δημοπρασία. Οι δήμοι εκμεταλλεύονται όχι μόνο τους δικούς τους βοσκότοπους, αλλά και τους δημόσιους που τους έχουν παραχωρηθεί για εκμετάλλευση.

Οι δημότες δικαιούνται να βόσκουν δωρεάν συγκεκριμένο αριθμό ζώων, πέραν του οποίου καταβάλλουν δικαίωμα βοσκής. Εφόσον ο δήμος έχει προχωρήσει σε έργα βελτίωσης των βοσκοτόπων καταβάλλεται αυξημένο δικαίωμα.

Τα έσοδα από τους βοσκότοπους αποτελούν ειδικευμένο έσοδο, επειδή πρέπει να διατίθενται για τη βελτίωσή τους. Ενώ νομικά διαχωρίζονται (μίσθωμα - δικαίωμα), ουσιαστικά αποτελούν ενιαίο έσοδο από εκμετάλλευση ακίνητης περιουσίας.

Επιχορηγήσεις

Οι επιχορηγήσεις διακρίνονται σε :

τακτικές ή έκτακτες, με βάση την περιοδικότητα και την θεσμική τους κατοχύρωση γενικές ή ειδικές, ανάλογα με τον προορισμό των σχετικών εσόδων (δαπάνες κάθε είδους ή συγκεκριμένες δαπάνες)

Οι τακτικές επιχορηγήσεις διευκολύνουν τον οικονομικό προγραμματισμό των Ο.Τ.Α. και οι γενικές δεν θίγουν την οικονομική και διοικητική τους αυτοτέλεια. Αποτελούν το κυριότερο μέσο που έχει στην διάθεση της η κεντρική διοίκηση για να χρηματοδοτεί γενικά τους Ο.Τ.Α., να ενισχύει τους οικονομικά αδύναμους Ο.Τ.Α. και να προωθεί την οικονομική της πολιτική.

Οι έκτακτες επιχορηγήσεις θα έπρεπε να καλύπτουν μόνο απρόβλεπτες, επείγουσες κλπ ανάγκες. Η χρησιμοποίησή τους σε μόνιμη βάση εντείνει την εξάρτηση των Ο.Τ.Α. από το κράτος και τις περισσότερες φορές είτε δεν επιτυγχάνουν τους στόχους τους είτε η αποτελεσματικότητά τους είναι περιορισμένη.

Οι ειδικές επιχορηγήσεις χρησιμοποιούνται για να προωθηθούν κρατικές πολιτικές στην τοπική αυτοδιοίκηση ή για να ενισχυθεί η παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών από τους Ο.Τ.Α.. Ο συνδυασμός εκτάκτων και ειδικών επιχορηγήσεων και η ευρεία χρησιμοποίησή τους αποτελούν κλασικό παράδειγμα συγκεντρωτικής δημοσιονομικής διαχείρισης.

Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (Κ.Α.Π.)

Με το Νόμο 1828/1989 το σύστημα των κρατικών επιχορηγήσεων προς την πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση συνδέθηκε άμεσα με την απόδοση συγκεκριμένων φόρων και τελών : φόρος εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, φόρος μεταβίβασης ακινήτων, τέλη κυκλοφορίας αυτοκινήτων, φόρος επί των τόκων των τραπεζικών καταθέσεων (μεταγενέστερα). Η μεταρρύθμιση αυτή είχε ως αποτέλεσμα αφενός μεν τον ετήσιο προσδιορισμό του ύψους της κρατικής επιχορήγησης με αντικειμενικά και μετρήσιμα κριτήρια (αποδόσεις φόρων), αφετέρου δε τη σύνδεση

της τελευταίας με τις δημοσιονομικές - φορολογικές πολιτικές και μέτρα που προωθούσε η κεντρική διοίκηση είτε αυτόνομα στα πλαίσια των αναπτυξιακών της επιλογών είτε με βάση τις προτεραιότητες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (φορολογική εναρμόνιση).

Με το σύστημα αυτό οι κρατικοί πόροι που κατανέμονται στους δήμους και τις κοινότητες παραμένουν στην ευθύνη της κεντρικής διοίκησης (κεντρικοί), ενώ το ύψος τους δεν εξαρτάται πλέον από συγκυριακές πολιτικές αποφάσεις κυβερνητικών οργάνων αλλά από τη δυναμικότητα των συγκεκριμένων φόρων και τελών (αυτοτελείς).

Οι Κ.Α.Π. προέρχονται από τις παρακάτω πηγές φορολογικών εσόδων :

Ποσοστό 20% των συνολικών ετήσιων καθαρών εισπράξεων από το φόρο εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων (Φ.Ε.Φ.Ν.Π.)

Ποσοστό 50% από τα τέλη κυκλοφορίας των αυτοκινήτων που εισπράττονται κάθε χρόνο. Από το 2009 αυξήθηκε σε 90%

Ποσοστό 3% από τις συνολικές εισπράξεις του φόρου μεταβίβασης ακινήτων και πλοίων.

Ποσοστό 20% των συνολικών ετήσιων καθαρών εισπράξεων από το φόρο στους τόκους των τραπεζικών καταθέσεων.

Κατανομή των Κ.Α.Π.

Το προϊόν των κεντρικών αυτοτελών πόρων κατανέμεται κάθε χρόνο σε τρεις κατηγορίες, με βάση τις σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις :

Το ένα τρίτο (1/3) των εσόδων που προέρχονται από το 20% του Φ.Ε.Φ.Ν.Π. εγγράφεται στον προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) και διατίθεται για την χρηματοδότηση επενδυτικών δραστηριοτήτων των Ο.Τ.Α. Το ποσό αυτό, με βάση την κωδικοποίηση του Π.Δ.Ε., έχει πάρει την ονομασία Συλλογική Απόφαση Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Σ.Α.Τ.Α.).

Το υπόλοιπο ποσό των Κ.Α.Π. (2/3 του Φ.Ε.Φ.Ν.Π., 50% των τελών κυκλοφορίας, 3% του φόρου μεταβίβασης ακινήτων) εγγράφεται στον τακτικό προϋπολογισμό και αποτελεί γενικό έσοδο των Ο.Τ.Α., το οποίο μπορεί να διατεθεί για την κάλυψη οποιασδήποτε δαπάνης.

Από το 2005, με βάση τα ποσά των δύο προηγούμενων περιπτώσεων, παρακρατείται ένα μέρος τους για την χρηματοδότηση του νέου αναπτυξιακού προγράμματος της τοπικής αυτοδιοίκησης «ΘΗΣΕΑΣ», που διαδέχθηκε το Ειδικό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΕΠΤΑ 1998 - 2004). Συγκεκριμένα αποδίδονται στο πρόγραμμα αυτό το 25% της Σ.Α.Τ.Α., το 10% των Κ.Α.Π., το 80% επί του 20% του φόρου στους τόκους των τραπεζικών καταθέσεων (το υπόλοιπο εντάσσεται στους Κ.Α.Π.). Το υπόλοιπο 80% της Σ.Α.Τ.Α. και το υπόλοιπο των Κ.Α.Π., όπως διαμορφώνονται τελικά, κατανέμονται στους Ο.Τ.Α. με δύο ξεχωριστές κοινές υπουργικές αποφάσεις (Κ.Υ.Α.) των Υπουργών ΟΙΚ.Ο. και ΕΣ.Δ.Δ.Α., που εκδίδονται ύστερα από πρόταση της ΚΕΔΚΕ και δημοσιεύονται σε Φ.Ε.Κ. Στη συνέχεια οι Κ.Α.Π. κατανέμονται στους Ο.Τ.Α. κάθε μήνα (τακτική επιχορήγηση), ενώ η Σ.Α.Τ.Α. κάθε τετράμηνο, μέσω του Τ.Π.Δ.

Οι δύο αποφάσεις κατανομής περιλαμβάνουν γενικές και ειδικές επιχορηγήσεις που κατανέμονται με ξεχωριστές διαδικασίες και κριτήρια κατανομής στους Ο.Τ.Α.. Οι γενικές και ορισμένες ειδικές έχουν θεσμοθετηθεί μέσω διαφόρων νόμων, ενώ πολλές ειδικές επιχορηγήσεις αποτελούν προϊόν κάλυψης αναγκών και προβλημάτων Ο.Τ.Α., χωρίς επαρκή αξιολόγηση. Επίσης κάποιες θεσμοθετημένες ειδικές επιχορηγήσεις αφορούν αρμοδιότητες που έχουν μεταβιβαστεί στους Ο.Τ.Α. και το κόστος άσκησης τους πρέπει, με βάση την επιταγή του Συντάγματος, να καλύπτεται από το κράτος.

Στους πίνακες που ακολουθούν, παρουσιάζονται αναλυτικά οι κατανομές των Κ.Α.Π. και της Σ.Α.Τ.Α. που πραγματοποιήθηκαν το 2007.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΑΤΑ 2007			
Επιχορήγηση	Κατηγορία	Ποσό	%
Επενδυτικές δραστηριότητες Ο.Τ.Α.	Γενική θεσμοθετημένη	459.520.000	55,4%
Αναπτυξιακοί και απλοί σύνδεσμοι νησιών, αντισταθμιστικά οφέλη	Ειδικές μερικά θεσμοθετημένες	13.380.000	1,6%
ΘΗΣΕΑΣ	Ειδική θεσμοθετημένη	207.500.000	25%
Πολιτική προστασία (μεταφορά αρμοδιότητας)	Ειδική θεσμοθετημένη	60.000.000	7,23%
Επισκευές – συντηρήσεις σχολικών κτιρίων (μεταφορά αρμοδιότητας)	Ειδική θεσμοθετημένη	40.000.000	4,8%
Σχολές Δημοτικής Αστυνομίας	Ειδική έκτακτη	1.500.000	0,18%
Ταμείο Αλληλοβοηθείας ΥΠΕΣΔΔΑ	Ειδική θεσμοθετημένη	1.660.000	0,2%
Τ.Υ.Δ.Κ.	Ειδική θεσμοθετημένη	2.500.000	0,3%
Μεταγενέστερη κατανομή	-	43.940.000	5,3%
Σύνολο		830.000.000	100%

Το 2004 εκπονήθηκε από την ΕΕΤΑΑ, για λογαριασμό του ΥΠΕΣΔΔΑ και της ΚΕΔΚΕ, το σύστημα κατανομής της ΣΑΤΑ με τα ακόλουθα κριτήρια : κατανομή ανά περιφέρεια (πληθυσμός, ΑΕΠ, ανεργία, έκταση) και στη συνέχεια κατανομή ανά Ο.Τ.Α. (πληθυσμός, έκταση, νομαρχιακό ΑΕΠ, ειδικά κριτήρια για Αττική και Θεσσαλονίκη). Ο αριθμός των δημοτικών διαμερισμάτων ανά Ο.Τ.Α. και ο ορεινός και νησιωτικός χαρακτήρας απετέλεσαν τα συμπληρωματικά κριτήρια προβληματικότητας.

Το 2001 εκπονήθηκε επίσης από την ΕΕΤΑΑ, το σύστημα κατανομής των Κ.Α.Π. με τέσσερα βασικά κριτήρια : ελάχιστο κόστος λειτουργίας, αριθμός δημοτικών διαμερισμάτων, έκταση και πληθυσμός.

Οι δύο βασικές κρατικές επιχορηγήσεις προς την Τ.Α. κατανέμονται πλέον με συγκεκριμένα κριτήρια κατανομής, επιστημονικά τεκμηριωμένα. Το πρόβλημα παραμένει στα συστήματα κατανομής πολλών ειδικών επιχορηγήσεων, αλλά και στον μεγάλο τους αριθμό που προβληματίζει για την αποτελεσματικότητά τους. Επίσης σε σχέση με τις αρμοδιότητες που μεταφέρθηκαν στους Ο.Τ.Α. π.χ. κοινωνικές υπηρεσίες, σχολικά κτίρια, δεν έχει υπολογιστεί με ακρίβεια το κόστος εκκίνησης ούτε η αναπροσαρμογή του.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ Κ.Α.Π. 2007			
Επιχορήγηση	Κατηγορία	Ποσό	%
Τακτική επιχορήγηση	Γενική θεσμοθετημένη	1.531.200.000	66,7%
ΘΗΣΕΑΣ	Ειδική θεσμοθετημένη	192.000.000	8,4%
Λειτουργικές δαπάνες σχολείων και σχολικοί τροχονόμοι	Μεταφορά αρμοδιότητας	200.000.000	8,8%
Παιδικό-βρεφονηπιακοί σταθμοί	Μεταφορά αρμοδιότητας	282.100.000	12,3%
ΠΙΚΠΑ -Ε.Ο.Π.-ΜΗΤΕΡΑ -Ι.Β.Σ	Μεταφορά αρμοδιότητας		
Αθλητικά κέντρα	Μεταφορά αρμοδιότητας		
Συνεργασία με τον Ο.ΚΑ.ΝΑ.	Ειδική	5.000.000	0,22%

Παραπληγικό επίδομα	Ειδική	600.000	0,03%
Επισκέψεις αποδήμων	Ειδική θεσμοθετημένη	2.000.000	0,09%
Εργοστάσια αφαλάτωσης	Ειδική θεσμοθετημένη	4.000.000	0,17%
Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι	Ειδική θεσμοθετημένη	2.000.000	0,1%
Δημοτική Αστυνομία	Μεταφορά αρμοδιότητας	7.200.000	0,3%
Οριζόντιες δράσεις (Δ.Λ.Σ.)	Ειδική έκτακτη	26.298.000	1,15%
Ταμείο Αλληλοβοηθείας ΥΠΕΣΔΔΑ	Ειδική θεσμοθετημένη	4.600.000	0,2%
ΕΕΤΑΑ	Ειδική θεσμοθετημένη	4.200.000	0,18%
ΚΕΔΚΕ - ΤΕΔΚ	Ειδική θεσμοθετημένη	34.000.000	1,48%
Σύνολο		2.295.198.000	100%

Σύνολο επιχορηγήσεων	Ποσό	%
Επιχορηγήσεις	2.034.660.000	65%
Μεταφορές αρμοδιοτήτων	590.800.000	19%
ΘΗΣΕΑΣ	399.500.000	12,8%
ΚΕΔΚΕ - ΕΕΤΑΑ	38.200.000	1,2%
Οριζόντιες δράσεις	26.298.000	0,8%
Διάφορα	26.980.000	0,9%
Ταμείο Αλληλοβοηθείας ΥΠΕΣΔΔΑ - ΤΥΔΚ	8.760.000	0,3%
Σύνολο	3.125.198.000	100%

Φόρος Ζύθου

Ο φόρος αυτός επιβάλλεται στην αξία του ζύθου, με συντελεστή 3%, που πωλείται στο εσωτερικό από τον παραγωγό ή τον αντιπρόσωπό του και βαρύνει τον αγοραστή. Το προϊόν του φόρου κατανέμεται στους Ο.Τ.Α. από το ΥΠΕΣΔΔΑ με βάση τον πληθυσμό της τελευταίας απογραφής (το 2007 κατανεμήθηκαν 14.015.268 €). Αποτελεί ουσιαστικά τακτική - γενική επιχορήγηση, παρά την ονομασία του.

Αναπτυξιακό πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ»

Με το Ν.3274/04 θεσπίστηκε το Νέο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Τ.Α. «ΘΗΣΕΑΣ», με σημαντικές καινοτομίες στη χρηματοδότηση, τις επιλέξιμες ενέργειες και τις διαδικασίες υλοποίησης. Αντικείμενο του προγράμματος είναι η υποστήριξη των Ο.Τ.Α. για να υλοποιήσουν επενδύσεις τοπικής ανάπτυξης και να βελτιώσουν την ποιότητα των υφιστάμενων υποδομών και υπηρεσιών με κριτήριο την ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη. Το πρόγραμμα έχει πενταετή διάρκεια, 2005-2009, με δυνατότητα διετούς παράτασης και συγχρηματοδοτείται από πόρους της Τ.Α. (65%) και της κεντρικής διοίκησης (35%).

Το πρόγραμμα έχει τρεις στόχους και αποτελείται από τα ακόλουθα υποπρογράμματα ::

το συντονισμό των πολιτικών που προωθούν τα διάφορα Υπουργεία και αφορούν τους Ο.Τ.Α.

την ορθολογική αξιοποίηση των χρηματοδοτήσεων προς τους Ο.Τ.Α. και τη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους

την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των δήμων και κοινοτήτων

Υποπρόγραμμα 1 «οργάνωση και ανάπτυξη των υπηρεσιών των Ο.Τ.Α.»

Υποπρόγραμμα 2 «τοπική ανάπτυξη και προστασία περιβάλλοντος»

Υποπρόγραμμα 3 «κοινωνικές και πολιτιστικές υποδομές και δραστηριότητες»

Υποπρόγραμμα 4 «τεχνική στήριξη»

Για την κατάρτιση, παρακολούθηση, υποστήριξη και διοίκηση της εφαρμογής του «ΘΗΣΕΑ» συγκροτούνται κεντρική και περιφερειακές επιτροπές παρακολούθησης, καθώς τεχνικές επιτροπές νομού. Το ΥΠΕΣΔΔΑ συντονίζει και υποστηρίζει τους κεντρικούς και περιφερειακούς φορείς που εμπλέκονται στις διαδικασίες του προγράμματος, ενώ τα κριτήρια ένταξης έργων, μελετών η ενεργειών στο πρόγραμμα έχουν ως εξής :

Εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία των Ο.Τ.Α.

Ανάδειξη της ενότητας των Ο.Τ.Α.

Λειτουργική ολοκλήρωση των έργων που συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.

Εξασφάλιση ενός ελαχίστου επιπέδου κοινωνικών και τεχνικών υποδομών

Δυνατότητα ωρίμανσης έργων

Προώθηση της διαδημοτικής συνεργασίας

Προώθηση της απασχόλησης και καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού

Εξοικονόμηση δημόσιων πόρων μέσω των συμπράξεων με τον ιδιωτικό τομέα

Συνοπτικός απολογισμός εσόδων α΄ βάθμιων ΟΤΑ

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΠΗΓΗ (I)

ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ (II)

ΕΣΟΔΑ (I)

- 0 Τακτικά έσοδα
- 1 Πρόσοδοι από ακίνητη περιουσία
- 2 Πρόσοδοι από κινητή περιουσία
- 3 Έσοδα από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα
- 4 Έσοδα από λοιπά τέλη - δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών
- 5 Φόροι και εισφορές
- 6 Έσοδα από επιχορηγήσεις
- 7 Λοιπά τακτικά έσοδα
- 1 Έκτακτα έσοδα
- 11 Έσοδα από την εκποίηση κινητής και ακίνητης περιουσίας
- 12 Επιχορηγήσεις για κάλυψη λειτουργικών δαπανών
- 13 Επιχορηγήσεις για επενδυτικές δαπάνες
- 14 Δωρεές - κληρονομίες - κληροδοσίες
- 15 Προσανυλίσεις - πρόστιμα - παράβολα
- 16 Λοιπά έκτακτα έσοδα
- 2 Έσοδα παρελθόντων οικονομικών ετών
- 21 Τακτικά έσοδα
- 22 Έκτακτα έσοδα
- 3 Εισπράξεις από δάνεια και απαιτήσεις από Π.Ο.Ε.
- 31 Εισπράξεις από δάνεια
- 32 Εισπρακτέα υπόλοιπα προηγούμενων οικονομικών ετών
- 4 Εισπράξεις υπέρ του δημόσιου και τρίτων
- 41 Εισπράξεις υπέρ του δημόσιου
- 42 Εισπράξεις υπέρ τρίτων
- 5 Χρηματικό υπόλοιπο
- 511 Χρηματικό υπόλοιπο από τακτικά έσοδα
- 512 Χρηματικό υπόλοιπο από έκτακτα έσοδα

ΕΣΟΔΑ (II)

ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΟΡΙΖΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

A. ΤΑΚΤΙΚΑ

- 1 Καθαρά κέρδη δημοτικών ή κοινοτικών επιχειρήσεων.
- 2 Τέλος ακίνητης περιουσίας (ποσοστό 50%).
- 3 Τέλη στάθμευσης.
- 4 Ειδικό τέλος λατομικών προϊόντων.
- 5 Τέλος αδειών οικοδομών.
- 6 Τέλος ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- 7 Τοπικά (δυνητικά) τέλη και εισφορές για την εκτέλεση έργων.
- 8 Εισφορά λόγω ένταξης ή επέκτασης πολεοδομικών σχεδίων.
- 9 Εισφορά ΚΗ/1947 Ψηφίσματος.
- 10 Λοιπά τακτικά έσοδα διατιθέμενα για επενδύσεις.

Β. ΕΚΤΑΚΤΑ

- 1 Προϊόν εκποίησης ακινήτων.
- 2 Επιχορηγήσεις για επενδυτικούς σκοπούς
- 3 Δάνεια για επενδυτικούς σκοπούς
- 4 Πρόστιμα για παράνομη εκμετάλλευση λατομείων.
- 5 Έσοδα από επενδυτικές δαπάνες πραγματοποιηθείσες για λογαριασμό τρίτων
- 6 Τέλη ρύπανσης.
- 7 Εφάπαξ ειδική εισφορά για τη δημιουργία κοινόχρηστων χώρων.
- 8 Λοιπά έκτακτα έσοδα διατιθέμενα ή προοριζόμενα για επενδύσεις.

Δάνεια

Οι δήμοι μπορούν να συνομολογούν δάνεια με το κράτος και με πιστωτικά ιδρύματα ή χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς της Ελλάδας ή του εξωτερικού, για την πραγματοποίηση, αποκλειστικά, σκοπών που ανήκουν στην αρμοδιότητά τους. Με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου καθορίζονται ο σκοπός του δανείου, οι όροι και η τοκοχρεολυτική δόση. Ανάλογα με τον πληθυσμό του δήμου και το ύψος του δανείου, η σχετική απόφαση λαμβάνεται με αυξημένη πλειοψηφία των 2/3 των μελών του συμβουλίου. Απαραίτητο στοιχείο για την υπογραφή της δανειακής σύμβασης αποτελεί η πράξη του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας από την οποία προκύπτει η νομιμότητα της απόφασης του συμβουλίου.

Εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου παρέχονται μόνο για δάνεια των Ο.Τ.Α., που συνομολογούνται με πιστωτικά ιδρύματα του εξωτερικού, σύμφωνα με τις ειδικές ρυθμίσεις του Ν.2322/95 (έγκριση από τριμελή Διυπουργική Επιτροπή). Οι Δήμοι μπορούν επίσης να εκδίδουν ομολογιακά δάνεια, ύστερα από έγκριση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Οι πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α., για να καλύπτουν βραχυπρόθεσμες ανάγκες ρευστότητας που αφορούν μόνο λειτουργικές δαπάνες, μπορούν να συνομολογούν με πιστωτικά ιδρύματα της Ελλάδας ή του εξωτερικού :

- α) Βραχυπρόθεσμες πιστώσεις ανοιχτών αλληλόχρεων λογαριασμών με όριο το 4% του κυκλοφορούντος ενεργητικού του τελευταίου ισολογισμού τους ή το 50% των μέσων ταμειακών και τραπεζικών καταθετικών υπολοίπων του προηγούμενου τριμήνου, αν δεν εφαρμόζουν το διπλογραφικό λογιστικό σύστημα.
- β) Συμβάσεις δημιουργίας χρεωστικού υπολοίπου σε λογαριασμούς καταθέσεων. Το υπόλοιπο αυτό δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% του μέσου ετήσιου πιστωτικού υπολοίπου των καταθετικών τους λογαριασμών.

Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων αποτελεί το κυριότερο, αν όχι το αποκλειστικό, πιστωτικό ίδρυμα που χορηγεί δάνεια στους Ο.Τ.Α. για ποικίλους σκοπούς που έχουν σχέση με τις αρμοδιότητές τους, με βασική εγγύηση την εκχώρηση ανάλογων εσόδων. Επίσης διακινεί τις κρατικές επιχορηγήσεις και διεξάγει την ταμειακή υπηρεσία των Ο.Τ.Α. με πληθυσμό κάτω των 5.000 κατοίκων.

Επιτόκια & διάρκεια δανείων του Τ.Π.Δ. σε Ο.Τ.Α.

Για εκτέλεση έργων και επένδυση σε πάγιες εγκαταστάσεις : επιτόκιο 5,9% - διάρκεια μέχρι 20 χρόνια.

Για προμήθεια μηχανημάτων, μηχανολογικού & λοιπού εξοπλισμού : επιτόκιο 5,9% - διάρκεια μέχρι 8 χρόνια.

Για αγορά ακινήτων : επιτόκιο 5,9% - διάρκεια μέχρι 20 χρόνια

Για απαλλοτριώσεις ακινήτων : επιτόκιο 5,9% - διάρκεια μέχρι 20 χρόνια

Αμοιβές για τη σύνταξη μελετών : επιτόκιο 5,9% - διάρκεια μέχρι 20 χρόνια

Για αρχικό κεφαλαίο ή αύξηση κεφαλαίου σε αμιγή δημοτική επιχείρηση : επιτόκιο 5,9% - διάρκεια μέχρι 15 χρόνια

Για εξαγορά τουλάχιστον του 51% λειτουργούσας επιχείρησης : επιτόκιο 5,9% - διάρκεια μέχρι 15 χρόνια

Ορισμένοι μεγάλοι δήμοι έχουν συνάψει δάνεια με άλλες τράπεζες του εσωτερικού, ελάχιστοι με τράπεζες του εξωτερικού και αρκετοί έχουν συμμετάσχει στα δάνεια που πήρε για λογαριασμό τους το ΥΠΕΣΔΔΑ από την Ευρωπαϊκή Τράπεζες Επενδύσεων.

Χρηματοδοτική μίσθωση

Οι δήμοι δεν έχουν αξιοποιήσει το εργαλείο της χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), εκτός από ελάχιστες περιπτώσεις δημοτικών επιχειρήσεων. Με το νόμο (Ν. 3146/03) τυποποιήθηκαν οι σχετικές διαδικασίες και δίνεται η δυνατότητα στους Ο.Τ.Α. και στα Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ. της Τ.Α. να συνάπτουν συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης με αντικείμενο κινητά ή ακίνητα πράγματα, σύμφωνα με την υπάρχουσα νομοθεσία.

Όταν αντικείμενο της χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι κινητά πράγματα, τότε εφαρμόζονται οι διατάξεις περί προμήθειας αγαθών από τους Ο.Τ.Α. Όταν αντικείμενο είναι ακίνητο, τότε η επιλογή του γίνεται με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων περί αγοράς ακινήτων από τους Ο.Τ.Α. και η σύμβαση γίνεται με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων περί δανείων.

Με τις διατάξεις αυτές, επιλύθηκαν πολλά νομικά και διοικητικά προβλήματα που είχαν ανακύψει, καθώς τυπικά επιτρεπόταν μεν η σύναψη χρηματοδοτικής μίσθωσης από τους Ο.Τ.Α., αλλά στη πράξη είχαν παρατηρηθεί πολλά τυπικά και γραφειοκρατικά προσκόμματα.

Το κεφάλαιο αυτό ισχύει και για τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση

«Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης»

ΣΥΣΤΑΣΗ – ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Οι δήμοι και οι περιφέρειες συγκροτούν τον πρώτο και δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης και ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας αποτελούν θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου των Ελλήνων, όπως αυτός κατοχυρώνεται από τις διατάξεις του άρθρου 102 του Συντάγματος και του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας που κυρώθηκε με το ν. 1850/1989 (ΦΕΚ 144 Α΄).

Οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, συγκροτούνται ως ενιαίες μονάδες για τις αποκεντρωμένες υπηρεσίες του κράτους και ασκούν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα στις κρατικές υποθέσεις της περιφέρειάς τους, σύμφωνα με το άρθρο 101 του Συντάγματος.

ΣΥΣΤΑΣΗ – ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΔΗΜΩΝ

Άρθρο 1

Σύσταση Δήμων

1. Οι δήμοι είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και αποτελούν τον πρώτο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης.
2. Οι πρωτοβάθμιοι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης συνιστώνται ανά νομό ως εξής για τον Νομό Μαγνησίας

. ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Α. Συνιστώνται οι κατωτέρω δήμοι:

1. Δήμος Βόλου με έδρα το Βόλο αποτελούμενος από τους δήμους α. Αγριάς β. Αισωνίας γ. Βόλου δ. Ιωλκού ε. Νέας Αγχιάλου στ. Νέας Ιωνίας ζ. Πορταριάς η. Αρτέμιδας και την κοινότητα Μακρινίτσης, οι οποίοι καταργούνται.
2. Δήμος Ρήγα Φεραίου με έδρα το Βελεστίνο αποτελούμενος από τους δήμους α. Κάρλας β. Φερών και την κοινότητα Κεραμιδίου, οι οποίοι καταργούνται.
3. Δήμος Ζαγοράς - Μουρεσίου με έδρα τη Ζαγορά αποτελούμενος από τους δήμους α. Ζαγοράς και β. Μουρεσίου, οι οποίοι καταργούνται.
4. Δήμος Αλμυρού με έδρα τον Αλμυρό αποτελούμενος από τους δήμους α. Αλμυρού β. Πετλεού γ. Σούρπης και την κοινότητα Ανάβρας, οι οποίοι καταργούνται.
5. Δήμος Νοτίου Πηλίου με έδρα την Αργαλαστή αποτελούμενος από τους δήμους α. Αργαλαστής β. Αφετών γ. Μηλεών δ. Σηπιάδος και την κοινότητα Τρικεριού, οι οποίοι καταργούνται.

Β. Στους δήμους Αλοννήσου, Σκιάθου, Σκοπέλου δεν επέρχεται καμία μεταβολή

Γ. Ο δήμος Ζαγοράς - Μουρεσίου χαρακτηρίζεται ως ορεινός.

Άρθρο 2

Συγκρότηση Δήμων

1. Η εδαφική περιφέρεια του κάθε δήμου που συνιστάται με τον παρόντα νόμο, αποτελείται από τις εδαφικές περιφέρειες των συνενοούμενων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ). Οι εδαφικές αυτές περιφέρειες αποτελούν τις δημοτικές ενότητες του νέου δήμου και φέρουν το όνομα του πρώην δήμου ή της κοινότητας.
2. Τα τοπικά διαμερίσματα που ορίζονται στο άρθρο 2 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.3463/2006 (ΚΔΚ) (ΦΕΚ 114 Α), μετονομάζονται σε τοπικές κοινότητες, εφόσον έχουν πληθυσμό έως και 2.000 κατοίκους και σε δημοτικές κοινότητες εφόσον έχουν πληθυσμό μεγαλύτερο από 2.000 κατοίκους. Τοπικές ή δημοτικές κοινότητες αποτελούν και οι δήμοι ή οι κοινότητες που καταργήθηκαν ύστερα από εθελούσια συνένωση σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 410/1995 (ΦΕΚ 231 Α) ή συνενώνονται με τον παρόντα νόμο και δεν αποτελούνται από τοπικά διαμερίσματα.
3. Δημοτική κοινότητα συγκροτούν τα τοπικά διαμερίσματα νησιών που έχουν πληθυσμό άνω των χιλίων (1.000) κατοίκων. Επίσης, συγκροτούν δημοτική κοινότητα ανεξαρτήτως πληθυσμού πρώην κοινότητες που εκτείνονται σε όλη την περιφέρεια του νησιού και δεν αποτελούν δήμο σύμφωνα με το άρθρο 1.
4. Τα δημοτικά διαμερίσματα στα οποία διαιρούνται οι δήμοι άνω των 100.000 κατοίκων μετονομάζονται σε δημοτικές κοινότητες.

ΣΥΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Άρθρο 3

Σύσταση και Συγκρότηση Περιφερειών

1. Οι περιφέρειες είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και αποτελούν το δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης.
2. Οι περιφέρειες σχεδιάζουν, προγραμματίζουν και υλοποιούν πολιτικές σε περιφερειακό επίπεδο στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, σύμφωνα με τις αρχές της αιεφόρου ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές.

Η περιφέρεια Θεσσαλίας η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Καρδίτσας, Λάρισας, Μαγνησίας και Τρικάλων. Έδρα της περιφέρειας Θεσσαλίας είναι η Λάρισα. Κάθε νομός αποτελεί και περιφερειακή ενότητα και κάθε πρωτεύουσα νομού είναι έδρα της αντίστοιχης περιφερειακής ενότητας.

Άρθρο 4

Σχέσεις δήμων και περιφερειών

Μεταξύ των δύο βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης δεν υφίστανται σχέσεις ελέγχου και ιεραρχίας, αλλά συνεργασίας και συναλληλίας, οι οποίες αναπτύσσονται βάσει του νόμου, κοινών συμφωνιών, καθώς και με το συντονισμό κοινών δράσεων.

ΣΥΣΤΑΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Άρθρο 6

Σύσταση

1. Συνιστώνται ως ενιαίες αποκεντρωμένες μονάδες διοίκησης του κράτους οι εξής Αποκεντρωμένες Διοικήσεις:
  - i. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής, η οποία εκτείνεται στα όρια της περιφέρειας Αττικής με έδρα την Αθήνα.

- ii. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδας , η οποία εκτείνεται στα όρια των περιφερειών Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας με έδρα την Λάρισα.
- iii. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Ηπείρου - Δυτικής Μακεδονίας, η οποία εκτείνεται στα όρια των περιφερειών Ηπείρου και Δυτικής Μακεδονίας με έδρα τα Ιωάννινα.
- iv. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου, η οποία εκτείνεται στα όρια των περιφερειών Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου με έδρα την Πάτρα.
- v. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου, η οποία εκτείνεται στα όρια των περιφερειών Βορείου Αιγαίου και Νοτίου Αιγαίου με έδρα τον Πειραιά.
- vi. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης, η οποία εκτείνεται στα όρια της περιφέρειας Κρήτης με έδρα το Ηράκλειο.
- vii. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, η οποία εκτείνεται στα όρια της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης και Κεντρικής Μακεδονίας με έδρα την Θεσσαλονίκη.

Σε κάθε Αποκεντρωμένη Διοίκηση προϊστάται Γενικός Γραμματέας. Για τα θέματα που αναφέρονται στην υπηρεσιακή του κατάσταση και τα καθήκοντά του εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του ν.2503/1997 (ΦΕΚ 107 Α').

ΠΡΩΤΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΔΗΜΟΙ

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 7

Δημοτικές αρχές

1. Ο δήμος διοικείται από το δημοτικό συμβούλιο, την οικονομική επιτροπή, την επιτροπή ποιότητας ζωής, την εκτελεστική επιτροπή και το δήμαρχο.

2. Το δημοτικό συμβούλιο αποτελείται από δεκατρία (13) μέλη σε δήμους με πληθυσμό έως δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους, δεκαεπτά (17) σε δήμους με πληθυσμό από δύο χιλιάδες έναν έως πέντε χιλιάδες (2.001 – 5.000) κατοίκους, είκοσι ένα (21) σε δήμους με πληθυσμό από πέντε χιλιάδες έναν έως δέκα χιλιάδες (5.001-10.000) κατοίκους, είκοσι επτά (27) σε δήμους με πληθυσμό από δέκα χιλιάδες έναν έως τριάντα χιλιάδες (10.001- 30.000) κατοίκους, τριάντα τρία (33) σε δήμους με πληθυσμό από τριάντα χιλιάδες έναν έως εξήντα χιλιάδες (30.001-60.000) κατοίκους, σαράντα ένα (41) σε δήμους με πληθυσμό από εξήντα χιλιάδες έναν έως εκατό χιλιάδες (60.001-100.000) κατοίκους, σαράντα πέντε (45) σε δήμους με πληθυσμό από εκατό χιλιάδες έναν έως εκατόν πενήντα χιλιάδες (100.001-150.000) κατοίκους, σαράντα εννέα (49) σε δήμους με πληθυσμό από εκατόν πενήντα χιλιάδες έναν και άνω κατοίκους.

3. Σε δήμους που συνιστώνται με τη διάταξη του άρθρου 2 του παρόντος στους οποίους οι συνενοούμενοι δήμοι και κοινότητες υπερβαίνουν τους έξι (6), ο αριθμός των μελών του δημοτικού τους συμβουλίου είναι εκείνος που αντιστοιχεί στην επόμενη πληθυσμιακή κλίμακα, σε σχέση με το συνολικό τους πληθυσμό.

Άρθρο 8

Δημοτικές Κοινότητες - Τοπικές Κοινότητες - Όργανα

1. Τα Όργανα της δημοτικής κοινότητας είναι:

- α) Το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας.
- β) Ο πρόεδρος του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας.

2. Όργανα της τοπικής κοινότητας είναι:

- α) το συμβούλιο της τοπικής κοινότητας,
- β) ο πρόεδρος του συμβουλίου της τοπικής κοινότητας
- γ) ο εκπρόσωπος της τοπικής κοινότητας, προκειμένου για τοπικές κοινότητες μέχρι τριακοσίους (300) κατοίκους.

3. Σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό έως δέκα χιλιάδες (10.000) κατοίκους το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας αποτελείται από πέντε (5) μέλη. Σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό από δέκα χιλιάδες ένα (10.001) έως πενήντα χιλιάδες (50.000) κατοίκους το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας αποτελείται από έντεκα

(11) μέλη. Σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό από πενήντα χιλιάδες ένα (50.001) και άνω κατοίκους το συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας αποτελείται από δεκαπέντε (15) μέλη.

4. Σε τοπικές κοινότητες με πληθυσμό έως τριακοσίους (300) κατοίκους εκλέγεται ένας (1) εκπρόσωπος τοπικής κοινότητας.
Σε τοπικές κοινότητες με πληθυσμό από τριακοσίους έναν (301) έως δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους, το συμβούλιο τοπικής κοινότητας αποτελείται από τρία (3) μέλη.

Άρθρο 65

Αρμοδιότητες του δημοτικού συμβουλίου

1. Το δημοτικό συμβούλιο αποφασίζει για όλα τα θέματα που αφορούν το δήμο, εκτός από εκείνα που ανήκουν εκ του νόμου στην αρμοδιότητα του δημάρχου ή άλλου οργάνου του δήμου ή το ίδιο το δημοτικό συμβούλιο μεταβίβασε σε επιτροπή του.
2. Το δημοτικό συμβούλιο εκφράζει τις θέσεις του σε θέματα τοπικού ενδιαφέροντος και γνωμοδοτεί όποτε δημόσιες αρχές ή αρμόδια όργανα ζητούν τη γνώμη του.
3. Ορίζει τους φόρους, τα τέλη, τα δικαιώματα και τις εισφορές.
4. Καταρτίζει με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του τον κανονισμό λειτουργίας του, με βάση τον πρότυπο κανονισμό του άρθρου 67 του παρόντος. Αν δεν έχει θεσπισθεί κανονισμός λειτουργίας από το δημοτικό συμβούλιο, τότε ισχύει ο εν λόγω πρότυπος κανονισμός.
5. Ένα (1) μήνα πριν από τη διενέργεια των εκλογών και μέχρι την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών, το δημοτικό συμβούλιο αποφασίζει μόνο για θέματα που αναφέρονται σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης.
6. Το δημοτικό συμβούλιο μπορεί με απόφασή του να μεταβιβάζει στην επιτροπή ποιότητας ζωής, αρμοδιότητές του σχετικές με το αντικείμενό της.

Άρθρο 86

Προϋπολογισμός της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας - Συμμετοχή του συμβουλίου στην κατάρτιση του επιχειρησιακού και τεχνικού προγράμματος του δήμου

1. Κάθε έτος το δημοτικό συμβούλιο με απόφασή του καθορίζει το ανώτατο ύψος του προϋπολογισμού εξόδων του επόμενου έτους της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας. Η απόφαση αυτή διαβιβάζεται στο συμβούλιο της έως το τέλος Ιουνίου.

2. Το συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας καταρτίζει σχέδιο του προϋπολογισμού εξόδων της κοινότητας για το επόμενο οικονομικό έτος. Ο προϋπολογισμός δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το ανώτατο ποσό που καθορίστηκε σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο. Το σχέδιο συνοδεύεται από αιτιολογική έκθεση η οποία περιέχει αιτιολόγηση κάθε εγγραφής και αποστέλλεται έγκαιρα στην οικονομική επιτροπή έως το τέλος Αυγούστου.

3. Η οικονομική επιτροπή εξετάζει: i) αν οι συνολικές δαπάνες που αναγράφονται στο σχέδιο του προϋπολογισμού εξόδων της κοινότητας υπερβαίνουν το ανώτατο ποσό που έχει καθοριστεί από το δημοτικό συμβούλιο για κάθε δημοτική ή τοπική κοινότητα ii) αν οι δαπάνες αφορούν τις αρμοδιότητες που έχουν μεταβιβαστεί από το δημοτικό συμβούλιο στο συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας και iii) αν οι δαπάνες είναι νόμιμες. Η οικονομική επιτροπή διαγράφει κάθε δαπάνη που δεν συγκεντρώνει τις πιο πάνω υπό στοιχεία ii) και iii) προϋποθέσεις και, σε περίπτωση υπέρβασης του πιο πάνω ανώτατου ποσού, περικόπτει τα επί μέρους κονδύλια.

Το σχέδιο προϋπολογισμού εξόδων των δημοτικών κοινοτήτων, όπως τελικά διαμορφώνεται από την οικονομική επιτροπή, εντάσσεται στο σχέδιο προϋπολογισμού του δήμου. Στον προϋπολογισμό του δήμου περιλαμβάνονται ιδιαίτερα κεφάλαια για κάθε τοπική και δημοτική κοινότητα.

Το πιο πάνω σχέδιο προϋπολογισμού εξόδων τοπικής και δημοτικής κοινότητας, αν δεν καταρτιστεί ή δεν υποβληθεί εμπρόθεσμα στην οικονομική επιτροπή, καταρτίζεται από αυτήν.

4. Το συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας με απόφαση που λαμβάνεται ένα μήνα τουλάχιστον πριν την κατάρτιση του επιχειρησιακού και τεχνικού προγράμματος του δήμου, εισηγείται στην εκτελεστική επιτροπή με σειρά προτεραιότητας, ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα των αναγκών των κατοίκων της περιφέρειάς του και τις προτεραιότητες για την τοπική ανάπτυξη, τις δράσεις που πρέπει να περιλαμβάνει το επιχειρησιακό πρόγραμμα του δήμου και τα έργα που πρέπει να εκτελεστούν.

5. Στη συνεδρίαση του συμβουλίου της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας για τη λήψη των αποφάσεων της προηγούμενης παραγράφου, καλούνται οι κοινωνικοί φορείς της περιφέρειάς της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας, προκειμένου να υποβάλλουν τις προτάσεις τους. Εάν το συμβούλιο της δημοτικής ή τοπικής κοινότητας δεν υποβάλλει εισήγηση εμπρόθεσμα στην εκτελεστική επιτροπή, το σχέδιο του επιχειρησιακού και τεχνικού προγράμματος του δήμου καταρτίζεται χωρίς αυτήν.

ΜΕΤΑΒΙΒΑΖΟΜΕΝΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ

Άρθρο 94

Πρόσθετες αρμοδιότητες Δήμων

1. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και υπό τον τομέα β' («Περιβάλλον») προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

- «11. Η έκδοση οικοδομικών αδειών, ο προέλεγχος για την έκδοσή τους, ο έλεγχος μελετών για οικοδομικές άδειες, συναφούς χαρακτήρα πολεοδομικές αρμοδιότητες, καθώς και ο έλεγχος και η επιβολή προστίμων για την κατασκευή αυθαιρέτων κτισμάτων, κατά την κείμενη νομοθεσία, υπό την επιφύλαξη της περίπτωσης 45 του άρθρου 280 του παρόντος.
12. Ο έλεγχος των αρχιτεκτονικών, των στατικών, των υδραυλικών και των ηλεκτρομηχανολογικών μελετών, της μελέτης θερμομόνωσης, της μελέτης παθητικής πυροπροστασίας και των σχετικών φορολογικών στοιχείων για την έκδοση ή αναθεώρηση οικοδομικών αδειών βιομηχανικών κτιρίων, κατά τις ρυθμίσεις των παραγράφων 1 έως και 3 του άρθρου 5 του π.δ/τος 78/2006 (Φ.Ε.Κ. 80, Α).
13. Ο έλεγχος εφαρμογής ρυμοτομικών σχεδίων στο έδαφος πριν την έγκριση των πινακίδων εφαρμογής.
14. Η σύνταξη διαγραμμάτων εφαρμογής και διαγραμμάτων διαμορφωμένης κατάστασης.
15. Ο έλεγχος τοπογραφικών διαγραμμάτων που προορίζονται για σύνταξη πράξεων τακτοποιήσεως και αναλογισμού ή πράξεων εφαρμογής.
16. Επίβλεψη τοπογραφικών μελετών και μελετών Πράξεων Εφαρμογής Σ.Π.
17. Η σύνταξη Πράξεων Εφαρμογής.
18. Η παρακολούθηση του Προγράμματος Καθαρές Ακτές – Καθαρές Θάλασσες του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.
19. Η έκδοση απόφασης για τον καθορισμό μεμονωμένων κτιρίων ή των περιοχών, εντός των οποίων οι όψεις των κτιρίων πρέπει να αποπερατώνονται μέσα σ' έξι έτη από την έκδοση της οικοδομικής άδειας ή της ανωτέρω απόφασης, σύμφωνα με το άρθρο 22 παρ. 6 του ν. 1577/1985 (ΦΕΚ 210 Α').
20. Η προκαταρκτική πρόταση ανάπλασης ορισμένης περιοχής, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις των άρθρων 9 και 10 του ν. 2508/1997 (ΦΕΚ 124 Α').
21. Η γνωμοδότηση για παρέκκλιση από τους όρους δόμησης κατασκευής κτιρίων που προορίζονται για γεωκτηνοτροφικές, γεωπτηνοτροφικές ή υδατοκαλλιεργητικές εγκαταστάσεις, καθώς και εγκαταστάσεις αποθήκευσης λιπασμάτων, φαρμάκων, ιχθυοτροφών, γεωργικών και αλιευτικών εφοδίων, γεωργικών και αλιευτικών προϊόντων, στεγάστρων σφαγής ζώων και δεξαμενών από οποιοδήποτε υλικό.
22. Η εφαρμογή πολεοδομικών σχεδίων και συναφών εκτελεστών πράξεων, που δεν έχουν γενικότερο χαρακτήρα.
23. Ο έλεγχος εφαρμογής ρυμοτομικών σχεδίων στο έδαφος, κατ' άρθρο 115 Κ.Β.Π.Ν.

24. Η εφαρμογή εγκεκριμένων σχεδίων επί του εδάφους, κατά την πρόβλεψη της παρ. 1 του άρθρου 155 Κ.Β.Π.Ν.
25. Η διαχείριση στερεών αποβλήτων, σε επίπεδο προσωρινής αποθήκευσης, μεταφόρτωσης, επεξεργασίας, ανακύκλωσης και εν γένει αξιοποίησης, διάθεσης, λειτουργίας σχετικών εγκαταστάσεων, κατασκευής μονάδων επεξεργασίας και αξιοποίησης, καθώς και αποκατάστασης υφιστάμενων χώρων εναπόθεσης (Χ.Α.Δ.Α.). Η διαχείριση πραγματοποιείται, σύμφωνα με τον αντίστοιχο σχεδιασμό, που καταρτίζεται από την Περιφέρεια κατά την ειδικότερη ρύθμιση του άρθρου 186 παρ. ΣΤ΄ αριθμ. 29 του παρόντος νόμου.
26. Η μέριμνα, σύμφωνα με τις ισχύουσες Πυροσβεστικές Διατάξεις, για τη τήρηση των υποχρεώσεων καθαρισμού, από τους ιδιοκτήτες, νομείς, και επικαρπωτές, των οικοπεδικών και λοιπών ακάλυπτων χώρων, που βρίσκονται εντός πόλεων, κωμοπόλεων και οικισμών και σε απόσταση μέχρι 100 μέτρων από τα όριά τους, καθώς και η υποχρέωση αυτεπάγγελτου καθαρισμού από τους δήμους, σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των υπόχρεων. Σε βάρος εκείνων που δεν συμμορφώνονται, επιβάλλεται πρόστιμο πενήντα (50) λεπτών, ανά τετραγωνικό μέτρο του οικείου χώρου, το οποίο και αποτελεί έσοδο του οικείου δήμου, βεβαιούται εις βάρος τους η ισόποση σχετική δαπάνη του δήμου προς καθαρισμό και υποβάλλεται μήνυση για το αδίκημα του άρθρου 433 του Ποινικού Κώδικα.
27. Η διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων, προκειμένου να διαπιστωθεί η ποιότητα των χαλύβων οπλισμού σκυροδέματος.
28. Η διενέργεια δειγματοληπτικών ελέγχων, προκειμένου να διαπιστωθεί η ποιότητα των προϊόντων τσιμέντου.
29. Η χορήγηση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας στεγνοκαθαριστηρίων, πλυντηρίων ρούχων, σιδηρωτηρίων ρούχων και ταπητοκαθαριστηρίων.
2. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, υπό τον τομέα γ΄ («Ποιότητα Ζωής και Εύρυθμη Λειτουργία των Πόλεων»), προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:
- «15. Η μελέτη των έργων συντήρησης και βελτίωσης του οδικού δικτύου αρμοδιότητας δήμου.
16. Η εκπόνηση κυκλοφοριακών μελετών, καθώς και η μελέτη, εκτέλεση και επίβλεψη των εργασιών σήμανσης, σηματοδότησης και ηλεκτροφωτισμού του οδικού δικτύου του δήμου.
17. Ο καθορισμός των αστικών γραμμών λεωφορείων, της αφετηρίας, της διαδρομής, των στάσεων και του τέρματος των αντίστοιχων γραμμών, καθώς και ο καθορισμός

των προδιαγραφών των στάσεων και των στεγάστρων αναμονής επιβατών αστικών και υπεραστικών γραμμών.

18. Ο καθορισμός κομίστρων αστικών φορέων παροχής συγκοινωνιακού έργου.
19. Η ρύθμιση κάθε θέματος, το οποίο αφορά στην εγκατάσταση, λειτουργία και στη συντήρηση ανεγκυστήρων, καθώς και η χορήγηση των σχετικών τεχνικών επαγγελματικών αδειών, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του άρθρου 4 του π.δ/τος 78/2006 (Φ.Ε.Κ. 80, Α) και των σχετικών Κ.Υ.Α.
20. Η χορήγηση άδειας εγκατάστασης κεραίας σταθμού στην ξηρά, σύμφωνα με το άρθρο 24 α΄ του ν. 2075/1992 (ΦΕΚ 129 Α΄), όπως ισχύει, και η επιβολή κυρώσεων στους παραβάτες.
21. Η χορήγηση άδειας εγκατάστασης και άδειας λειτουργίας φωτοβόλων, σωλήνων, φωτεινών επιγραφών και ηλεκτροκίνητων ανυψωτικών μηχανημάτων καθώς και ο έλεγχος της λειτουργίας αυτών.
22. Η σύσταση επιτροπής φιλικού διακανονισμού για την εξώδικη επίλυση των διαφορών ανάμεσα σε προμηθευτές και σε καταναλωτές ή ενώσεις καταναλωτών, η τήρηση αρχείων των πορισμάτων της οικείας επιτροπής καθώς και η τήρηση μητρώου καταναλωτών.
23. Ο καθορισμός των προδιαγραφών των στάσεων και των στεγάστρων αναμονής επιβατών των αστικών και υπεραστικών γραμμών.
24. Η απαγόρευση της δημιουργίας θέσεων στάθμευσης σε συγκεκριμένους χώρους.
25. Η παραλαβή των αποσυρομένων δικύκλων, μοτοσυκλετών και μοτοποδηλάτων, όπου δεν υπάρχουν υποκαταστήματα του Ο.Δ.Δ.Υ.
26. Ο καθορισμός του εξωτερικού χρωματισμού των ΤΑΞΙ.
27. Η ανάκληση άδειας κυκλοφορίας αστικού λεωφορείου, από τον κύκλο εργασίας, εντός του ιδίου ημερολογιακού έτους κατ΄ άρθρο 31 του ν.2963/2001 .
28. Η περισυλλογή αδέσποτων σκύλων, καθώς και η ίδρυση ή βελτίωση εγκαταστάσεων καταφυγίων αδέσποτων σκύλων.
29. Ο καθορισμός των ωρών έναρξης και λήξης της εργασίας των ναυτεργατών και των αρτεργατών.
30. Η χορήγηση βιβλιαρίων υγείας στους εκδοροσφαγείς.
31. Η χορήγηση των αδειών παραγωγών και η θεώρησή τους από τον οικείο δήμο, όπου ο παραγωγός πρόκειται να διαθέσει τα προϊόντα του (ξηροί καρποί, λάδι, οπωροκηπευτικά, και λοιπά αγροτικά προϊόντα) σε λαϊκές αγορές. Η αρμοδιότητα αυτή δεν αφορά την έκδοση αδειών στους νομούς Αθηνών - Πειραιώς και Θεσσαλονίκης.
32. Η συνδρομή στο έργο του Ε.Φ.Ε.Τ. και η διενέργεια ελέγχων ή άλλων πράξεων, που ζητούν τα εντεταλμένα όργανα του Ε.Φ.Ε.Τ. και σύμφωνα με τις οδηγίες τους.
33. Η χορήγηση αδειών άσκησης επαγγέλματος τεχνιτών επισκευής και συντήρησης αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και μοτοποδηλάτων.

34. Η χορήγηση αδειών άσκησης επαγγέλματος οδικού μεταφορέα επιβατών και εμπορευμάτων.
35. Η χορήγηση, ανανέωση, ανάκληση και αφαίρεση αδειών εκγυμναστών, καθώς και ίδρυσης και λειτουργίας σχολών υποψηφίων οδηγών αυτοκινήτων και μοτοσικλετών.
36. Η έκδοση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας συνεργείων επισκευής και συντήρησης αυτοκινήτων, μοτοσικλετών και μοτοποδηλάτων και λοιπών συναφών εγκαταστάσεων, καθώς και η διενέργεια επιθεωρήσεων και ηλεκτρολογικών ελέγχων».
37. Η χορήγηση εξουσιοδοτήσεων σε συνεργεία συντήρησης και επισκευής αυτοκινήτων για διάθεση Κάρτας Ελέγχου Καυσαερίων (ΚΕΚ), καθώς και η παρακολούθηση και ο έλεγχος των Κέντρων Ελέγχου Καυσαερίων.
38. Η χορήγηση εξουσιοδοτήσεων σε συνεργεία συντήρησης και επισκευής αυτοκινήτων για τοποθέτηση συστημάτων περιορισμού ταχυτήτων.
39. Η θεώρηση των Καρτών Επιθεώρησης και Επισκευών των ενοικιαζόμενων οχημάτων.

3 Α. α. Με π.δ/μα το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας μεταβιβάζονται στους δήμους αρμοδιότητες που ασκούνται από τις Δ.Υ.Π.Ε. περιλαμβανομένων και αρμοδιοτήτων των Μονάδων Πρωτοβάθμιας Υγείας (Μ.Π.Υ.), καθώς και αρμοδιότητες του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

β. Στο ίδιο διάταγμα καθορίζονται οι σχετικές ρυθμίσεις και η μεταβατική περίοδος για την έναρξη άσκησης των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάζονται, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τη διετία από τη δημοσίευση του παρόντος.

γ. Με το ανωτέρω διάταγμα ρυθμίζεται η απόδοση στους δήμους των ανάλογων οικονομικών πόρων, για την άσκηση των μεταβιβαζόμενων αρμοδιοτήτων, η κατάργηση υπηρεσιακών μονάδων των Δ.Υ.Π.Ε και των αντίστοιχων οργανικών τους θέσεων, καθώς και οι ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις μετάταξης του προσωπικού, που κατείχε, με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, τις καταργηθείσες οργανικές θέσεις, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 257 του παρόντος.

δ. Οικονομικές υποχρεώσεις σε σχέση με τις μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες των Δ.Υ.Π.Ε, οι οποίες έχουν αναληφθεί σε χρόνο προγενέστερο της έκδοσης του προεδρικού διατάγματος των προηγούμενων εδαφίων, δεν μπορούν να βαρύνουν τους προϋπολογισμούς των δήμων.

Β. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων υπό τον τομέα ε' («Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης») προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«7. Η εφαρμογή προγραμμάτων εμβολιασμών και η διενέργειά τους.

8. Η τήρηση κανόνων υγιεινής των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων.

9. Η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας ιδρυμάτων παιδικής πρόνοιας σε ιδιώτες, καθώς και σε συλλόγους ή σωματεία, που επιδιώκουν φιλανθρωπικούς σκοπούς.

10. Η άσκηση ελέγχου και εποπτείας στα ιδρύματα παιδικής προστασίας ιδιωτικού δικαίου (ιδιωτικοί παιδικοί σταθμοί) και η ευθύνη λειτουργίας των παιδικών εξοχών.
11. Η εποπτεία επί των φιλανθρωπικών σωματείων και ιδρυμάτων, καθώς και η έγκριση του προϋπολογισμού τους, η παρακολούθηση και ο έλεγχος των επιχορηγήσεων, που δίδονται σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου με κοινωφελείς σκοπούς.
12. Η οικονομική ενίσχυση αυτοστεγαζόμενων, η μίσθωση ακινήτων, η ρύθμιση διαφόρων θεμάτων κοινωνικής κατοικίας και η επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις της οικείας νομοθεσίας.
13. Ο διορισμός μελών διοικητικών συμβουλίων, η εποπτεία και η ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας ιδρυμάτων προστασίας και αγωγής οικογένειας του παιδιού, (όπως Κέντρων Παιδικής Μέριμνας, Παιδικών Σταθμών, Παιδικών Εξοχών, παραρτημάτων ΠΙΚΠΑ και ΚΕΠΕΠ).
14. Ο ορισμός ιατρών προς εξέταση επαγγελματιών και εργαζομένων σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος για τη χορήγηση σε αυτούς βιβλιαρίων υγείας.
15. Η χορήγηση της Κάρτας Αναπηρίας, μετά από σχετική γνωμοδότηση της αρμόδιας Επιτροπής Πιστοποίησης Αναπηρίας.
16. Η έκδοση πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας.
17. Η καταβολή επιδομάτων σε τυφλούς, κωφάλαλους, ανασφάλιστους παραπληγικούς, τετραπληγικούς και ακρωτηριασμένους, διανοητικά καθυστερημένους, ανίκανους προς εργασία, υποφέροντες από εγκεφαλική παράλυση (σπαστικούς), απροστάτευτους ανήλικους, υποφέροντες από αιμολυτική αναιμία και βαριά ανάπηρους, καθώς και σε λοιπά άτομα δικαιούμενα παροχής κοινωνικής προστασίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ. 57/1973 (Φ.Ε.Κ. 149 Α'), της σχετικής νομοθεσίας, καθώς και των οικείων κανονιστικών ρυθμίσεων.
18. Η δωρεάν παραχώρηση της χρήσης οικημάτων λόγω απορίας ή για άλλους σοβαρούς λόγους.
19. Η αναγνώριση δικαιούχων στεγαστικής συνδρομής.
20. Η υλοποίηση :
  - α) προγραμμάτων δημόσιας υγιεινής που οργανώνονται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ή από άλλα Υπουργεία, το κόστος των οποίων βαρύνει απευθείας τον προϋπολογισμό του αντίστοιχου Υπουργείου.
  - β) εκτάκτων προγραμμάτων δημόσιας υγείας, τα οποία εκτελούνται με έκτακτη χρηματοδότηση
  - γ) προγραμμάτων δημόσιας υγείας που χρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης
21. Η έκδοση αποφάσεων παροχής κοινωνικής προστασίας.
22. Η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας δημοτικών και ιδιωτικών παιδικών ή βρεφονηπιακών σταθμών.
23. Η χορήγηση αδειών διενέργειας λαχειοφόρων αγορών, εράνων και φιλανθρωπικών αγορών».
24. Η έκδοση τοπικών υγειονομικών διατάξεων και η λήψη μέτρων σε θέματα δημόσιας υγιεινής.
25. Η πληροφόρηση των δημοτών για θέματα δημόσιας υγείας.
26. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας ιδιωτικών επιχειρήσεων περίθαλψης ηλικιωμένων ή ατόμων, που πάσχουν ανίατα από κινητική αναπηρία.
27. Η επιβολή κυρώσεων σε ιατρούς, οι οποίοι πωλούν φάρμακα χωρίς άδεια, καθώς και σε βάρος ιατρών και φαρμακοποιών για κατοχή ή πώληση δειγμάτων φαρμάκων.

28. Η οργάνωση αυτοτελώς ή σε συνεργασία με τις αντίστοιχες περιφερειακές υπηρεσίες ειδικών προγραμμάτων για την προστασία και προαγωγή της Δημόσιας Υγείας στην περιοχή αρμοδιότητάς τους, κατά τις ρυθμίσεις της παρ. 7 του άρθρου 14 του ν. 3172/2003 (ΦΕΚ 197, Α).

29. Η εφαρμογή προγραμμάτων για την καταπολέμηση λοιμωδών και παρασιτικών νοσημάτων ζώων.

30. Η επιβολή ή άρση υγειονομικών μέτρων, λόγω εμφάνισης βαριάς επιζωοτίας για την έκδοση πιστοποιητικών προς μεταφορά ζώων.

31. Ο ορισμός ελεγκτή γιατρού ΟΓΑ για τα ν.π.δ.δ. του νομού.

32. Ο ορισμός μελών του Διοικητικού Συμβουλίου των Ταμείων Πρόνοιας και Προστασίας Πολυτέκνων, από το Δήμο, όπου εδρεύουν τα Ταμεία.

33. Η εφαρμογή, οργάνωση και εποπτεία της τεχνητής σπερματέγχυσης και του συγχρονισμού του οίστρου των ζώων.

34. Η παροχή γνώματευσης από τον αρμόδιο κτηνίατρο για υγειονομική καταλληλότητα των ζώων όταν πρόκειται για πλανόδια έκθεση ζώων».

4. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, υπό τον τομέα στ' («Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού»), προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

«13. Η εκτέλεση προγραμμάτων διά βίου μάθησης στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

14. Η συγκρότηση επιτροπής καταλληλότητας, επιλογής και εκτίμησης της αξίας οικοπέδου για την ανέγερση διδακτηρίου, καθώς και επιλογής οικοπέδου μετά κτιρίου κατάλληλου να χαρακτηριστεί ως διδακτήριο.

15. Η απαλλοτρίωση οικοπέδων για τις ανάγκες της σχολικής στέγης, καθώς και η ανέγερση σχολικών κτιρίων.

16. Η μίσθωση ακινήτων για τη στέγαση δημόσιων σχολικών μονάδων, η στέγαση και συστέγαση αυτών και σε περίπτωση συστέγασης ο καθορισμός της αποκλειστικής χρήσης ορισμένων χώρων του διδακτηρίου, από κάθε σχολική μονάδα, καθώς και της κοινής χρήσης των υπολοίπων χώρων και των ωρών λειτουργίας της κάθε συστεγαζόμενης σχολικής μονάδας.

17. Η διάθεση διδακτηρίου για άλλες χρήσεις κοινής ωφέλειας ή για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων, κοινού ενδιαφέροντος, σε συνεργασία με τη Σχολική Επιτροπή.

18. Η μεταφορά μαθητών από τον τόπο διαμονής στο σχολείο φοίτησης, περιλαμβανομένης της μεταφοράς των μαθητών σχολείων ειδικής αγωγής, καθώς και της μεταφοράς και σίτισης μαθητών μουσικών γυμνασίων και λυκείων.

19. Η εποπτεία και ο έλεγχος των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων.

20. Η έγκριση της εγκατάστασης, μεταφοράς ή επισκευής τηλεφωνικών συνδέσεων (κυρίων, δευτερευουσών, πρόσθετων και παράλληλων) στα σχολεία.

21. Η οργάνωση συναυλιών ή άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων για τους μαθητές, κατόπιν έγκρισης της Σχολικής Επιτροπής.

22. Ο διορισμός και η αντικατάσταση διοικητών των ιδρυμάτων, που χορηγούν υποτροφίες, εφόσον έχουν τοπική σημασία.

23. Η έγκριση οποιασδήποτε μίσθωσης ιδιωτικού αυτοκινήτου δημόσιας χρήσης για μεταφορά προσώπων και υλικών προς κάλυψη σχολικών αναγκών

24. Ο καθορισμός κοινωφελούς χρήσης των σχολείων σε περίπτωση παύσης της λειτουργίας τους.

25. Η κατανομή πιστώσεων στις Σχολικές Επιτροπές για την επισκευή και συντήρηση των σχολικών κτιρίων.

26. Η επιβολή κυρώσεων, κατά τις ισχύουσες διατάξεις, στους γονείς και κηδεμόνες που δεν εγγράφουν τα παιδιά τους στο σχολείο και αμελούν για την τακτική φοίτησή τους.
27. Η διακοπή μαθημάτων, λόγω έκτακτων συνθηκών ή επιδημικής νόσου, εντός των διοικητικών ορίων του οικείου δήμου.
28. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών μουσικών ιδρυμάτων (Ωδείων, μουσικών σχολών, χορωδιών, συμφωνικών ορχηστρών και συγκροτημάτων μουσικής δωματίου), σύμφωνα με τις διατάξεις του β.δ/τος 16/1966 (ΦΕΚ 7, Α).
29. Η συμμετοχή εκπροσώπου του οικείου δήμου στην οργανωτική επιτροπή φεστιβάλ, τοπικής εμβέλειας.
30. Η επιχορήγηση ν.π.ι.δ. τα οποία αναπτύσσουν πολιτιστικού χαρακτήρα δραστηριότητες στη χωρική αρμοδιότητα του δήμου, ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου που λαμβάνεται με πλειοψηφία των 2/3 των μελών του.
31. Η άσκηση εποπτείας επί των Εθνικών Αθλητικών Κέντρων, που καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Πολιτισμού και Τουρισμού. Με την απόφαση αυτή, η οποία εκδίδεται κατόπιν γνώμης της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, εντός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος, προσδιορίζονται ειδικότερα τα Εθνικά Αθλητικά Κέντρα, κατ' αντιστοιχία προς τους οικείους δήμους, εξειδικεύονται τα θέματα που αναφέρονται στην εποπτεία, καθώς και κάθε σχετικό τεχνικό, λεπτομερειακό και διαδικαστικό ζήτημα».

5. Στο άρθρο 75 παρ. Ι του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων προστίθεται τομέας υπό στοιχείο η' και υπό τον τίτλο «Αγροτική Ανάπτυξη – Κτηνοτροφία – Αλιεία», στον οποίο περιλαμβάνονται οι ακόλουθες αρμοδιότητες:

1. Η σύσταση και λειτουργία Γραφείων Γεωργικής Ανάπτυξης (Γ.Γ.Α.).
2. Η μελέτη και εκτέλεση έργων τεχνικής υποδομής, τοπικής σημασίας, που αφορούν στη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία και ιδίως αυτών που σχετίζονται με την αγροτική οδοποιία, την κατασκευή λιμνοδεξαμενών, τα έργα βελτίωσης βοσκοτόπων και τα εγγειοβελτιωτικά έργα.
3. Η άσκηση εποπτείας από τους δήμους, όπου εδρεύουν, των Τοπικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (Τ.Ο.Ε.Β.), των Προσωρινών Διοικουσών Επιτροπών (Π.Δ.Ε.) και των Τοπικών Επιτροπών Άρδρευσης (Τ.Ε.Α.) σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ. 3881/1958 (Φ.Ε.Κ. 181, Α), όπως ισχύει και τις κατ' εξουσιοδότησή του εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις καθώς και η αξιοποίηση εγγειοβελτιωτικών έργων με εφαρμογή σωστής άρδευσης και στράγγισης.
4. Η διαχείριση βοσκοτόπων.
5. Η παροχή γνώμης για τον καθορισμό βιομηχανικών και Επιχειρησιακών Περιοχών (Β.Ε.Π.Ε.) και για τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, κατ' άρθρο 5 ν. 2545/1997 (ΦΕΚ 254, Α').
6. Η έρευνα και μελέτη κάθε θέματος για την ανάπτυξη της γεωργίας, κτηνοτροφίας, και αλιείας καθώς και τη διατήρηση του αγροτικού, κτηνοτροφικού και αλιευτικού πληθυσμού στις εστίες τους.
7. Η ανάπτυξη, προστασία, εκτίμηση και παρακολούθηση της φυτικής και ζωικής παραγωγής.
8. Η σύνδεση αγροτικής παραγωγής και τουριστικής ανάπτυξης.
9. Η προώθηση προγραμμάτων εγκατάστασης νέων αγροτών.

10. Η εκτίμηση και παρακολούθηση της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής ως και των απολαμβανομένων υπό των παραγωγών τιμών γεωργικών προϊόντων.
11. Η παρακολούθηση της πορείας των αγορών των γεωργικών προϊόντων και η λήψη αντιπροσωπευτικών τιμών.
12. Η ενημέρωση του αγροτικού πληθυσμού για τις βελτιωμένες μεθόδους παραγωγής και οργάνωσης των εκμεταλλεύσεων για την αντιμετώπιση των τεχνικών, οικονομικών και διαρθρωτικών προβλημάτων στο πλαίσιο των προγραμμάτων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης.
13. Η συνεργασία με Ιδρύματα έρευνας της αγροτικής, κτηνοτροφικής και αλιευτικής παραγωγής.
14. Η ευρύτερη διάδοση στον αγροτικό κόσμο, μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων, γνώσεων για την εφαρμογή βελτιωμένων μεθόδων καλλιέργειας.
15. Η καλύτερη οργάνωση των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στο πλαίσιο σχεδίων βελτίωσης.
16. Η χορήγηση άδειας για τη λειτουργία κτηνιατρικού γραφείου για τα παραγωγικά ζώα, καθώς και ειδικής άδειας για αποθήκευση φαρμακευτικών προϊόντων.
17. Η εφαρμογή και ο έλεγχος του συστήματος αναγνώρισης και καταγραφής του ζωικού κεφαλαίου του δήμου, (ενώτια για την ατομική αναγνώριση των ζώων, ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, διαβατήρια ζώων, τήρηση ατομικών μητρώων).
18. Η χορήγηση αδειών λειτουργίας καταστημάτων διατήρησης, εμπορίας και διακίνησης ζώων.
19. Η παροχή γνωμάτευσης για υγειονομική καταλληλότητα των ζώων, όταν πρόκειται για πλανόδια έκθεση ζώων.
20. Η χορήγηση αδειών για την ίδρυση και λειτουργία κτηνοπτηνοτροφικών εγκαταστάσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3698/2008 (ΦΕΚ 198 Α).
21. Η χορήγηση αδειών, ανανέωσης, ανάκλησης και μεταβίβασης λειτουργίας καταστημάτων λιανικής πώλησης κτηνιατρικών και αγροτικών φαρμακευτικών προϊόντων.
22. Η χορήγηση των σχετικών αδειών για την καταλληλότητα των αυτοκινήτων που μεταφέρουν ζώα.
23. Η χορήγηση αδειών λειτουργίας και η εποπτεία των ιδιωτικών κτηνιατρείων, κλινικών ιατρείων.
24. Η άδεια για την ίδρυση και λειτουργία ζωολογικών κήπων, η σύσταση των γνωμοδοτικών επιτροπών του Π.Δ. 98/04 (ΦΕΚ Α' 69), η διενέργεια επιθεωρήσεων και ο έλεγχος εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 4, του πδ. 98/04.
25. Η άσκηση εποπτείας και ελέγχου στον τομέα της αλιείας στην περιοχή δικαιοδοσίας του δήμου.
26. Η εκμίσθωση δημοτικών εκτάσεων γης για βιομηχανικούς ή βιοτεχνικούς σκοπούς, κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, εγκαταστάσεις θερμοκηπίων και για μονάδες στους τομείς Αλιείας.
27. Οι αποφάσεις καταστροφής, εκποίησης και έγκρισης του αποτελέσματος της σχετικής δημοπρασίας ή διάθεσης των δημευθέντων υλικών και μέσων αλιείας (άρθρο 7 παρ. 3 και 4 του Ν.Δ.420/1970, ΦΕΚ Α' 27/1970).
28. Η απόφαση εφαρμογής του προγράμματος ανάπτυξης των ιχθυοκαλλιεργειών με την έγκαιρη και επαρκή παραγωγή του αναγκαίου (γόνου) ιχθυδίων για τον εφοδιασμό με αυτόν των ενδιαφερομένων ιδιωτών πεστροφοκαλλιεργητών (άρθρο 110 παρ. α' Π.Δ. 433/1977).
29. Η συγκέντρωση και η τήρηση στοιχείων των υδατοκαλλιεργειών και της αλιείας στα εσωτερικά ύδατα.

30. Η κατάρτιση μελετών και η σύνταξη εκλαϊκευμένων εντύπων που αφορούν δραστηριότητες θαλάσσιας αλιείας, υδατοκαλλιεργειών και προστασίας των υδάτινων οικοσυστημάτων.
31. Η διοργάνωση ενημερωτικών συναντήσεων με αλιείς, υδατοκαλλιεργητές και γενικά εργαζόμενους σε επιχειρήσεις του αλιευτικού τομέα.
32. Η έγκριση για τη διενέργεια εμπλουτισμού λιμνών και ποταμών και ο καθορισμός της απαγορευτικής περιόδου αλιείας με κάθε μέσο και εργαλείο στις λίμνες.
33. Η χορήγηση άδειας σε αλιευτικά σκάφη για διενέργεια δοκιμαστικής αλιείας.
34. Η απόφαση καθορισμού των όρων χορήγησης ερασιτεχνικών αδειών αλιείας και η απόφαση για περιορισμό της αλιείας στη λίμνη Ταυρωπού (άρθρο 18 παρ.1 και 2 του Ν.Δ. 420/1970).
35. Η έγκριση της χορήγησης από τις αρμόδιες αρχές, αδειών απόπλου στα αλιευτικά σκάφη για τη διενέργεια αλιείας στα διεθνή ύδατα και η ανάκληση της έγκρισης αυτής (άρθρο 8 παρ. β΄ εδαφ. γγ΄ Π.Δ. 915/1981, άρθρο 14 Β.Δ. 666/1966 ΦΕΚ 160 Α και άρθρο 1 παρ.2 Β.Δ. 152/1969, ΦΕΚ 56 Α΄).
36. Η απόφαση διάθεσης σε δημόσιες υπηρεσίες ή σε ερευνητικά ιδρύματα ή σε νομικά πρόσωπα του δημόσιου τομέα των πλωτών μέσων, εργαλείων και λοιπού εξοπλισμού που δημεύτηκε, εφόσον δεν έχει πλειστηριασθεί (άρθρο 2 παρ. 3 του ν.1740/1987 ΦΕΚ 221 Α΄, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ.3 του άρθρου 8 ν.2040/1992 ΦΕΚ 70Α).
37. Η τήρηση στοιχείων των πάσης φύσεως αλιευτικών εκμεταλλεύσεων.
38. Η αντιμετώπιση θεμάτων και η εισήγηση μέτρων που αφορούν τη διακίνηση, μεταποίηση, τυποποίηση, συντήρηση και εμπορία των αλιευτικών προϊόντων σε συνεργασία με αρμόδιες υπηρεσίες και φορείς.
39. Η επιβολή ειδικών ή πρόσθετων περιοριστικών μέτρων της αλιείας για ποτάμους, λιμναίους, λιμνοθαλάσσιους και άλλους υδάτινους χώρους (άρθρο 10 Ν.Δ.420/1970, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 ν.1740/1987 και το άρθρο 9 παρ. 1 του ν.2040/1992).
40. Η έγκριση για διενέργεια αθλητικής αλιείας (Π.Δ.373/1985 άρθρο 5 παρ.2 ΦΕΚ 131 Α).
41. Η χορήγηση ερασιτεχνικής άδειας αλιείας (Β.Δ.666/1966, άρθρο 1,2,3 ΦΕΚ 160 Α και Π.Δ. 373/1985).
42. Η άδεια χρήσης καταδυτικών συσκευών σε περιπτώσεις διεξαγωγής ερευνών (Π.Δ.373/1985 άρθρο 3 παρ. 2).
43. Η έγκριση αντικατάστασης αλιευτικού σκάφους (Β.Δ. 666/1966, Π.Δ. 261/1991 άρθρο 1 παρ. 1α, 1β, 1γ και άρθρο 3 και 4 ΦΕΚ 98 Α).
44. Η χορήγηση επαγγελματικής άδειας αλιείας (Β.Δ.666/1966, Π.Δ. 261/1991, άρθρο 1 παρ.1δ).
45. Η άδεια μεταβίβασης κυριότητας επαγγελματικής άδειας αλιείας σκάφους (Π.Δ. 261/1991 άρθρο 2).
46. Η άδεια αντικατάστασης μηχανής αλιευτικού σκάφους (Π.Δ. 261/1991 άρθρο 4).
47. Η επιβολή κυρώσεων σε όσους δεν παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την παραγωγή και αξία αλιευμάτων των επαγγελματικών αλιευτικών σκαφών (Π.Δ.333/1990 άρθρο 2 ΦΕΚ 143 Α).
48. Η χορήγηση άδειας αλιείας γόνου ιχθύων και λοιπών υδρόβιων οργανισμών (Π.Δ. 54/1978 ΦΕΚ 10Α Π.Δ. 398/1990 άρθρο 5 παρ. 2β ΦΕΚ 159 Α).
49. Η σύμφωνη γνώμη για την εισαγωγή από το εξωτερικό ζώντων υδροβίων ζώων και φυτών ή φυκών ή των αυγών τους για τεχνητή εκτροφή ή εμπλουτισμό υδάτων.

50. Η έγκριση της χορήγησης, από τις αρμόδιες αρχές, αδειών αλιείας στα επαγγελματικά ή ερασιτεχνικά σκάφη αλιείας ή σπογγαλιείας (Π.Δ. 915/1981 άρθρο 8 παρ. β (γγ , Β.Δ. 666/1966 άρθρο 2,3,4 παρ. 2 και 11 Β.Δ. 152/1969 άρθρο 1 παρ.2 ΦΕΚ 43/Α, Ν.1341/1983 άρθρο 12 ΦΕΚ 38/Α).
51. Ο καθορισμός της διάρκειας, έναρξης και λήξης της απαγορευτικής περιόδου αλιείας στους ποταμούς χωρικής αρμοδιότητας του οικείου δήμου (Π.Δ.235/1979 άρθρο 2 παρ.1 ΦΕΚ 65/Α, ν.1341/1983 άρθρο 12).
52. Ο καθορισμός του αριθμού των με μηχανικό αλιευτικό συγκρότημα (γρί-γρί) αλιευόντων συγκροτημάτων στο ελληνικό τμήμα της Λίμνης Μεγάλη Πρέσπα και των προϋποθέσεων με τις οποίες θα διενεργείται η αλιεία (Β.Δ. 142/1971 άρθρο 2 παρ. Β1 ΦΕΚ 49/Α Ν.1341/1983 άρθρο 12).
53. Ο καθορισμός της απαγορευτικής περιόδου αλιείας με κάθε μέσο και εργαλείο στις λίμνες χωρικής αρμοδιότητας του οικείου δήμου (Β.Δ. 142/1971 άρθρο 2 παρ. Β2, Ν.1341/1983 άρθρο 12).
54. Ο καθορισμός περιορισμών κατά τη διενέργεια αλιείας εντός των τεχνικών λιμνών για τη προστασία των έργων που υπάρχουν σε αυτές (Β.Δ. 142/1971 άρθρο 2 περ. Γ3,Ν.1341/1983 άρθρο 12).
55. Η απαγόρευση η έγκριση χρησιμοποίησης ορισμένων αλιευτικών εργαλείων στις λίμνες Μεγάλη Πρέσπα και Δοϊράνη (Β.Δ. 249/1972 άρθρο 1 παρ. 2, Ν.1341/1983 άρθρο 12).
56. Η έκτακτη αναστολή των αδειών αλιείας και σπογγαλιείας για ορισμένη περίοδο σε περιοχή χωρικής αρμοδιότητας του οικείου δήμου, όταν το επιβάλλει η προστασία της ιχθυοπαραγωγής και η ρύθμιση της αλιείας και σπογγαλιείας (Β.Δ. 666/1966 άρθρο 7, Β.Δ.152/1969 άρθρο 1 παρ.2, Ν.1341/1983 άρθρο 12).
57. Η έκδοση χρηματικών ενταλμάτων για απόδοση εσόδων από την εκμετάλλευση ιχθυοτροφείων λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου - Αιτωλικού (άρθρο 65 παρ. 2 Ν.Δ.420/1970).
58. Η έγκριση για μετατροπή ή αντικατάσταση εργαλείων στη λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου - Αιτωλικού (Β.Δ. 435/1970, ΦΕΚ 142Α).
59. Η πρόταση για εγγραφή πιστώσεων για απαλλοτρίωση υδάτινων και χερσαίων εκτάσεων (άρθρο 3 Ν.Δ. 420/1970, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 παρ. 1 εδάφ. 3 το ν.1740/1987).
60. Η απόφαση για τον καθορισμό όρων χορήγησης ερασιτεχνικών αδειών σε κατοίκους άλλων περιοχών στις τεχνητές λίμνες Πολυφύτου και Μόρνου (άρθρο 5 παρ. 5 Ν. 972/1979 ΦΕΚ 224Α).
61. Η απόφαση αξιοποίησης, ιχθυοτροφικά, των μη εκμεταλλεύσιμων τελμάτων ή άγονων εκτάσεων σε συνεργασία με τις υπηρεσίες (Π.Δ. 402/1988, άρθρο 18 παρ. Βι) άρθρο 1 του Ν.Δ. 420/1970).
62. Η απόφαση εξαιρέσεων υποχρέωσης προσκόμισης αλιευμάτων στις ιχθυόσκαλες (άρθρο 24 παρ. 1α του Ν.Δ.420/1970).
63. Η σύσταση τριμελών συμβουλίων εκδίκασης αλιευτικών προσφυγών (άρθρο 9 παρ. 4 του ν.2040/1992).
64. Η έγκριση και τροποποίηση καταστατικών αλιευτικών συνεταιρισμών και η παροχή σ' αυτούς τεχνικών οδηγιών.
65. Η έγκριση για την τροποποίηση ή συμπλήρωση του είδους των εργαλείων με τα οποία και μόνον επιτρέπεται η αλιεία στις λίμνες (άρθρο 1 β.δ. 249/1972 – Φ.Ε.Κ. 58, Α).
66. Η χορήγηση ειδικής άδειας για αλιεία αθερίνας στη λίμνη Τριγωνίδα (άρθρο 1 π.δ. 99/2003 – Φ.Ε.Κ. 94, Α), καθώς και η έκδοση απόφασης για την κοπή των καλάμων στις λίμνες (άρθρο 2 παρ. 2 Β.Δ. 249/1972, ΦΕΚ Α' 58/1972).

67. Η κατασκευή και λειτουργία αλιευτικών καταφυγίων, υποδομών και εξοπλισμών σε λιμένες αλιευτικούς ή λιμένες που εξυπηρετούν αλιευτικά σκάφη.
68. Η παροχή γνώμης για κάθε τεχνική τροποποίηση ή διαρρύθμιση που αφορά ή θίγει τα κρηπιδώματα και τη χερσαία ζώνη των ιχθυοσκαλών (Ν.Δ. 420/1970, άρθρο 22 παρ.3, Π.Δ.422/1991 άρθρο 1 παρ. 3 ΦΕΚ 154 Α).
69. Η γνωμοδότηση για την παραχώρηση, μίσθωση και αναμίσθωση υδάτινων εκτάσεων για την ίδρυση επέκταση και μετεγκατάσταση μονάδων υδατοκαλλιέργειας εντατικής ή ημιεντατικής μορφής των ιχθυοτρόφων υδάτων, καθώς και για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας τους».

6. Στο άρθρο 75 παρ. II του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων προστίθενται οι ακόλουθες αρμοδιότητες :

- «26. Η πρόσληψη και αλλαγή επωνύμου, καθώς και η πρόσληψη πατρωνύμου και μητρωνύμου από παιδιά, που γεννήθηκαν χωρίς γάμο των γονέων τους ή είναι αγνώστων γονέων.
27. Ο εξελληνισμός του ονοματεπωνύμου Ελλήνων του εξωτερικού, ομογενών αλλοδαπών, που αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια και παλιννοστησάντων ομογενών, που έχουν την ελληνική ιθαγένεια.
28. Ο καθορισμός των χρονικών ορίων λειτουργίας καταστημάτων και επιχειρήσεων.
29. Η χορήγηση (από το δημοτικό συμβούλιο) αδειών ίδρυσης υπεραγορών λιανικού εμπορίου.
30. Η χορήγηση (με απόφαση δημοτικού συμβουλίου) άδειας άσκησης υπαίθριου πλανόδιου εμπορίου και ο καθορισμός του ανώτατου αριθμού των αδειών αυτών στο δήμο καθώς και η συγκρότηση (με απόφαση δημάρχου) της Επιτροπής Υπαίθριου Πλανόδιου Εμπορίου.
31. Η έγκριση (με απόφαση δημοτικού συμβουλίου) της λειτουργίας Κυριακάτικων Αγορών καθώς και η χορήγηση άδειας συμμετοχής στις αγορές αυτές.
32. Η έκδοση αποφάσεων για την ίδρυση, τη διάλυση και τον καθορισμό του τρόπου της εν γένει λειτουργίας Λαϊκών Αγορών, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία περιλαμβανομένης της χορήγησης επαγγελματικών και παραγωγικών αδειών καθώς και κάθε άλλου συναφούς αντικειμένου. Οι ανωτέρω αρμοδιότητες δεν αφορούν τους δήμους των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης.
33. Η συγκρότηση Επιτροπών για τον έλεγχο των πωλητών, παραγωγών και επαγγελματιών των λαϊκών αγορών.
34. Η εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας για τη χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης περιπτέρων.
35. Η λήψη απόφασης σχετικά με τον καθορισμό των ωρών ανοίγματος, μεσημβρινής διακοπής και κλεισίματος των φαρμακείων και φαρμακαποθηκών, καθώς και τον καθορισμό για κάθε έτος του αριθμού των φαρμακείων που διημερεύουν και διανυκτερεύουν.
36. Η παροχή άδειας σε πρόσωπο που διατηρεί κατάστημα πώλησης σκύλων ή γατών (μετά από έκθεση Κτηνιατρικής Αρχής) καθώς και σχετικής άδειας λειτουργίας του καταστήματος».
37. Η χορήγηση αδειών άσκησης επαγγέλματος κουρέα, κομμωτή, τεχνίτη περιποίησης χεριών και ποδιών, καθώς και η συγκρότηση σχετικής εξεταστικής επιτροπής και πειθαρχικού συμβουλίου.
38. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας εκθέσεων βιβλίου κατ' άρθρο 17 του ν. 3377/2005, καθώς και ο σχετικός έλεγχος και η επιβολή κυρώσεων.
39. Η χορήγηση αδειών για την Οργάνωση Εκθέσεων (εκτός των Διεθνών), η ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας τους και η εποπτεία αυτών.

40. Η χορήγηση αδειών καταλληλότητας εκθεσιακών χώρων στεγασμένων μόνιμα ή προσωρινά ή υπαίθριων ή μικτών.
41. Η δημιουργία χώρων στάθμευσης τροχοφόρων και με δυνατότητα μίσθωσης ακινήτων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
42. Η παραχώρηση χρήσης δημοτικών ακινήτων προς κάλυψη στεγαστικών αναγκών της πυροσβεστικής υπηρεσίας.

Άρθρο 96

Συμμετοχή Δήμων σε Προγράμματα

Οι δήμοι και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου αυτών, ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του ή του οικείου οργάνου διοίκησης του νομικού προσώπου, μπορούν να συμμετέχουν και να συγχρηματοδοτούν την κατάρτιση και εκτέλεση οποιασδήποτε κατηγορίας προγραμμάτων και μέτρων, εφόσον οι δράσεις τους, ανεξαρτήτως εάν συνάπτονται με αρμοδιότητες των δήμων, συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική πρόνοια και συνοχή, την περιβαλλοντική προστασία και την εν γένει βελτίωση της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας.

ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ - ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Άρθρο 99

Συμβάσεις διαδημοτικής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας

1. Δήμοι της ίδιας περιφέρειας ή όμοροι δήμοι μπορούν να συνάπτουν μεταξύ τους συμβάσεις, με τις οποίες αναλαμβάνουν την άσκηση αρμοδιότητας για λογαριασμό τους ή την υποστήριξη της άσκησής της. Στις συμβάσεις αυτές μπορεί να συμμετέχει και νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου του δήμου που αναλαμβάνει την αρμοδιότητα ή σύνδεσμος στον οποίον μετέχει ο δήμος που αναλαμβάνει την αρμοδιότητα. Οι συμβάσεις αυτές καλούνται "συμβάσεις διαδημοτικής συνεργασίας".

Άρθρο 100

Προγραμματικές Συμβάσεις

α. Για τη μελέτη και εκτέλεση έργων και προγραμμάτων ανάπτυξης μιας περιοχής, καθώς και για την παροχή υπηρεσιών κάθε είδους, οι δήμοι, οι περιφέρειες, οι σύνδεσμοι δήμων, οι Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων, η Κεντρική Ένωση Δήμων

Ελλάδας και η Ένωση Περιφερειών, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα οποία συνιστούν ή στα οποία συμμετέχουν οι προαναφερόμενοι φορείς, καθώς και Ν.Π.Ι.Δ. στα οποία συμμετέχουν ή συνιστούν η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας και η Ένωση Περιφερειών, οι δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης, τα δημοτικά ιδρύματα, καθώς και τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στα οποία περιλαμβάνονται και τα τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με το δημόσιο, μεταξύ τους ή και με φορείς του δημόσιου τομέα της παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982, μεμονωμένα ή από κοινού.

Άρθρο 101

Δίκτυα Δήμων και Περιφερειών

Δύο ή περισσότεροι δήμοι ή δήμοι και περιφέρειες, με κοινά χαρακτηριστικά, μπορούν να συνιστούν δίκτυα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 219 και 220 του ΚΔΚ, με την μορφή αστικής εταιρείας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του άρθρου 741 του ΑΚ.

Άρθρο 102

Ιδρύματα- Νομικά Πρόσωπα δήμων και κοινοτήτων που συνενώνονται

Τα ιδρύματα και τα δημοτικά και κοινοτικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που έχουν συσταθεί από δήμο ή κοινότητα που συνενώνεται, περιέρχονται αυτοδικαίως στο νέο δήμο από την έναρξη λειτουργίας του.

Άρθρο 103

Σύσταση - Συγχώνευση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου

1. Κάθε δήμος μπορεί να συνιστά ή να έχει:

α) έως δύο (2) νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ένα για τους τομείς αρμοδιοτήτων κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης και παιδείας και ένα για τους τομείς πολιτισμού, αθλητισμού και περιβάλλοντος, όπως αυτοί προβλέπονται στο άρθρο 75 του ν. 3463/2006, όπως ισχύει. Εάν ο δήμος διαθέτει κοινωφελή επιχείρηση τότε μπορεί να έχει έως ένα (1) νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

Στους δήμους με πληθυσμό άνω των τριακοσίων χιλιάδων (300.000) κατοίκων, μπορεί να λειτουργούν έως δύο (2) νομικά πρόσωπα για καθένα από τους τομείς αρμοδιοτήτων που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο.

β) ένα νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου για τη διοίκηση και διαχείριση ζώνης λιμένα, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

2. Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που περιέρχονται στο νέο δήμο σύμφωνα με το ανωτέρω άρθρο, συγχωνεύονται υποχρεωτικά σ' ένα νομικό πρόσωπο για καθένα από τους τομείς αρμοδιότητας που προβλέπονται στην περ. α' της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρο 104

Σύνδεσμοι Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που συνενώνονται

Ο σύνδεσμος στον οποίο συμμετέχουν δήμοι ή κοινότητες που συνενώνονται σε νέο δήμο, καταργείται αυτοδικαίως από την έναρξη λειτουργίας του νέου δήμου, αν η περιοχή της αρμοδιότητας του δήμου αυτού είναι η ίδια ή μεγαλύτερη από την εδαφική περιφέρεια του συνδέσμου. Την εκπλήρωση του σκοπού, για τον οποίο, είχε συσταθεί ο σύνδεσμος, αναλαμβάνει και συνεχίζει ο νέος δήμος, ο οποίος καθίσταται καθολικός διάδοχος σε όλη την κινητή και ακίνητη περιουσία και υπεισέρχεται αυτοδικαίως σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του συνδέσμου, συμπεριλαμβανομένων και τυχόν συμβάσεων μίσθωσης έργου ή ορισμένου χρόνου μέχρι η λήξη τους. Οι εκκρεμείς δίκες συνεχίζονται από το νέο δήμο χωρίς καμία ειδικότερη διατύπωση.

Άρθρο 105

Σύσταση Διαβαθμιδικού Συνδέσμου Δήμων και Περιφερειών

Ένας ή περισσότεροι δήμοι και η περιφέρεια στην οποία έχουν την έδρα τους οι δήμοι αυτοί, μπορούν, με απόφαση των δημοτικών τους συμβουλίων και του περιφερειακού συμβουλίου, να συστήσουν σύνδεσμο με ειδικό σκοπό την εκτέλεση έργων ή την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών ή την άσκηση αρμοδιοτήτων τους, καθώς και για το σχεδιασμό και την κατάρτιση προγραμμάτων και μεθόδων για την ανάπτυξη του ευρύτερου χώρου τους. Οι σύνδεσμοι αυτοί αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Άρθρο 107

Επιχειρήσεις Δήμων

1. Οι δήμοι μπορεί να έχουν μόνον:

- α) μία κοινωφελή επιχείρηση,
- β) μία δημοτική επιχείρηση ύδρευσης αποχέτευσης (ΔΕΥΑ),
- γ) μία επιχείρηση με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού εφόσον λειτουργούσαν αντίστοιχες στους συνενούμενους δήμους και
- δ) μία δημοτική ανώνυμη εταιρία του άρθρου 266 του Κ.Δ.Κ. εφόσον είχαν συσταθεί τέτοιες εταιρίες στους συνενούμενους δήμους.

2. Οι δήμοι μπορούν να συνιστούν ή να συμμετέχουν σε ανώνυμες εταιρίες, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 265 του Κ.Δ.Κ.

3. Υφιστάμενες αστικές εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα συνεχίζουν να λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 267 του Κ.Δ.Κ. και με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 111 του παρόντος.

Άρθρο 108

Επιχειρήσεις των ΟΤΑ α' βαθμού που συνενώνονται

1. Οι δήμοι που προκύπτουν από συνένωση υπεισέρχονται αυτοδικαίως από την έναρξη λειτουργίας τους, στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των συνενούμενων δήμων και κοινοτήτων, ως προς τις επιχειρήσεις αυτών, καθώς και στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις που απορρέουν από συμβάσεις που έχουν υπογράψει, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι συμβάσεις εργασίας ή έργου μέχρι τη λήξη τους.

2. Οι ανώνυμες εταιρίες των συνενούμενων ΟΤΑ, πρώτου βαθμού, στις οποίες συμμετέχουν δύο (2) ή περισσότεροι νέοι δήμοι, περιέρχονται αυτοδικαίως σε αυτούς, κατά το ποσοστό συμμετοχής τους στις ανωτέρω εταιρίες.

Άρθρο 109

Συγχώνευση κοινωφελών επιχειρήσεων των νέων δήμων

Κοινωφελείς επιχειρήσεις των ΟΤΑ, πρώτου βαθμού, που συνενώνονται σε ένα νέο δήμο, συγχωνεύονται υποχρεωτικά σε μία κοινωφελή επιχείρηση. Με απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται μέσα σε προθεσμία δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση των δημοτικών αρχών, ορίζεται η επωνυμία, ο σκοπός, η διοίκηση, το κεφάλαιο, οι πόροι, η διάρκεια, η έδρα της κοινωφελούς επιχείρησης

και κάθε άλλο στοιχείο αναγκαίο κατά την κρίση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας ελέγχου νομιμότητας. Κινητά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία των συγχωνευόμενων επιχειρήσεων περιέρχονται αυτοδικαίως στην επιχείρηση που προκύπτει, η οποία υπεισέρχεται ως καθολικός διάδοχος σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συγχωνευόμενων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων και των συμβάσεων μίσθωσης έργου και εργασίας ορισμένου χρόνου μέχρι τη λήξη τους.

Άρθρο 110

Συγχώνευση ανωνύμων εταιριών των νέων δήμων

Σε περίπτωση όπου σε ένα νέο δήμο λειτουργούν περισσότερες από μία ανώνυμες εταιρίες της ίδιας κατηγορίας που το σύνολο των μετοχών ανήκει στο νέο δήμο που προκύπτει από τη συνένωση και τα νομικά του πρόσωπα, συγχωνεύονται υποχρεωτικά, σε μία ανώνυμη εταιρία. Το δημοτικό συμβούλιο λαμβάνει σχετική απόφαση με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, σε προθεσμία δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση της νέας δημοτικής αρχής. Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται η διαδικασία που προβλέπεται στο ν.δ. 1297/1972, στο ν.2166/1993 και συμπληρωματικά στο κ.ν. 2190/1920, όπως ισχύει. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας παρατείνεται η θητεία των διοικήσεων των επιχειρήσεων που συγχωνεύονται.

Άρθρο 111

Προσαρμογή λοιπών επιχειρήσεων

1. α. Οι δράσεις κοινωφελούς χαρακτήρα των αστικών εταιριών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του άρθρου 267 του ν. 3463/2006, στις οποίες συμμετέχει ένας δήμος και νομικά του πρόσωπα, περιέρχονται στην κοινωφελή επιχείρηση του νέου δήμου, σε προθεσμία δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών. Το προσωπικό που απασχολείται στις δράσεις αυτές με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου μεταφέρεται με την ίδια σχέση εργασίας στην κοινωφελή επιχείρηση και κατατάσσεται σε αντίστοιχες θέσεις της επιχείρησης με απόφαση του οικείου διοικητικού συμβουλίου. Συμβάσεις μίσθωσης έργου και εργασίας ορισμένου χρόνου που τυχόν έχουν συναφθεί για τις δράσεις που περιέρχονται στην κοινωφελή επιχείρηση του νέου δήμου, συνεχίζονται από αυτή μέχρι τη λήξη τους.

β. Οι αστικές εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του άρθρου 267 του Κ.Δ.Κ, στις οποίες συμμετέχουν περισσότεροι δήμοι ή και άλλοι φορείς, συνεχίζουν να λειτουργούν ως έχουν, μέχρι τη λήξη του χρόνου που προβλέπεται στη συστατική τους πράξη. Κατ' εξαίρεση, η διάρκεια των αστικών εταιριών ΟΤΑ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα της παραγράφου αυτής, οι οποίες διαχειρίζονται

Ευρωπαϊκά Προγράμματα, παρατείνεται σε κάθε περίπτωση μέχρι τη λήξη των προγραμμάτων αυτών.

2. Υφιστάμενες διαδημοτικές ή αμιγείς επιχειρήσεις του π.δ. 410/1995 στις οποίες είχε ανατεθεί σύμφωνα με το καταστατικό τους η παροχή υπηρεσιών για την καθαριότητα των κοινοχρήστων χώρων και η αποκομιδή των απορριμμάτων, λύονται υποχρεωτικά σε προθεσμία δύο (2) μηνών από την εγκατάσταση των νέων δημοτικών αρχών και τίθενται υπό εκκαθάριση. Οι δραστηριότητες που ασκούσαν, περιέρχονται στον οικείο δήμο. Το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των ανωτέρω επιχειρήσεων μεταφέρεται στον οικείο δήμο με την ίδια σχέση εργασίας και κατατάσσεται σε προσωποπαγείς θέσεις της ίδιας εκπαιδευτικής βαθμίδας και αντίστοιχης ή παρεμφερούς ειδικότητας. Από την κατάταξή του το μεταφερόμενο προσωπικό υπάγεται στο υπηρεσιακό και μισθολογικό καθεστώς που ισχύει για το αντίστοιχο προσωπικό του δήμου. Η πράξη κατάταξης του προσωπικού εκδίδεται από το αρμόδιο για το διορισμό όργανο και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ο χρόνος υπηρεσίας του προσωπικού αυτού λαμβάνεται υπόψη για όλες τις μισθολογικές και κοινωνικοασφαλιστικές συνέπειες. Συμβάσεις μίσθωσης έργου και εργασίας ορισμένου χρόνου που έχουν συναφθεί από τις ανωτέρω επιχειρήσεις συνεχίζονται από τον οικείο δήμο μέχρι τη λήξη τους.

3. Τυχόν υφιστάμενες αμιγείς επιχειρήσεις τηλεθέρμανσης του άρθρου 277 του πδ. 410/1995 δύνανται είτε να συγχωνευθούν με υφιστάμενες Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α) είτε να συνεχίσουν να λειτουργούν με ειδικό σκοπό την τηλεθέρμανση, διεπόμενες από τις διατάξεις του ν.1069/1980. Η προσαρμογή του καταστατικού τους γίνεται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του, εφαρμοζόμενων αναλογικά των διατάξεων του άρθρου 109 του παρόντος.

4. Με απόφαση του αρμόδιου προς διορισμό οργάνου μπορεί υπάλληλοι του δήμου να αποσπώνται σε δημοτική ανώνυμη εταιρεία του άρθρου 266 του ΚΔΚ του οικείου δήμου, προς κάλυψη λειτουργικών αναγκών, για ένα έτος, με δυνατότητα ετήσιας παράτασης.

Άρθρο 112

Ειδικές ρυθμίσεις

1. Συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγράμματα, που υλοποιούνται από τα συγχωνευόμενα νομικά πρόσωπα και επιχειρήσεις, συνεχίζουν να υλοποιούνται από το νέο νομικό πρόσωπο ή την επιχείρηση που προκύπτει από τη συγχώνευση, τα οποία θεωρούνται καθολικός διάδοχος ως προς τις υποχρεώσεις και δικαιώματα που απορρέουν από τα προγράμματα αυτά. Στις υποχρεώσεις και στα δικαιώματα αυτά συμπεριλαμβάνονται όσες απορρέουν από συμβάσεις έργου μέχρι τη λήξη τους. Οι συμβάσεις του προσωπικού ορισμένου χρόνου που απασχολείται στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών, ανανεώνονται από το νομικό πρόσωπο ή την

επιχείρηση που προκύπτει, ως διάδοχο σχήμα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 21 του ν. 2190/1994, όπως ισχύει.

2. Από την έναρξη ισχύος του παρόντος δεν επιτρέπεται η σύσταση επιχείρησης με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού καθώς και μονομετοχικών ανωνύμων εταιριών του άρθρου 266 του Κ.Δ.Κ.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΒΑΘΜΟΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

ΑΡΧΕΣ - ΟΡΓΑΝΑ

Άρθρο 113

Περιφερειακές αρχές

1. Όργανα της περιφέρειας είναι ο περιφερειάρχης, οι αντιπεριφερειάρχες, το περιφερειακό συμβούλιο, η οικονομική επιτροπή και η εκτελεστική επιτροπή.
2. Σε κάθε περιφέρεια τον περιφερειάρχη επικουρούν αντιπεριφερειάρχες που εκλέγονται άμεσα κατ' αντιστοιχία προς τον αριθμό των περιφερειακών ενοτήτων και οι οποίοι δεν καταλαμβάνουν θέση περιφερειακού συμβούλου.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Άρθρο 159

Αρμοδιότητες του Περιφερειάρχη

1. Ο περιφερειάρχης προασπίζει το δημόσιο συμφέρον, κατευθύνει την υλοποίηση του σχεδίου περιφερειακής ανάπτυξης και ασκεί τα καθήκοντά του με γνώμονα τις αρχές της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας.
Ο περιφερειάρχης έχει επίσης τις κατωτέρω αρμοδιότητες :
  - α) εκδίδει όλες τις πράξεις μη κανονιστικού χαρακτήρα, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία,
  - β) εκτελεί τις αποφάσεις του περιφερειακού συμβουλίου, της εκτελεστικής επιτροπής και της οικονομικής επιτροπής,

γ) συγκαλεί και προεδρεύει της εκτελεστικής επιτροπής και συντονίζει την υλοποίηση των αποφάσεών της,
δ) εκπροσωπεί την περιφέρεια δικαστικώς και εξωδίκως,
ε) είναι προϊστάμενος των υπηρεσιών της περιφέρειας. Ως προϊστάμενος όλου του προσωπικού της περιφέρειας εκδίδει τις πράξεις που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις για το διορισμό, τις κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές και την άσκηση του πειθαρχικού ελέγχου,
στ) διατάσσει την είσπραξη των εσόδων της περιφέρειας και αποφασίζει για τη διάθεση των πιστώσεων του προϋπολογισμού,
ι) υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει η περιφέρεια,
ια) συνιστά ομάδες εργασίας και ομάδες διοίκησης έργου από μέλη του περιφερειακού συμβουλίου, υπαλλήλους της περιφέρειας, υπάλληλους του δημοσίου τομέα ή ιδιώτες για τη μελέτη και επεξεργασία θεμάτων της περιφέρειας, καθορίζοντας τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας τους.
ιβ) συγκροτεί συλλογικά όργανα, εφόσον η συγκρότησή τους δεν ανατίθεται από το νόμο σε άλλα όργανα και
ιγ) μπορεί να μεταβιβάζει την άσκηση αρμοδιοτήτων του σε μέλη του περιφερειακού συμβουλίου, καθώς και να παρέχει εξουσιοδότηση υπογραφής με εντολή του σε προϊσταμένους υπηρεσιών της περιφέρειας, με εξαίρεση χρηματικά εντάλματα πληρωμών.

2. Ο περιφερειάρχης μπορεί, κατ' εξαίρεση, να αποφασίσει για θέματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα της οικονομικής επιτροπής όταν δημιουργείται άμεσος κίνδυνος βλάβης των συμφερόντων της περιφέρειας από την αναβολή λήψης απόφασης. Στην περίπτωση αυτή ο περιφερειάρχης οφείλει να υποβάλει προς έγκριση τη σχετική απόφασή του κατά την επόμενη συνεδρίαση της οικονομικής επιτροπής.

3. Σε περίπτωση όπου τα ιδιωτικά συμφέροντα του περιφερειάρχη ή συγγενή του έως το δεύτερο βαθμό εξ αίματος ή εξ αγχιστείας συγκρούονται με τα συμφέροντα της περιφέρειας, ο περιφερειάρχης υποχρεούται να απέχει και τα αντίστοιχα καθήκοντα ασκεί αντιπεριφερειάρχης που ορίζεται από το περιφερειακό συμβούλιο. Η μη τήρηση της υποχρέωσης αυτής συνιστά σοβαρή πειθαρχική παράβαση καθήκοντος.

4. Ο περιφερειάρχης προσέρχεται μια φορά κατ' έτος στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής σύμφωνα με το Κανονισμό αυτής, όπου παρουσιάζει τον ετήσιο απολογισμό πεπραγμένων του περιφερειάρχη και της εκτελεστικής επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 185 συνοδευόμενο με τα πρακτικά της συνεδρίασης του περιφερειακού συμβουλίου, την ετήσια έκθεση του περιφερειακού συμπαραστάτη, καθώς και την ετήσια έκθεση του οικείου ελεγκτή νομιμότητας για την περιφέρειά του.

Ο ανωτέρω ετήσιος απολογισμός κοινοποιείται και στον Υπουργό Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

5. Ο περιφερειάρχης παρουσιάζει το προϋπολογισμό της περιφέρειας στην αρμόδια επιτροπή της Βουλής σύμφωνα με τα οριζόμενα σε σχετικές διατάξεις του Κανονισμού της.

Άρθρο 160

Αντιπεριφερειάρχες

1. Τον περιφερειάρχη επικουρούν οι αντιπεριφερειάρχες που εκλέγονται άμεσα καθώς και τρεις (3) επιπλέον αντιπεριφερειάρχες, οι οποίοι ορίζονται με απόφαση του περιφερειάρχη που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 163

Αρμοδιότητες του Περιφερειακού Συμβουλίου

Το περιφερειακό συμβούλιο ασκεί όλες τις αρμοδιότητες που ανήκουν στην περιφέρεια, εκτός από εκείνες που έχουν ανατεθεί με ρητή διάταξη σε άλλο όργανο της περιφέρειας ή έχουν μεταβιβαστεί από το ίδιο το συμβούλιο σε επιτροπή του.

Το περιφερειακό συμβούλιο είναι αρμόδιο ιδίως για :

- α) την έγκριση και παρακολούθηση του επιχειρησιακού προγράμματος της περιφέρειας,
- β) την έγκριση και παρακολούθηση αναπτυξιακών προγραμμάτων κατά την κείμενη νομοθεσία,
- γ) την έγκριση του προϋπολογισμού και του απολογισμού της περιφέρειας
- δ) την επιβολή τελών, εισφορών και δικαιωμάτων,
- ε) την απαλλοτρίωση ακινήτων,
- στ) την εκποίηση, ανταλλαγή και δωρεά ακινήτων, καθώς και τη σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων,
- ζ) την αγορά, παραχώρηση χρήσης, μίσθωση και εκμίσθωση κινητών και ακινήτων,
- η) τη σύναψη δανείων,
- θ) την έγκριση του κανονισμού των εργασιών του, τού κανονισμού των εργασιών της οικονομικής επιτροπής και των επιτροπών του άρθρου 164 καθώς και του οργανισμού των υπηρεσιών της περιφέρειας,
- ι) την πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων προσωπικού της περιφέρειας,
- ια) το πρόγραμμα των εκτελεστέων έργων και προμηθειών,
- ιβ) τη σύσταση επιτροπών στις οποίες μεταβιβάζει αρμοδιότητές του κατά τις διατάξεις του επόμενου άρθρου.

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

Άρθρο 186

Αρμοδιότητες Περιφερειών

Ι.α. Τα όργανα των περιφερειών ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας.

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων τους οριοθετείται από τις σχετικές διατάξεις των νόμων και των κανονιστικών διατάξεων της διοίκησης.

β. Κατά την άσκησή τους, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

- I. Οι εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται με τις αρμοδιότητές τους.
- II. Η ανάγκη συνεργασίας και συντονισμού με άλλες τοπικές ή δημόσιες αρχές και οργανισμούς.
- III. Οι διαθέσιμοι πόροι για την κάλυψη των αρμοδιοτήτων και η ανάγκη να διασφαλισθεί η επωφελής και αποτελεσματική χρήση τους, καθώς και η ισόρροπη κατανομή τους.
- IV. Η ανάγκη οργάνωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών, κατά τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται η επάρκεια και η ποιότητά τους, η διαφάνεια και η ισονομία, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.
- και V. Η ανάγκη αιεφόρου ανάπτυξης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Άρθρο 190

Σύσταση - Σκοπός - Αρμοδιότητες

1. Το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης που συστήθηκε στην έδρα κάθε κρατικής περιφέρειας σύμφωνα με το άρθρο 53 του Νόμου 2218/1994 (Φ.Ε.Κ. 90 Α) υπάγεται στην περιφέρεια του παρόντος νόμου με την επωνυμία «Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης .....», το οποίο φέρει το όνομα της περιφέρειας και εποπτεύεται από τον Υπουργό Εσωτερικών Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.
2. Σκοπός και αρμοδιότητες του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης είναι:
- α) Η διαχείριση, σύμφωνα με τις αποφάσεις του περιφερειακού συμβουλίου πιστώσεων του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, χρηματοδοτήσεων φορέων του δημοσίου τομέα και άλλων νομικών προσώπων, χρηματοδοτήσεων προερχομένων από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων διεθνών οργανισμών και λοιπών φορέων του εξωτερικού, οι οποίες αφορούν τα περιφερειακά και τα ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα της περιοχής της Περιφέρειας.
- Κατ' εξαίρεση των ισχυουσών διατάξεων περί Δημοσίων Επενδύσεων το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης ορίζεται υπόλογος Διαχειριστής για πληρωμές έργων σε βάρος του προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων.
- β) Η υποστήριξη του έργου της Εκτελεστικής Επιτροπής και της οικείας Διεύθυνσης.
- γ) Η υποστήριξη του αναπτυξιακού σχεδιασμού ευρύτερων της περιφέρειας χωρικών αναπτυξιακών ενότητων, με την παροχή αναγκαίων στοιχείων, στις οικείες υπηρεσίες.
- Η υποστήριξη των δικαιούχων κατά την διαδικασία ιεράρχησης των έργων προς υλοποίηση, προετοιμασία και ένταξη τους στα αντίστοιχα επιχειρησιακά προγράμματα, καθώς και η υποστήριξη κατά την εκτέλεση έως και την ολοκλήρωση τους.
- δ) Η τεχνική υποστήριξη της περιφέρειας, ιδίως στον τομέα της εκπόνησης μελετών και ερευνών και εφαρμογής προγραμμάτων που αναθέτει στο Ταμείο η περιφέρεια για την αποδοτικότερη αξιοποίηση των πόρων.
- ε) Η άσκηση της ταμειακής του διαχείρισης.
- στ) Η επιβολή, βεβαίωση και η είσπραξη τελών, δικαιωμάτων και εισφορών υπέρ του Ταμείου, μετά από απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου και έγκριση του Υπουργού Εσωτερικών Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.
- ζ) Η συμμετοχή σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

η) Η σύναψη δανείων με χρηματοδοτικούς φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού για την εκτέλεση έργων, την παροχή υπηρεσιών και την εφαρμογή προγραμμάτων.

θ) Η παροχή υπηρεσιών, η διεξαγωγή ερευνών και η εκπόνηση αναπτυξιακών, τεχνικοοικονομικών, οργανωτικών μελετών, καθώς και η επίβλεψη και υλοποίηση προγραμμάτων η διενέργεια των οποίων ανατίθεται στο Ταμείο, από τα Υπουργεία, από την Περιφέρεια, από τη Αποκεντρωμένη Διοίκηση, από Δήμους και από Ν.Π.Δ.Δ. Στην πράξη της ανάθεσης προβλέπονται οι όροι διενέργειας και η αμοιβή του Ταμείου. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, που εκδίδεται μετά από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., καθορίζονται η διαδικασία και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι δυνατή η καταβολή της αμοιβής του Ταμείου από τους πόρους του άρθρου 25 του Ν. 1828/1989 (ΦΕΚ 2^Α) όπως ισχύει, όταν η ανάθεση προς το Ταμείο έχει γίνει από Δήμο.

Άρθρο 202

Δίκτυα Περιφερειών

1. Δύο ή περισσότερες περιφέρειες με κοινά χαρακτηριστικά μπορούν να συνιστούν δίκτυα κατά τις διατάξεις του άρθρου 203 του παρόντος με τη μορφή αστικής εταιρείας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του άρθ.741 του ΑΚ, για τη συμμετοχή τους σε ευρωπαϊκά προγράμματα και τη συνεργασία με αντίστοιχα δίκτυα του εξωτερικού ή και για άλλες δράσεις.

Άρθρο 203

Διεθνείς συνεργασίες περιφερειών

Οι περιφέρειες μπορούν να συνεργάζονται με αντίστοιχους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και με λοιπούς φορείς της αλλοδαπής, στο πλαίσιο πάντοτε των αρμοδιοτήτων τους και με την επιφύλαξη των διεθνών υποχρεώσεων της Χώρας:

α) Σε διεθνές επίπεδο, για την προαγωγή και διευκόλυνση της διακρατικής, διαπεριφερειακής, διασυνοριακής και εδαφικής συνεργασίας με τη συμμετοχή τους σε δίκτυα κρατικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών και σε λοιπούς διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς.

β) Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με τη συμμετοχή τους σε δίκτυα, προγράμματα, δράσεις και πρωτοβουλίες των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης και σε λοιπούς ευρωπαϊκούς οργανισμούς.

Άρθρο 204

Αρμοδιότητες νησιωτικών δήμων

Στους δήμους των περιφερειών Νοτίου Αιγαίου, Βορείου Αιγαίου και Ιονίου μεταφέρονται, πλέον των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στο άρθρο 94, οι αρμοδιότητες των καταργούμενων οικείων νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων.

Άρθρο 205

Αρμοδιότητες νησιωτικών περιφερειών

1. Οι περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου, Βορείου Αιγαίου και Ιονίου είναι αρμόδιες και για τον σχεδιασμό, την έγκριση και την παρακολούθηση των σχεδίων των ενδοπεριφερειακών συγκοινωνιών.
2. Οι αρμοδιότητες της προηγούμενης παραγράφου ασκούνται από τις περιφέρειες από την 1-7-2011.
3. Με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών ρυθμίζεται η απόδοση των ανάλογων οικονομικών πόρων για την άσκηση των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στη παράγραφο 1.
4. Ειδικά η Διεύθυνση Τεχνικών Έργων της περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου είναι αρμόδια για την εκτέλεση έργων και μελετών για τους δήμους της περιφέρειας με πληθυσμό μέχρι 3.000 κατοίκους.

Άρθρο 208

Ερευνητικό Ινστιτούτο Νησιωτικής Πολιτικής

1. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων συνιστάται Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου με την επωνυμία Ερευνητικό Ινστιτούτο Νησιωτικής Πολιτικής και καθορίζονται οι πόροι, η διοίκηση και η έδρα του. Το νομικό αυτό πρόσωπο υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Το Ινστιτούτο ενεργεί ως σύμβουλος του κράτους και της αυτοδιοίκησης για τα θέματα χάραξης και άσκησης πολιτικών ως προς τις νησιωτικές περιοχές και συνεργάζεται με ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της ημεδαπής και της αλλοδαπής, καθώς και με ομοειδούς αντικειμένου Ινστιτούτα της αλλοδαπής. Για το σκοπό αυτό συντάσσει και υποβάλλει ετήσια έκθεση απολογισμού της δράσης του στο Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων.

2. Ειδικότεροι σκοποί του Ινστιτούτου Νησιωτικής Πολιτικής είναι η έρευνα και η εκπόνηση μελετών για τη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών.

Άρθρο 210

Μητροπολιτικές Λειτουργίες

Ι. Η μητροπολιτική περιφέρεια Αττικής και η μητροπολιτική ενότητα Θεσσαλονίκης της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ασκούν πλέον των αρμοδιοτήτων του άρθρου 186, και αρμοδιότητες μητροπολιτικού χαρακτήρα, στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος και του προϋπολογισμού που καταρτίζονται από το περιφερειακό συμβούλιο. Οι λειτουργίες μητροπολιτικού χαρακτήρα αφορούν τους τομείς περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής, χωρικού σχεδιασμού και αστικών αναπλάσεων, μεταφορών και συγκοινωνιών, πολιτικής προστασίας και ασφάλειας, που υπερβαίνουν τα διοικητικά όρια δήμου.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Άρθρο 259

Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι Δήμων

1. Οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (Κ.Α.Π.) των δήμων προέρχονται από τις παρακάτω πηγές εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού:

α) το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (Φ.Ε.Φ.Ν.Π.) σε ποσοστό 20% των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου αυτού,

β) το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) σε ποσοστό 12% των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου αυτού,

γ) το Φόρο Ακίνητης Περιουσίας σε ποσοστό 50% των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου αυτού.

Άρθρο 260

Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι Περιφερειών

1. Οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (Κ.Α.Π.) των Περιφερειών προέρχονται από τις παρακάτω πηγές εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού:

α) το Φόρο Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων (Φ.Ε.Φ.Ν.Π.) σε ποσοστό 2,40% επί των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου αυτού

β) το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) σε ποσοστό 4% επί των συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου αυτού.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
«ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ»

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.»

Άρθρο 281

Πρόγραμμα Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.»

1. Για την υποστήριξη των νέων δήμων και των περιφερειών που συνιστώνται με τον παρόντα νόμο, την ενίσχυση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης και την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων καθώς και την προώθηση της διαπεριφερειακής, διαβαθμηδικής και διαδημοτικής συνεργασίας, καταρτίζεται το πρόγραμμα Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.».

2. Το πρόγραμμα Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.», διαρθρώνεται σε τρεις άξονες:

(α) ο άξονας με κορμό επιχειρησιακά προγράμματα όπως «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του Ε.Σ.Π.Α. 2007 – 2013, στο μέρος που αφορούν στους δήμους και τις περιφέρειες.

(β) ο άξονας του Εθνικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Αυτοδιοίκησης που λειτουργεί συμπληρωματικά με το Ε.Σ.Π.Α. και χρηματοδοτεί ιδίως μη επιλέξιμα από το Ε.Σ.Π.Α. έργα και δράσεις.

(γ) ο άξονας για την αξιοποίηση και αναδιάταξη των ανθρωπίνων πόρων, με αντικείμενο την ανάδειξη και αξιοποίηση των ικανοτήτων του υπηρετούντος προσωπικού, το σχεδιασμό της στελέχωσης με επιστημονικό προσωπικό με βάση την αποτύπωση των αναγκών των νέων δήμων και περιφερειών

